

ORVOSI KÖNYVTÁRAK MEDICAL LIBRARIES

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja
Official Journal of Hungarian Medical Library Association

2019. 16. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

KÖSZÖNTŐ / EDITORIALS	3
HÍREK / NEWS	4
<i>Semmelweis napi kitüntettek: Bede Józsefné, Zlinszky Zsuzsanna, Kiss Tamás</i>	4
<i>MOKSZ képzések, MOKSZ levelezőcsoport</i>	4
<i>Megjelent Garzuly Ferenc: Jóreggelt főorvosúr! című könyve</i>	5
<i>2019. szeptember 12-én Nemzeti Open Science Workshop</i>	5
<i>Elérhetőek a NWS előadásai</i>	5
MOKSZ / HMLA	5
<i>Dr. Gracza Tünde: Tapasztalatok és tervek. Dr. Palotai Mária válaszolt</i>	6
<i>Vizvári Dóra: Néhány adat a MOKSZ weboldalának használatáról</i>	8
Tagkönyvtárainkhoz kapcsolódó periódikumok	10
<i>Ambrus Attila József: Az Orvosi Könyvtárosról</i>	11
<i>Nagyné Maros Gabriella: Az EGIS kiadványai</i>	12
<i>Pogányné Dr. Rózsa Gabriella: Honvédorvos</i>	14
<i>Bérczy Ildikó: A Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház kiadványa - Pirulap</i>	16
<i>Fehér Éva: Kór-Ház-Lap /rövid ismertetés/</i>	17
<i>Balázsné Balogh Ildikó: Péterfy Figyelő</i>	18
<i>Ferencz Gáborné: A Richter Gedeon Nyrt. kiadványairól</i>	19
<i>Nacsa Kálmán: A Szegedi Tudományegyetem kiadványairól</i>	25
<i>Szigetváry Katalin: A Markusovszky Egyetemi Oktatókórház kiadványairól</i>	23
<i>Kárpáti Zoltánné Tölgyesi Ágnes: Egy intézeti újság története</i>	24
<i>Dr. Gracza Tünde: A Pécsi Tudományegyetem orvoskarának kiadványai</i>	35
BESZÁMOLÓK / REPORTS	39
<i>Karácsony Gyöngyi: Rövid beszámoló az EAHIL Workshopról</i>	39
<i>Palotai Mária, Kovács Beatrix: Hajnal Ward Judit: Tintásüveg. Történetek a tengerentúlról</i> <i>c. kötetének könyvbemutatóján jártunk május 6-án a Kossuth Klubban</i>	41
<i>Kárpáti Tölgyesi Ágnes: Egy különleges intézmény története. A „Honvédkórház”</i> <i>120 éve - Könyvbe foglalt történelem</i>	44
TUDOMÁNYMETRIA / SCIENTOMETRICS	50
<i>Horváth Patrik: A szakterületek közötti különbözőség avagy a Source Normalized</i> <i>Impact per Paper bemutatása</i>	27
EREDETI KÖZLEMÉNYEK / ORIGINAL ARTICLES	52
<i>Pogányné dr. Rózsa G.: A magyarországi gyógyfürdők bibliotékái 1885-ben (György</i> <i>Aladár Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben c. statisztikai összeállítása</i> <i>alapján) = Libraries of the health spas of Hungary in 1885 (Based on the statistical</i> <i>work „Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben” of Aladár György)</i>	52
ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNYEK / REVIEW ARTICLES	66
<i>Dr. Szabó László Gy: Botanikus macskák macska - növénynevekben</i>	66
INNEN-ONNAN / FROM HERE AND THERE	77
<i>Dr. Horváth Sándor Domonkos: Az általános megfogalmazás csapdája a könyvtári</i> <i>közbeszédben</i>	77
ÉVFORDULÓK / ANNIVERSARIES	79
<i>Dr. Gracza Tünde: 95 éve született Grastyán Endre élettanász</i>	79
NÉVJEGY / CARDS	81
<i>Horváth Patrik</i>	81
NEKROLÓG / NECROLOGY	82
<i>In memoriam Dr. Benda Mária (1921. május 25.-2019. július 3.)</i>	82
<i>Kiss Tamás: Szepi néni emlékeimben</i>	83
SZERZŐI ÚTMUTATÓ / INSTRUCTION FOR AUTHORS	84

Kedves Kolléga! Kedves Olvasó!

Kiadványunk ez évi harmadik száma még jól illeszkedik a nyár vidám, játékos hangulatához, ugyanakkor szakmai tartalmú cikkeivel már finoman figyelmeztet a dolgos hétköznapiakra is.

A szokásos MOKSZ-rovat rövid hírei örömteli eseményekről és hasznos információkról tájékoztatnak, majd kezdődik a kalandozás témák és szerzők között.

Dr. Gracza Tünde feleleveníti a négy évvel ezelőtti, leköszönő és újonnan megválasztott MOKSZ elnököknek feltett kérdéseket – ezúttal csak egyiküktől kapva választ, de ami késik, nem múlik :)

Vízvári Dóra hasznos összefoglalót ad a MOKSZ weboldalának használatáról, majd egy érdekes, kicsit eklektikus válogatást olvashatunk egy szerkesztői felhívás nyomán. Bár a kép – stílus, habitus, affinitást tekintve – meglehetősen heterogén, a beérkezett írások mégis rengeteg hasznos információt tartalmaznak az intézményekben megjelenő kiadványokról. Az összeállítás szép lenyomata annak, hogy különböző típusú intézmények mennyire tartják fontosnak az arcukat tükröző kiadványokat és ebbe milyen módon vonják be könyvtárosaikat.

Karácsony Gyöngyi az Orvosi és Egészségügyi Könyvtárosok Európai Szövetsége két évente rendezett workshopjának munkájába enged bepillantást.

Hajnal Ward Judit rendszeresen jelen van az OK oldalain. Most egy új könyve – a Tintásüveg – bemutatójáról olvashatunk Palotai Mária és Kovács Beatrix tollából.

Egy másik könyv születéséről is hírt adunk. Pogányné Dr. Rózsa Gabriella A Honvédkórház 120 éve című könyvének megjelenése kapcsán beszélgetünk a szerzővel. Kollégánknak azonban nem csak e témában szerepel szeptemberi számunkban. A nyárutót még lubickolással töltőket is kicsalogatja a vízből XIX. századi fürdőkönyvtárakat bemutató cikke. Igazi üdítő élmény!

A szakmába Horváth Sándor Domonkos írása térít vissza, aki a könyvtári közbeszéd csapdáiról ír, aktualitást adva a MOKSZ vezetősége által évek óta folytatott stratégiai küzdelemnek a szakkönyvtárak létjogosultságáért.

Horváth Patrik a szakfolyóiratok értékének újabb mércéjét, a Source Normalized Impact per Papert (SNIP) mutatja be. De ennél többet is ad magából! Névjegy rovatunkban végzettsége, munkája, érdeklődése mellett azt is elárulja, hogy rajongója a négy lábú, doromboló szőrűmókoknak. Jól illeszkedik ez a téma ahhoz az íráshoz, melyben Dr. Szabó László, a PTE GYTK 'Lárencz László' Gyógyszerésztörténeti Kutató Csoport emeritus professzora – aki korábbi számunkban a kender felhasználásának lehetőségeiről írt – a macskáról elnevezett gyógynövények világába vezeti be az olvasót. A macska-téma megkoronázása Dr. Gracza Tünde írása dr. Grastyán Endre élettanásról, még inkább síremlékéről. A három említett közlemény aktualitását a Nemzetközi Macska Nap sugallta, mely – az International Fund for Animal Welfare (Nemzetközi Állatjóléti Alap) kezdeményezésére – 2002. óta minden év augusztus 8-a. Célja a figyelem felhívása négy lábú kedvenceink védelmére, szeretetére, melyet azok számos pozitív hatással hálálnak meg. Lényükkel állítólag csökkentik a mindennapjainkban támadó stressz, depresszió tüneteit, dorombolásukkal pedig nem csak önmagukat gyógyítják, de gazdájukat is.

Sajnos ez a számunk sem nélkülözheti Nekrológ rovatunkat. Ezúttal orvosi könyvtáros generációk szeretett és tisztelt ikonjától, dr. Benda Máriától búcsúzunk.

Nyárutón/őszelön megjelenő számunkat is olvassák élvezettel, érdeklődéssel!

*Kárpáti Zoltánné Tölgyesi Ágnes
szerkesztő*

Kiemelkedő, áldozatos munkája elismeréseként Semmelweis-napi kitüntetésben részesült a Szabolcs Szatmár Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház harminc munkatársa. Nagy öröm számunkra, hogy **Bede Józsefné Szabó Gyöngyvér** a Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár könyvtár-vezetője is a kitüntetettek között volt. Gratulálunk a díjhoz, további munkájához sok sikert kívánunk!

Forrás: <https://www.facebook.com/szszbmk/>

Semmelweis Ignác születésének 201. évfordulója alkalmából tartott ünnepi megemlékezés keretében díjazták a Dél-pesti Centrumkórház munkatársait. A 2019. június 27-én tartott rendezvényen az elmúlt év eseményeit, eredményeit, nehézségeit és örömeit is felelevenítették. A „Kórházért” díj kitüntetéssel ismerték el és díjazták **Zlinszky Zsuzsanna** a Ferencz Pál Könyvtár munkatársának kiváló munkáját. Gratulálunk a díjhoz!

Forrás: <https://www.delpestikorhaz.hu/semmelweis-nap-2019/>

A Pécsi Tudományegyetem 2019. május 25-i Ünnepi Szenátusi Ülésén **Kiss Tamás** az EK TK Pekár Mihály Orvosi és Élettudományi Szakkönyvtárának munkatársa rektori dicséretben részesült. A díjjal kollégánk csaknem négy évtizedes tartósan kiemelkedő színvonalú munkáját és teljesítményét ismerték el. A kitüntetést dr. Miseta Attila, rector nyújtotta át. Szeretettel gratulálunk a díjhoz.

Forrás: https://www.lib.pte.hu/hu/kollegank_kiss_tamas_rektori_dicseretben_reszesult-193

– A SE KK kiscsoportos, gyakorlati továbbképzéseket szervez az MTMT2-vel kapcsolatban. Az első kettő áprilisban volt. Folyamatos információk a MOKSZ honlapján (www.moksz.org), és a MOKSZ Facebook oldalán találhatók.

– Létrehoztuk a moksz-kozosseg@googlegroups.com levelező csoportot, melyet egy bárki által használható, információküldésre, segítségkérésre igénybe vehető kommunikációs csatornának szántunk. A listára való felvétel kérhető: vizvari.dora@aek.hu

– A legutóbbi, tisztújító közgyűlés sikeres volt, amelyhez hozzájárulhatott, hogy szakmai nappal kötöttük össze. Úgy gondoljuk, hogy szüksége van a közösségnek ilyen összejövetelekre, ahol élő lehet a kapcsolat, és hallhatunk szakmai dolgokat, előadás formájában is. Az AEEK könyvtár-terme is alkalmasnak tűnik ilyen események megszervezésére. *Forrás: Vizvári Dóra, könyvtárvezető*

Szigetváry Katalintól, a Markusovszky Egyetemi Oktatókórház Dr. Pető Ernő Orvosi Könyvtár munkatársától érkezett az a kedves meghívó, mely Garzuly Ferenc: Jóreggelt főorvosúr! : történet száz évben című könyvének bemutatójára invitálta az érdeklődőket. Az eseményre 2019. május 21-én délután három órai kezdettel került sor. Kata a meghívó küldésekor kiemelte, hogy „ez a mű nem csak a szakmáról szól”... „Garzuly Ferenc 1937-ben született Pozsonyban, ahol nagyapja elismert szülész-nőgyógyász, a tudományos és kulturális élet egyik mozgatója, nagybátyja (Peéry Rezső) író, újságíró, apja a Magyar Párt vezetője volt. 1945-ben menekült szüleivel

Magyarországra. 1962 óta orvosa a szombathelyi Markusovszky Egyetemi Oktatókórháznak, közel 20 éven át vezette a Neurológiai Osztályt. Felesége Geszler Mária Kossuth-díjas keramikusművész. Mostani – immár a kilencedik – könyve részben szellemes és olvasmányos naplójegyzetek sora, a ma sem hétköznapi család életéről és a világ dolgairól. A kötetet egy-egy, a jegyzetek közé iktatott kultúrtörténeti írás és a rendkívül gazdag, minőségi képanyag teszi változatosabbá.”

Forrás: <https://www.magyaranyag.hu/oneletrajz-naplo-beszelgetes/garzuly-ferenc-joreggelt-foorvosur>

A 2019. szeptember 12-én megrendezésre kerülő esemény alkalmat teremt arra, hogy a résztvevők megismerjék és megoszthassák egymással a nyílt hozzáférésű tudománnyal, valamint a 21. századi tudományos kommunikáció aktualitásaival kapcsolatos ismereteket, tapasztalataikat és kérdéseiket. A részvételi szándékot 2019. szeptember 4-ig lehet jelezni: https://openscience.hu/hu/esemeny/190711_nemzeti-open-science-workshop

A részletes program a <http://bit.ly/osnws2019> oldalon érhető el, melyből csak néhány címet szeretnénk kiemelni:

- Karácsony Gyöngyi: *Open Science: a tudomány 21. századi kultúrája*
- Dr. Máray Tamás: *Az Open Science infrastruktúrák jövője*
- A workshopszekció programjában csoportos feldolgozás során a „Kultúraváltás a kutatásban és a tudományos kommunikációban” témáról lesz szó.

Az NIIF Program keretében, a HUNGARNET Egyesület és a Digitális Jólét Program együttműködésében 2019. április 23-26. között került megrendezésre – huszonnyolcadik alkalommal – a felsőoktatás, a köznevelés, a kutatás legrangosabb hazai számítógép-hálózati és alkalmazási informatikai konferenciája, a NETWORKSHOP. A rendezvény házigazdája a Széchenyi István Egyetem (9026 Győr, Egyetem tér 1.), szervezője a Comp-Rend Kft. voltak. A rendezvény előadásai elérhetőek a Videotórium felületén keresztül:

<https://kifu.videotorium.hu/hu/channels/4061/networkshop-2019-konferencia>

Tapasztalatok és tervek Dr. Palotai Mária válaszolt

Dr. Gracza Tünde

E-mail: tunde.gracza@aok.pte.hu

A MOKSZ 2019. március 21-ei tisztújító közgyűlésén dr. Palotai Mária leköszönő elnökünk helyére Szluka Pétert választottuk meg. A tapasztalataikra és terveikre vonatkozó ugyanazokat a kérdéseket szerettem volna feltenni mindkettőjüknek, amiket a 2015. március 27-i hasonló témában zajló közgyűlés után feltettem dr. Vasas Livia régi és dr. Palotai Mária új elnökünknek. Egyelőre csupán Marikától (PM) érkeztek meg a válaszok.

– *Miért vállaltátok ezt a feladatot?*

PM: A szakmai szervezetek munkáját mindig is fontosnak tartottam. Több évtizede tagja vagyok a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) Műszaki Könyvtáros Szekciójának, az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) felügyelő bizottsági munkájában is részt veszek az idei májusi tisztújításig. Orvosi könyvtárosként több mint három évtizedet dolgoztam, így magától értetődik, hogy a saját szervezetünket tartom a legfontosabbnak a könyvtáros szervezetek közül. A MOKSZ létrejöttékor ott voltam, az alapítást megelőző időszakra is jól emlékszem, valamint több cikluson át tagja voltam a vezetőségnek. Természetesen bíztam az elnökség tagjaiban és a munkatársaimban is. Nem csalódtam bennük, nagyon jó csapatot alkottunk, azt hiszem, mindnyájan élvezték a közös munkát!

– *Mit várt(at)ok a MOKSZ-tól?*

PM: Elsősorban, hogy a könyvtárak közötti összefogás, kapcsolattartás erősödjön. Másrészt szerettem volna a MOKSZ segítségével megállítani vagy lelassítani azt a folyamatot, melynek hatására a kórházi és más orvosi könyvtárak egymás után megszűnnek. Hiába fektettem/fektettünk sok időt és energiát ebbe. Több konferencián (például: Szakkönyvtári Fórum, Magyar Kórházszövetség kongresszusa) tartottunk prezentációt, folyóiratcikkek születtek a témában, mégsem jártunk sikerrel, mindig falakba ütköztünk.

– *Miért fontos számotokra a MOKSZ?*

PM: Továbbra is hiszek abban, hogy „Egyedül nem megy”. Összefogva, egymást segítve többet tudunk elérni. A MOKSZ biztos háttérrel ad mindnyájunknak. Tudjuk, hogy van kihez fordulni tanácsért, segítségért. Közismert, hogy a MOKSZ rendezvényei, továbbképzései ingyenesek, sok orvosi könyvtáros csak ezekre tud eljutni, mivel a költségtérítéssel tanfolyamokra csak kevés fenntartó enged el a munkatársait. Az informális és formális találkozónak is nagyon fontos szerepe van az életünkben és ezekre a legmegfelelőbb alkalom egy-egy MOKSZ rendezvény.

– *Mi (volt) a legnagyobb öröm?*

PM: Legjobban a pozitív visszajelzéseknek örültem, egy-egy rendezvény, konferencia,

nyugdíjas találkozó vagy múzeumlátogatás után. Külön örömet jelentett az Orvosi Könyvtárak minőségi és mennyiségi pozitív irányú változása, a folyóiratunk miatt kapott sok dicséret. Büszkeséggel töltött el, amikor nem orvosi könyvtárosok jelezték, hogy várják az új folyóiratszámot. Szerettem, hogy olyan sok aktív és nyugdíjas kollégával tarthattam a kapcsolatot, jobban, mélyebben megismerhettem több nagyon értékes, tehetséges embert. Nagyon sok szeretetet kaptam tőlük, amit próbáltam viszonzni.

– *Mi (volt) a legnagyobb kudarc?*

PM: Sajnos bármennyire is igyekeztem, nem sikerült megállítanom a könyvtárak megszüntetési tendenciáját.

Rövid kérdések – rövid válaszok:

– *Melyik hagyományos könyvtári munkát szeretitek a legjobban?*

PM: - az olvasószolgálatot

– *Melyik az internethez köthető könyvtári munkát szeretitek a legjobban?*

PM: - a WHO külön-gyűjteményünk építését

– *Melyik a kedvenc könyved?*

PM: - Robert Merle: Állati elmék

– *Mi a kedvenc táncod?*

PM: - maradt a keringő

– 2015-ben dr. Vasas Livia kérésére került bele a következő kérdés: „melyik a kedvenc virágod”!

PM: - továbbra is kedvencem a gyöngyvirág

– *Az alábbi virtuális csokorral szeretném megköszönni a válaszaidat!*

Kép forrása: <https://kertlap.hu/majusi-gyongyvirag/>

Néhány adat a MOKSZ weboldalának használatáról

Vizvári Dóra

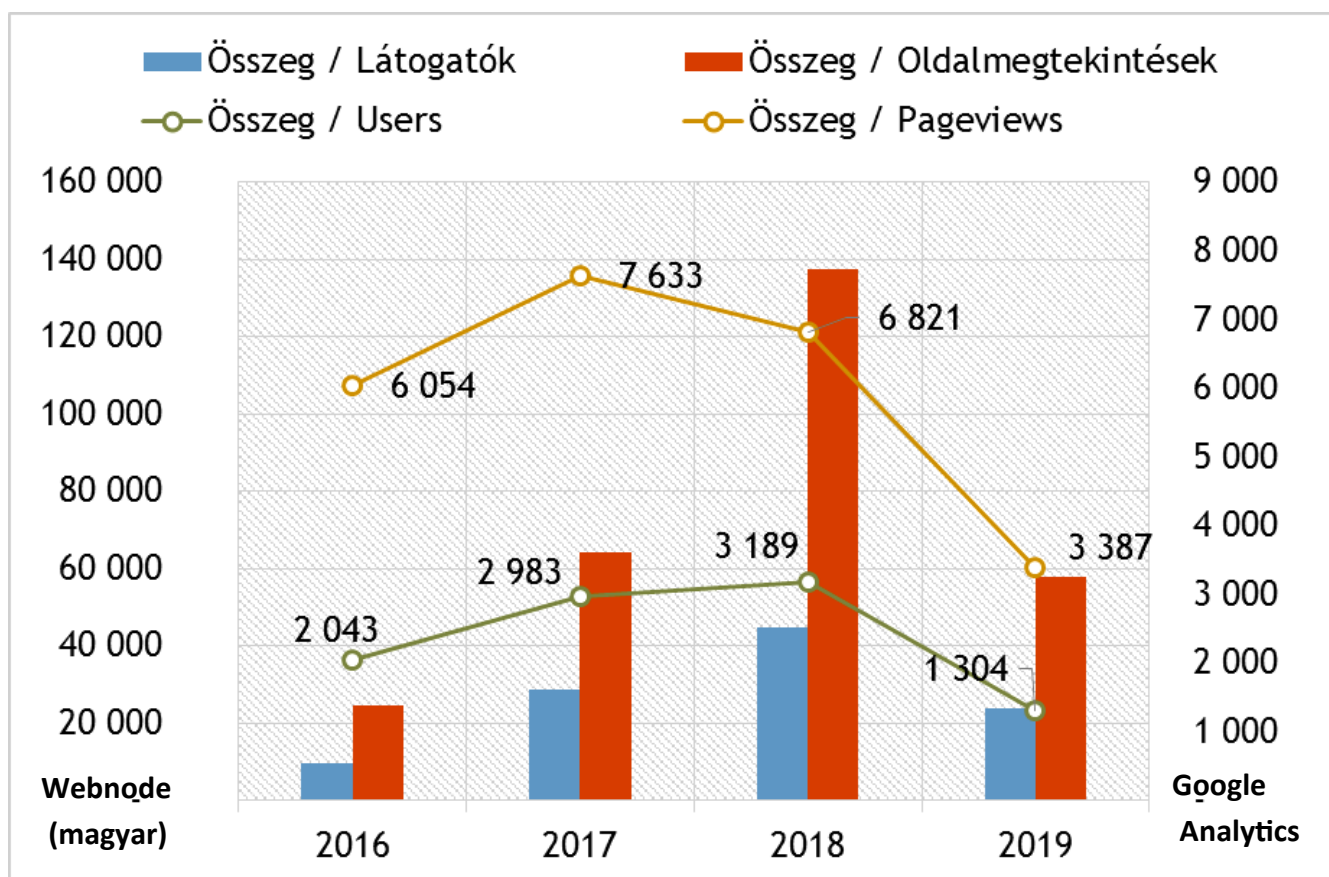
E-mail: vizvari.dora@aek.hu

A MOKSZ weboldala elérhető: www.moksz.org

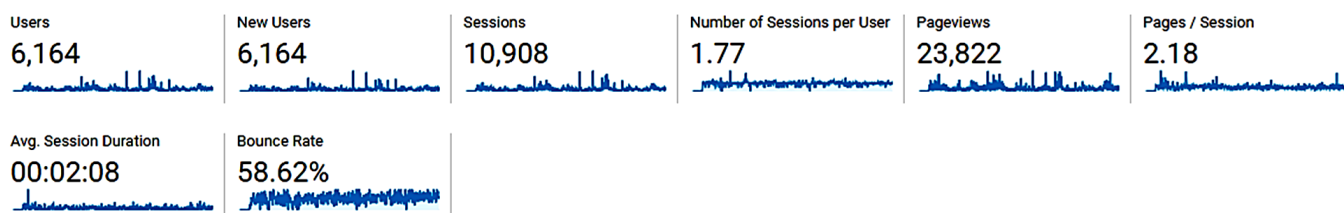
Az alábbi diák, a MOKSZ 2019. március 21-i szakmai napján kerültek bemutatásra. Az adatok a 2016-2019-re vonatkoznak (3 év ~ 38 hónap)

A MOKSZ weboldala 2016 januárjától aktív. 2016. márciusában került beállításra a Google Analytics figyelés. A két statisztika mutat párhuzamot, viszont a webnode belső statisztikája a „robotokat” is megmutatja, ezért ott sokkal nagyobbak tűnik a látogatottság.

38 hónap	havi átlag
6 164 látogató	162
10 908 munkamenet	287
23 822 oldalmegtekintés	627

Google Analytics tanulsága

A MOKSZ weboldalát

- ⇒ 81 %-ban Magyarországról használják
- ⇒ 83 %-ban PC-n nézik
- ⇒ 60 %-ban gyors információért jönnek (1-10 sec)
- ⇒ leglátogatottabb oldalak az Orvosi Könyvtárak és a konferenciák
13-13 % (látogatások 35 %-ban ezen két oldal után lépnek ki)

Webnode, belső statisztika tanulságai

- ⇒ Itt nincsenek szűrve az egyes látogatók, azaz a számokban a keresőmotorok is benne vannak.
- ⇒ Facebook hatékony, 30 %-ban onnan érkeznek a látogatók.
- ⇒ A „látogatók” 50 %-a automata kereső felől érkezik.

Tervek

- ⇒ https-re való átállás.
- ⇒ Folytatni a könyvtárbemutatásokat.
- ⇒ Szakmai folyóiratok referálása.
- ⇒ Igény esetén előkészíteni egy platform váltást.

Tagkönyvtárainkhoz kapcsolódó periodikumok

Az Orvosi Könyvtárak aktuális száma a MOKSZ tagkönyvtárak anyaintézményei által kiadott folyóiratokkal foglalkozik. Ennek apropóját az adta, hogy elkészült az 1961-2001 között az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ kiadásában megjelent „Az Orvosi Könyvtáros” című szakfolyóirat digitális változata. Amint erről már hírt adtunk, a folyóirat valamennyi száma elérhető a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont oldalán. <https://digi.lib.pte.hu/hu/pub/az-orvosi-konyvtaros-1961-2001-4029>

A folyóirat számait böngészve sok-sok kedves kolléga, emlék, küzdelem, probléma, az orvosi könyvtárügy fejlődésének szép pillanatai idéződtek fel bennünk. Így vetődött fel annak a gondolata, hogy a MOKSZ tagkönyvtáraiban dolgozó kollégák segítségével elkészítjük az alábbi összeállítást. Csupán azért állítottunk össze kérdéssort, hogy biztos „megszólalásra” bátorítsuk Kollégáinkat.

Köszönjük szépen dr. Palotai Mária akkori elnökünk fáradozását, aki kérdéseinket elküldte valamennyi MOKSZ tagkönyvtárnak:

1. Van-e az anyaintézménynek (esetleg a könyvtárnak) kiadványa?
2. Ha van, (vagy volt) kérjük szépen legalább néhány sorban bemutatni. Szakmai vagy a mindennapokról szól? Online vagy nyomtatott formában jelenik meg? Milyen rovatai vannak? stb.
3. Kéri-e a könyvtáros segítségét a megjelentetéshez, ha igen, akkor ki?
4. Írnak-e bele a könyvtárosok?
5. Ha igen, akkor milyen témában?
6. Szerkesztőbizottságban benne vannak-e?
7. Miben segíti anyaintézményének kiadványát a könyvtáros?
8. Könyvtári hírlevelet jelentetnek-e meg a kórház, stb. dolgozóinak?

Köszönjük szépen valamennyi Kollégánknak, akik válaszoltak megkeresésünkre. A válaszok közül azokat adjuk most közre, amelyekben a kiadványokra vonatkozó érdemleges és az „igen”, „nem” válaszoknál hosszabb információkat találtunk.

Bátorítani szeretnénk Kollégáinkat, hogy ha az alábbi sorok böngészése során kedvet kapnak további – a témához kapcsolódó – új információkat papírra vetni, vagy a közölteknél bővebben szólni egy-egy kiadványról, ne habozzanak, továbbra is várjuk írásaikat!

Az Orvosi Könyvtárak szerkesztői

Az Orvosi Könyvtárosról

Ambrus Attila József

ambros.attila@lib.pte.hu

Az Orvosi könyvtáros c. lap digitalizálására a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont digitalizáló műhelyében került sor 2017 májusától. A lap 130 számát digitalizálták a közmunkaprogramban részt vevő kollégák. A képpoldalakat (jpg) sok esetben digitális szoftverekkel javítani kellett, hogy az idők során elhalványult gépírás olvashatóbbá váljon. A digitalizálási és képjavítási munka után került sor képpoldalak karakterfelismertetésére (ocr). Az így kinyert szöveges tartalmat minden egyes képpoldal mellé, egy szöveges fájlban (txt) helyezték el a kollégák. Ezután következett a lapszámok részletes tartalomjegyzékezésére, és a kattintható linkek elhelyezésére, hogy a felhasználók a tartalomjegyzékből közvetlenül az adott oldalra ugorhassanak. A folyóirat lapszámai folyamatosan kerültek fel az intézményünk Digitális elnevezésű e-könyvtárának felületére. A teljes munka 2018 márciusára vált kereshetővé és elérhetővé a felületen.

Link: <https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/az-orvosi-konyvtaros-1961-2001-4029>

[←](#) [→](#) [↺](#) [🏠](#) [https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/az-orvosi-konyvtar-vissza](#) [🔍](#) [gyöngyvirág](#) [↗](#) [⬇️](#) [📄](#) [🖨️](#) [🌐](#) [👤](#)

[Legtöbbször látogatott](#) [Bevezetés](#) [http://www.digital.wien... Levelezés : Üdvözlőjük!...](#) [Library Philosophy and ...](#) [Library Philosophy and ...](#)

Az orvosi könyvtáros (1961-2001)

Szerző: Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ
Cím: Az orvosi könyvtáros (1961-2001)
Alcím: Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ Szervezési és Módszertani Csoport Tájékoztatója
Megjelenés: Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, Budapest, 1961-2001. | ISSN: 0030-6010

Újtára indul most "Az Orvosi Könyvtáros". Mégsem tekinthető azonban egészen új vállalkozásnak, hiszen 1956-ban az Orvostudományi Dokumentációs Központ kiadásában hasonló rendeltetésű kiadvány, az "Orvosi Könyvtáruji Szemle" két száma már napvilágot látott. 1956 tavaszán jelent meg a Népköztársaság Elnöki Tanácsának a könyvtáruji szabályozásáról, és ez a rendelet az orvosi szakkönyvtárak területén is fejlődésre ösztönzött. Az akkori kezdeti fellendülés egyik jeleként jelent meg az "Orvosi Könyvtáruji Szemle". A a fellendülés azonban rövid ideig tartott, az ellenforradalmi események a könyvtáruji terén is átmenetileg meggátolták a fejlődést. Csak négy év múltán kerülhetett sor arra, hogy az akkoriban megkezdett, az egész országra kiterjedő tevékenységet folytassuk, - illetve újra kezdjük. Ezúttal talán szilárdabb alapokon, átgondoltabban, a tervek gyakorlati megvalósításának realisabb feltételei között. Mi volt az "Orvosi Könyvtáruji Szemle" célkitűzése? A következőképpen határozta ezt meg az első szám bevezetője: "Feladata: Ismertetni az orvosi könyvtáruji helyzetét, képet adni a könyvtártechnika haladásáról, ismertetni a könyvtártudomány bennünket közelebbről érintő külföldi irodalmát, módszertani tájékoztatást és segítséget nyújtani az eddig elszigetelten működő könyvtárosainknak, elősegíteni a könyvtárközi együttműködést, kölcsönözést, duplumserekeket és általában a könyvtári anyag racionálisabban felhasználását." Ezeket a célkitűzéseket – mutatis mutandis – mi is, ma is aláírhatjuk. Az előttünk álló időszak feladatának megfelelően természetesen a felsoroltak közül egyiket-másikat előtérbe kell helyezni. Most például, amikor a könyvtári hálózat munkájának koordinálása, az egységes és korszerű munkamódszerek kialakítása és elterjesztése a fő feladat, nyilvánvaló, hogy a szervező és a módszertani munkával kapcsolatos kérdések kapnak majd nagyobb helyet e kiadványban. Azonban nem szabad elhanyagolnunk a többi problémát sem, És ami a legfontosabb: azzal kell foglalkoznunk, ami a könyvtárosaink munkássága, képzése és továbbképzésének, érdeklődésének a kielégítése szempontjából a legfontosabb és a legidőszerűbb. Ez utóbbi sokrétű probléma csak úgy oldható meg, ha "Az Orvosi Könyvtáros" be tudja vonni munkájába az orvostudományi könyvtári hálózatában működő könyvtárokat. Elég messze van még az idő, amikor majd "Az Orvosi Könyvtáros" szerkesztői elmondhatják: jól ismerjük az országon folyó munkát. És akár milyen jól megismerjük is majd e munkát, egyre új és újabb problémák bukkannak majd fel, hiszen ez minden tevékenységgel így van. A hálózatban működő könyvtárosok segítségét sohasem nélkülözhetjük, de különösen nagy szükségünk van rá most, kezdetben. Felkerüljen tehát olvasóinkat: működjenek közre "Az Orvosi Könyvtáros" szerkesztésében. Az első szám elolvasása után írják meg elgondolásait, javaslataikat. Írjanak szakmai problémáikról, hiszen "Az Orvosi Könyvtáros"-t az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ szervezési-módszertani csoportja készíti éppen az elsorolt feladatok megoldása céljából. A szervezési-módszertani csoport a szakmai problémákra rövid úton válaszol és a közérdekűekről e kiadvány további számaiban is hird ad. Legyen tehát "Az Orvosi Könyvtáros" valamennyiünk közösösége - minden orvosi könyvtáros orgánuma. (dr. Székely Sándor bekészöntője [1. évf., 1996/1. sz., 3-5. o.] — Az Orvosi Könyvtáros c. folyóirat megjelenése: negyedévente (1961–2001-ig; 1994–1999 között szünetelt, 2000-ben 2 lapszám; 2001-ben 1 lapszám)

Kategóriák: Orvostudomány
Tárgyszavak: orvosi folyóirat, medical periodical
Formátum: OCR
Típus: folyóirat

1192 - 2019

Nyelv
▼

Formátum
▼

- ☐ szöveg (ocr) (398)
- ☐ szöveg (html) (53)
- ☐ szöveg (pdf) (3)
- ☐ kép (153)
- ☐ szöveg (epub) (1)
- ☐ szöveg (mobi) (1)
- ☐ szöveg (rtf) (1)
- ☐ szöveg (txt) (1)
- ☐ videó (1)

Típus
▼

- ☐ aprónyomatvány (152)
- ☐ könyv (306)
- ☐ kézirat (13)
- ☐ film (1)
- ☐ folyóirat (139)
- ☐ illusztráció (1)

Tipus
▼

Legtöbbször látogatott
Bevezetés
http://www.digital.wien...
Levelezés : Üdvözlőjük!
Library Philosophy and ...
Library Philosophy and ...

←
→
↺
🏠
https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/az-orvosi-konyvtar-vissza
🔍 gyöngyvirág ↗
⬇️
📄
🖨️
🌐
👤

Az EGIS kiadványai

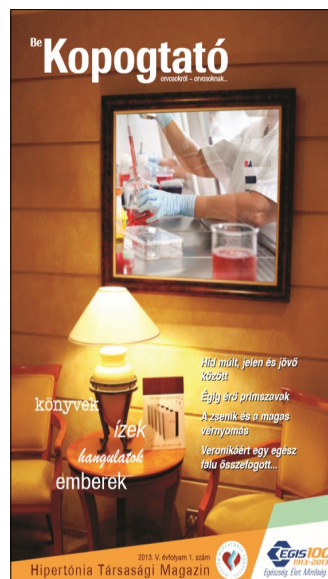
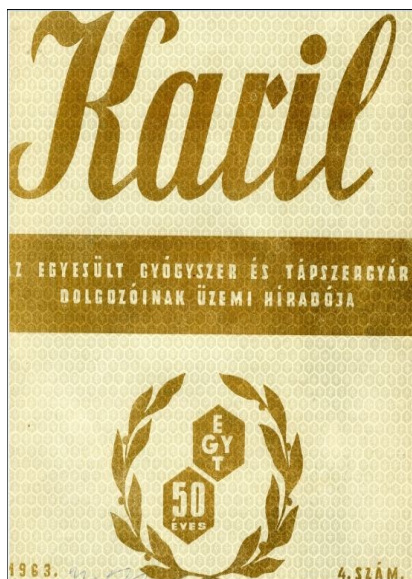
Nagyné Maros Gabriella

Nagyne.Maros.Gabriella@egis.hu

Az Egisnek voltak és vannak folyóiratai, sajnos azonban a könyvtárnak nagyon hiányos az állománya; épp most dolgozunk a hiányok pótlásán, beszerzésén.

Ezért az OSZK honlapjáról csináltam egy kigyűjtést. Ebben látszanak a kurrens és megszűnt folyóiratok is, azonban a csak egyszer megjelent kiadványokat és a sorozatokat (továbbképző füzetek) nem vettem bele.

Kopogtató: orvosokról – orvosoknak: hipertónia társasági magazin: a Magyar Hypertónia[!] Társaság és az Egis lapja / fel. szerk. B. Király Györgyi. 1. évf. 1. sz. (2008)-1. évf. 4. sz. (2009). Negyedévenként

Bekopogtató: orvosokról orvosoknak: hipertónia társasági magazin: a Magyar Hypertónia[!] Társaság és az Egis lapja / fel. szerk. B. Király Györgyi. 2. évf. 1. sz. (2010)-; Évenként háromszor (2014-); Negyedévenként (-2013)

Lélekemelő: pszichiáterek egymás között: pszichiátriai magazin: a Psychoeducatio - Léleknevelés Alapítvány és az Egis szakmai-, kulturális magazinja a Magyar Pszichiátriai Társaság támogatásával / fel. szerk. B. Király Györgyi. 1. évf. 1. sz. (2009. jan.)- ; Évenként háromszor (2014-); Negyedévenként (-2013)

Egis hírlevél / fel. szerk. Mészáros Mariann. 2009, 1. negyedév-2009, 2. negyedév; Negyedévenként

ACE hírlevél: Egis Gyógyszergyár Rt. orvostudományi kiadványa. [2001?]- ; Rendszeresen, évenként többször

Adexpress: szemelvények az iszkémiás szívbetegek kezeléséből. [2003, 1. sz.]-2007, 2. sz.; Rendszertelenül, évenként többször

ACE hírek. 1-[?]

Novitates: drug information journal of Egis Pharmaceuticals Ltd. / ed. in chief Frigyes Görgényi. 1994-1995, no.2; Évenként kétszer (1995-); Évenként (-1994)

Havi Egis hírlap: orvosoknak, gyógyszerészeknek: az Egis hírlap különkiadása / kiad. az Egis Rt.; fel. szerk. Mészáros Mariann. 1. = 27.évf. 1.sz. (1994. szept.)-4. = 30.évf. 3.sz. (1997. márc.); Havonként

Novitates / EGYT. [1964?]-2005, 1.sz.; Negyedévenként

Képzési és művelődési tájékoztató / EGYT Gyógyszervegyészeti Gyár VSZB Kulturális Bizottsága; szerk. Demeter István [et al.]. 1981; Egy alkalommal jelent meg

EGYT KISZ Klub ... havi programja. 1978. febr.-1978. okt.; Havonként

Karil : az Egyesülte Gyógyszer és Tápszergyár dolgozóinak üzemi híradója. 1957-3.sz. (1967)

Volt/van továbbá az Egis óvodájának (X., Tündéerkert Óvoda) is lapja, *Egis Kölyök* címmel. Erről sajnos nem tudunk semmit. Facebook-oldaluk is van „Kölyök Egis” néven.

Ami jelenleg is él/jár:

az anyaintézménynek van belső hírlevele, jelenleg *Hírlevél* címmel (korábban: *Vállalati hírek*, *EgisNet Hírlevél* címen) nyomtatásban. Havonta jelenik meg.

online belső hálózaton és e-mailben érkezik a napi *Egis Médiafigyelő*

van a cég nyugdíjasainak szóló hírlevél, *Borostyán* címmel

külső terjesztésű: *Bekopogtató*: orvosokról orvosoknak: hipertónia társasági magazin: a Magyar Hypertónia Társaság és az Egis lapja (ld. a felsorolásban)

Néhány szó a kiadványokról:

A *Hírlevél*ben a cég szakmai eredményeiről és céges eseményekről, aktuális tudnivalókról; az online hírlevélben a hazai és nemzetközi gyógyszerkutatás eredményeiről, a gyógyszeripart érintő hírekről is beszámolnak. Utóbbi egy hírlevél és egy cikkválogatás keveréke.

A *Borostyán* a nyugdíjasokat érintő eseményekről szól

a *Bekopogtató* interjúkat, orvostörténeti cikkeket, eseményeket közöl

Nem kéri a könyvtárosok segítségét a megjelentetéshez, csupán a számok megőrzése a feladatunk. Nincs könyvtáros a szerkesztőbizottságban Az *Egis Médiafigyelő*ben, a könyvtári honlapon és a vállalati honlapon teszünk közzé híreket. Az új beszerzésekről, a könyvtári hírekről, eseményekről kerülnek a kiadványba tájékoztatók.

Tematikus folyóirat-alerteket küldünk az érdeklődőknek. Az *Egis Médiafigyelő*ben, a könyvtári honlapon és a vállalati honlapon teszünk közzé híreket.

Honvédorvos

Pogányné Dr. Rózsa Gabriella

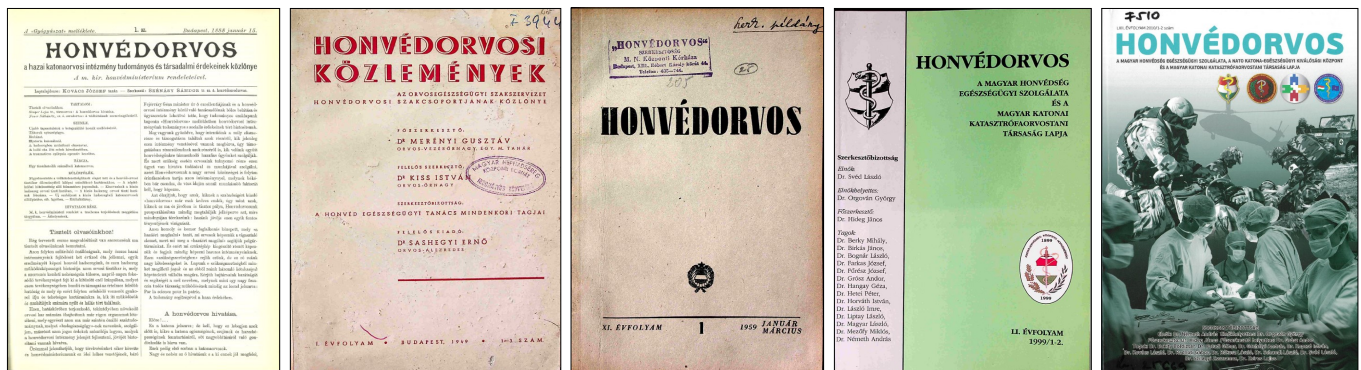
prg1971.05.29@gmail.com

A Magyar Honvédség Egészségügyi Központ kiadványa a Honvédorvos, amely 1888-ban indult, tehát tavaly 130 éves volt. A megjelenésben voltak kihagyások, az alábbi időszakokban élt ténylegesen a kiadvány:

1888-1914, ekkor a Gyógyászat melléklete

1929 és 1944 között a Magyar Királyi Honvédség 1. sz. Helyőrségi Kórházához kötődött. Ez a Gyáli úton volt.

1949-től a Róbert Károly körúti katonai kórházba (ennek sok neve volt) került át a kiadvány a katonaorvosi szakmai szervezettel (1945) és a katonaorvos-képzéssel (1945) együtt, hiszen 1945-ben a Gyáli úti kórház szovjet tulajdonban, megszállás alatt maradt, katonai egészségügyi raktárként működött, nem pedig magyar kórházként. 1949-től kezdődően folyamatosan jelenik meg a „Honvédorvos”, 1957-ig rövid életű címváltozatokon, azóta az eredeti címmel.

1993-tól a Magyar Katonai Katasztrófaorvostani Társaság is szerkesztője, 2010-től pedig a NATO Katona-egészségügyi Kiválósági Központ kapcsolódott be a szerkesztőség munkálataiba (Részletesebben vö. Pogányné Rózsa Gabriella: A Honvédorvostól a Honvédorvosig. In: Orvosi Könyvtáros, 2018. 4. sz. p. 15-34.)

A kiadvány katonaorvos-tudományi szakfolyóirat, az MTA Hadtudományi Bizottsága által tudományosként jegyzett szaklap. Tematikája ma a katona- és katasztrófaorvostan, eredeti cikkeket, kisebb számban referátumokat, hazai és külföldi híreket, konferencia-beszámolókat közöl. Volt időszaka – leginkább az 1950-es 1960-as években – amikor a vidéki csapatorvosok számára kívánt módszertani lap lenni, ekkoriban még havi rendszerességgel jelent meg.

A rendszerváltoztatás korszakától évi két összevont füzet, hivatalosan 4 szám készül.

2015-2016-tól Könyvtári hírek rovata is van. Ebben a lemaradás miatt (utolsó nyomtatásban megjelent szám a 2017. évi 1-2. füzet, a 2017-es 3-4 szám még csak elektronikus formában olvasható; de a szerkesztőség igyekszik utolérni az időt, most több füzet is szerkesztés alatt van) nem aktuális hírekről számol be az MH EK VEIG TKLI Tudományos Könyvtár, hanem katonatorvosi-könyvtári-művelődéstörténeti vonatkozású cikkeket tesz közzé (a könyvtárvezető).

A Tudományos Könyvtár mint a Szerkesztőség működtetője emellett a kiadvány modernizálásában könyvtári oldalról van jelen: a 2016. évi 1-2. számtól a cikkek szerkesztőségi kezdeményezésre DOI-t kapnak és regisztráltak a CrossRef rendszerben. A kiadvány az intézményi honlap (www.honvedkorhaz.hu) mellett az MTA Könyvtár és Információs Központ REAL és REAL-J adatbázisában is kereshető, illetve az Arcanum Digitális Tudománytárban is 1950-től néhány szám kihagyással.

A Honvéddorvos kereskedelmi forgalomba nem kerül, a szerkesztőség protokoll-lista alapján küldi meg intézményeknek, az elektronikus változat open access formában ingyenesen letölthető.

A digitalizálás folyamatban van, tervek között szerepel az 1888-ig való netes hozzáférés biztosítása – ebben is együttműködik a Tudományos Könyvtár az MTA Könyvtár és Információs Központtal.

A Könyvtár nem tagja a szerkesztőbizottságnak, de a könyvtárvezető meghívottként jelen szokott lenni az üléseken részben saját cikkei, részben a könyvtári támogatás okán.

További terv a Honvéddorvos bedolgozása a MATARKÁ-ba, illetve most kezdődött meg a Honvéddorvos kiadói adminisztrátori munkája az MTMT-ben. Eredmények hamarosan várhatók.

A Tudományos Könyvtár az MH EK munkatársait az intézményi elektronikus hetilapban, a Körlevélben szokta az aktuális hírekről tájékoztatni, illetve az egészségügyi MedWorks rendszerben felugró ablak formában. Ezek témái: előfizetett adatbázisok, ingyenes próbahozzáférések, beszerzési igények bekérése, stb.

The screenshot shows the website of the Honvéddorvos journal. The main content area is titled 'Honvéddorvos szaklap' and contains a list of articles. The sidebar on the right has two sections: 'LEGFRISSEBB' (Latest) and 'LEGOLVASOTTABBI' (Most Read). The 'LEGFRISSEBB' section lists several articles, including 'Sikeresen véget ért a honladesi szívműködés vizsgálata', 'Szociális Katalin Pálka zárvartása', 'Táborozás kapott az MH Egészségügyi Központban', 'Pályázati felhívás - Balatonföldvár, Árpád emlékére', 'Alapítványi egészségügyi képzést biztosít az MH Egészségügyi Központ', and 'Tájékoztató a honladesi, egészségügyi hálózatról'. The 'LEGOLVASOTTABBI' section lists 'Emergency Management of Battlefield Injuries (EMBI) Course (CCE-MED-44-001)', 'Major Incident Medical Management and Support (MIMMS) Course (CCE-MED-44-002)', 'NATO Medical Evaluation (MEDVAL) Course (CCE-MED-44-003)', 'NATO First Responder Trainer (FRT) Training (CCE-MED-44-005)', and 'NATO Emergency Medical Pre-Deployment Team'.

A Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház kiadványa – PIRULAP

Bérczy Ildikó

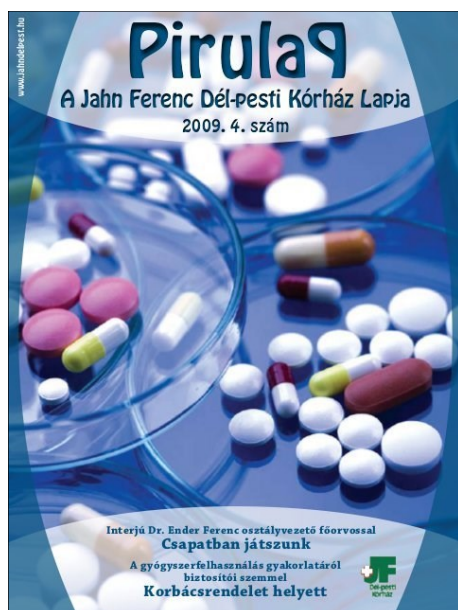
konyvtar@delpestikorhaz.hu

Lapunk 1989-től jelenik meg, jelenleg évi 6 szám. Eleinte fekete-fehér kiadvány volt, a Kórház saját nyomdája adta ki, de időközben a nyomda megszűnt.

2008-tól már színes formátumban jelenik meg, 2013-tól a Kórház weboldalán (www.delpestikorhaz.hu) is elérhető.

Megalakuláskor mi saját magunk szerkesztettük, és a cikkeket is a kórház dolgozói írták. Az újabb programokat, adatbázisokat (pl. PubMed használat, MTMT adatbázis, könyvtári szolgáltatások) ezen a fórumon is bemutatta a Könyvtár. Jelenleg a megjelenés előtti korrektúrával segítem a szerkesztőség munkáját.

Kb. 2000-től már újságíró a főszerkesztő.

Állandó rovatok:

- Névjegy – kórházi dolgozók bemutatása
- Nagyvizit – egy osztály bemutatása
- Családban marad – olyan dolgozók bemutatása, akiknek szülei, vagy gyermekei is nálunk dolgoznak
- Górcső – betegektől, hozzátartozóktól érkező köszönőlevelek
- Életmód – aktuális témák megközelítése a szakember segítségével (pl. nyár – napozás, ételfertőzések veszélyei; tél – karácsonyi stressz, depresszió, a tűzijáték és a petárda veszélyei, stb.)
- Almanach – kórházi rendezvények (egészségnap, Mikulás ünnepség, felújítások, nyugdíjas búcsúztató, stb.)

KÓR-HÁZ-LAP

/rövid ismertetés/

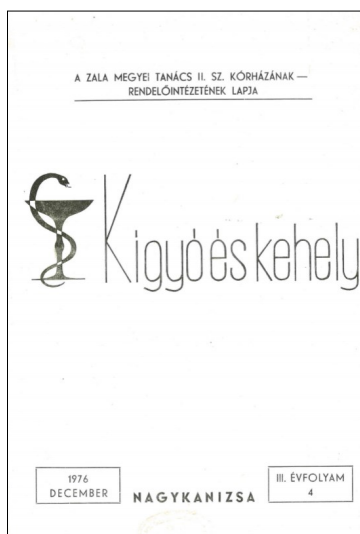
Fehér Éva
alba@nkkorhaz.hu

A Kanizsai Dorottya Kórház alkalmanként megjelenő kiadványa a *KÓR-HÁZ-LAP*,

A lap célja: az alapítók elgondolása szerint hiteles, első kézből való tájékoztatás a kórház életéről, hogy annak szakmai tartalma érthető közkinccsé váljon. A kiadvány létezése során több alkalommal megújult külsővel, az egészségügy változó feladataihoz igazodó tartalommal került kiadásra.

A lap elődje a *Kígyó és Kehely* (1974) néven csupán néhány évig létezett.

A KÓR-HÁZ-LAP utolsó száma 2011-ben került az olvasók kezébe.

A kiadvány remélhetőleg csak átmenetileg szünetel.

Léte, elmúlta legyen része a kórház történetének.

Péterfy Figyelő

Balázsne Balogh Ildikó

konyvtar@baleseti.hu

A Péterfy Sándor Utcai Kórház – ma Péterfy Kórház-Rendelőintézet Országos Traumatológiai Intézet – kiadványa a Péterfy Figyelő 2005. júniusában indult.

Péterfy Figyelő
2018/4. lapszám
INGYENES

A PÉTERFY KÓRHÁZ-RENDELŐINTÉZET ORSZÁGOS TRAUMATOLÓGIAI INTÉZET LAPJA

Aktualitások: ami minket érint
Egészséges Budapest Program
Az EBP kórházunkat érintő projektje, a Dél-Pesti Centrumkórház építészeti pályázatának kiírása 2018. tavaszán megkezdődött. Az eredményes pályázatok a pályázati kiírásban megjelölt időpontig, október elejéig beérkeztek és az erre felkért bíráló bizottság a szakértői véleményeket és ajánlásokat figyelembe véve döntött a nyertes pályaműről. Dr. Flóris István orvos igazgató, a főigazgató általános helyettese foglalta össze a minket érintő legfontosabb tudnivalókat.
Folytatás a 2. oldalon

Témáinkból
'56 emlékeztető
'56-os díjat kapott dr. Oláh Vilmos az önkormányzattól című irásunk és helyi megemlékezésünk összefoglalója a 7. oldalon
Nehéz élethelyzetekben
Egy kórház életében a december végi ünnepnapok ugyanolyanok, mint a dolgozó hétköznapok, a betegek jelentős része ugyanúgy ápolásra, ellátásra szorul. A Speciális Csoport

JUBILEUMI MANNINGER JENŐ EMLÉKLÉS
Képes összefoglalónk a 4-5. oldalon.

Az ÁPOLÓI HIVATÁS MESTEREI
Vargák Anikó, Szécs Tímea, Fehér Mónika, Szabó Noémi
Az országos szakmai vetélkedő nyertes csapatát október végén Nagy András önkormányzati képviselő, majd december 6-án Vattamány Zsolt a kerület polgármestere és Bajnai István országgyűlési képviselő is köszöntötte. A versenyről, a jutalmakról és a győztes csapatról a 8-9. oldalon olvashatják összefoglalónkat.

Ünnepi oldalaink
Érdeklődések, hagyományok és intézetünk ünnepnapjai, megfigyelve egy kis szórakoztató olvasmánnyal és játékkal.
AJÁNLÓ
■ Illatos ágak az asztalon
■ Ünnepi ételünk
■ Csallád béke
■ Babona alapú pihenés
■ Gyógyító nevetés
■ Adventi hangverseny
■ Az észleltetési jelképe
■ Városi legenda
■ Betartható ünnepi fogadalmak
■ Skandi – nyaralásnyeli
■ Péntekkor helyett szombat
■ Mikulás napi püspököt
■ Önkormányzati ajándék
11-14. oldal

MOSSUK JÓL A KEZEINKET!
Egy egészségügyi intézmény életében alapvető a helyes kézhygiénis gyakorlat. Dr. Szilágyi Emese orvos igazgató, a Kórházi Igazgatóság vezetője foglalta össze a Semmelweis scanner használatának eredményeit.
6. oldal

Mindenkinek békés, boldog karácsonyi ünnepeket, és eredményes 2019-es esztendőt kívánunk!
A karácsonyi ünnepi időszakban a kórházunkban dolgozóknak és a betegeknek egyaránt kívánunk békés, boldog karácsonyi ünnepeket, és eredményes 2019-es esztendőt kívánunk!
A Szerkesztőség

Közzétételi egység: Lapok

A közfeladatot ellátó szerv által alapított lapok neve	Péterfy Figyelő
	1076 Budapest, Péterfy S. u. 8-20.
	Felelős kiadó: Dr. Sásdi Antal Tel: 461-4703 Fax: 461-4706 E-mail: foig.titkarsag@peterfykh.hu Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Szilágyi Emese
A közfeladatot ellátó szerv által alapított lapok szerkesztőségének és kiadójának neve és elérhetősége	Szerkesztő Bizottság tagjai: Zsarnay István Dr. Szokoly Miklós, Buczkó Erzsébet, Kaszai Erzsébet Bakos András, Dr. Flóris István, Babonits Tamásné, Sári Judit
A közfeladatot ellátó szerv által alapított lapok főszerkesztőjének neve	Sári Judit E-mail: peterfyfigyelo@gmail.com

Forrás: <https://peterfykh.hu/static/kozzeteteli-egyseg-106463>

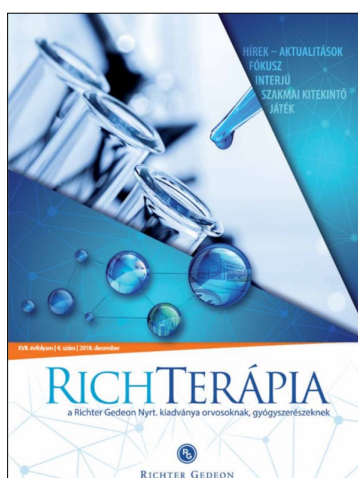
Sem a szerkesztőbizottságban nem tevékenykedünk, sem a megjelentetéséhez nem kéri a könyvtárosok segítségét. Eleinte rendszertelenül, napjainkra évente 4-szer jelenik meg az ingyenes, belső terjesztésű nyomtatott kiadvány. A kórházat érintő egészségpolitikai kérdésekről, rendezvényekről, eseményekről számol be. Időnként bemutat egy-egy osztályt, annak vezetőjét, dolgozóit stb. Mindig a megjelenő cikkekhez igazítják a rovatok címeit. Akkor írunk az újságba, ha van az egész kórházat érintő esemény, hír, tájékoztatás (pl. amikor csatlakozott az intézet az MTMT-hez, vagy ha van előfizetés, próbáhozáférés adatbázisokhoz). Minden lapszám végén megjelenik egy általános tájékoztatás a könyvtárakról (pl. szolgáltatások, nyitva tartás, stb.)

A Richter Gedeon Nyrt. kiadványairól

Ferencz Gáborné

ferenczne@richter.hu

Anyaintézményünknek vannak kiadványai. A kiadványok készítésének folyamatában a könyvtárosok nem vesznek részt. Amennyiben a szerkesztők kérdéssel fordulnak hozzánk, segítünk a megfelelő információforrások, adatok felkutatásában. A Richterápián és a Senior Magazinon kívül még a Patika Magazint is a Richter készíti.

– Richterápia

Szakmai magazin, orvosoknak, gyógyszerészeknek szól, negyedévente jelenik meg, összesen 10.000 példányban, nyomtatott formában. Tematika: Hírek-aktualitások a Richterral kapcsolatban, továbbá elsősorban felsővezetői interjúk, szakmai cikkek, beszámolók adják a lap tartalmát.

– Senior Magazin

Elsősorban nyugdíjasoknak, illetve az 50+ korosztálynak szól. Évente jelenik meg, 5000 példányban, nyomtatott formában. Tematikáját tekintve: laikus cikkek, életmóddal, egészségmegőrzéssel kapcsolatos anyagok, továbbá a Richter Egészségvároson megjelenő hírességekkel készített interjúk jelennek meg benne.

– Patika Magazin

Ez az időszakos kiadvány laikusoknak szól. Életmóddal, egészségmegőrzéssel kapcsolatos cikkeket tartalmaz, adott OTC (recept nélkül kapható) termékhez kapcsolódóan. Ezenkívül PR cikk is jelen van a kiadványban, egy-egy aktuális témával. A kiadvány évente háromszor jelenik meg, alkalmanként 60.000 példányszámban, továbbá online formában is a weboldalainkon. A nyomtatott verziót a belföldi gyógyszertárakban, PR (laikus) rendezvényeken ingyenesen terjesztjük.

Rendszeres könyvtári hírlevelünk nincs, de az olvasók tájékoztatását természetesen fontos feladatunknak tartjuk és gondoskodunk is róla.

A Szegedi Tudományegyetem kiadványairól

Nacsa Kálmán

knacsa@bibl.u-szeged.hu

Könyvtárunk nem orvosi könyvtár, de mint a Szegedi Tudományegyetem egyetemi könyvtára, természetesen az Általános Orvostudományi Kar, a Fogorvostudományi Kar és az Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar könyvtári feladatait is ellátja. Anyaintézményünket szétválások és összeolvadások, és így névváltozások sora jellemezte. Az első világháborút lezáró békekötések után a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem 1921-ben Szegedre költözött, könyvtári állománya – miként az egyetem valamennyi ingósága – Kolozsvárott maradt. A szegedi egyetemi könyvtár az 1921-22-es tanévben a Dugonics téri épület két helyiségét kapta meg, s induló állománya néhány nagykönyvtár fölös példányai-ból állt. 1926-ban nyílt lehetőség az Orvostudományi „Klebelsberg” Könyvtár létrehozására, de csak 1931-től vették nyilvántartásba. 1951-ben az orvosi kar Szegedi Orvostudományi Egyetemenként különvált, értelemszerűen önálló könyvtári részleggel, Szegedi Orvostudományi Egyetem Könyvtára néven. Az Orvostudományi Egyetem 1987-ben felvette Nobel-díjas biokémia professzora, orvostudományi dékánja és rektora, Szent-Györgyi Albert nevét, így a könyvtár neve is változott: Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem (SZOTE) Központi Könyvtára. 2000. január 1-jén A Szegedi Tudományegyetem a szegedi József Attila Tudományegyetem, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem, a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola és a hódmezővásárhelyi Mezőgazdasági Főiskola összevonásával alakult meg. Az önálló orvostudományi könyvtár 2004. december 9-én szűnt meg az Egyetemi Könyvtárba történő beolvadással. Az új egyetemi könyvtár-épület 2004-ben nyílt meg, immár több mint 70 tanszéki, intézeti, kari könyvtár állományának integrálásával. Bár vannak még tanszéki, intézeti könyvtárak a klinikai egységeken, ezek integrációja folyamatban van. Az Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar rendelkezik könyvtárral, működését az intézmény történetének igen korai szakaszában, 1938-ban kezdte meg. 2011. november 11-én a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár neve Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára lett. Az alábbiakban bemutatom intézményeink és jogelődjeik kapcsolódó kiadványait.

– Van-e az anyaintézménynek, vagy a könyvtárnak kiadványa?

A könyvtárnak nincs, de az anyaintézménynek/karoknak van/volt.

– Ha van, (vagy volt) kérjük szépen legalább néhány sorban bemutatni. Szakmai vagy a mindennapokról szól? Online vagy nyomtatott formában jelenik meg? Milyen rovatai vannak?, stb.

A SZOTE, majd 2000-től a Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrumnak volt egy általában havonta (néhány összevont számtól eltekintve) megjelenő, tájékoztató jellegű folyóirata, amely elsődleges információforrásként szolgált a kar működését. Ez az alábbi névváltozatokkal jelent meg:

SZOTE Napló: 1990. (I. évfolyam) -1999. (X. évfolyam)

Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum Hírlevél: 2000. (XI. évfolyam) - 2007. szeptember (XVIII. évfolyam 6. szám)

Szent-Györgyi Hírlevél: 2007. október (XVIII. évfolyam 7. szám) -2007. december (XVIII. évfolyam 8. szám)

Az egyes lapszámok PDF-formátumban megtalálhatók könyvtárunk „Contenta” SZTE repozitóriumában az UnivHistória-ban.

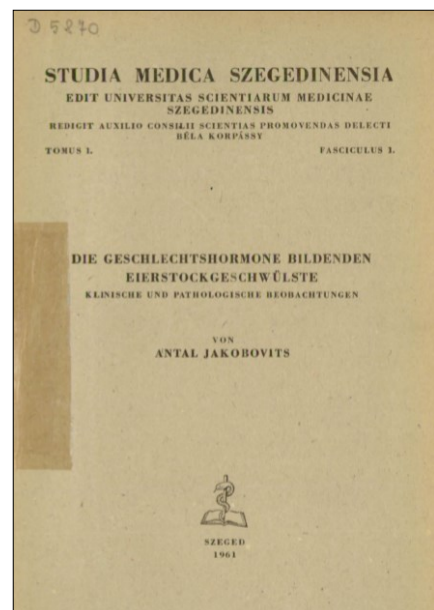
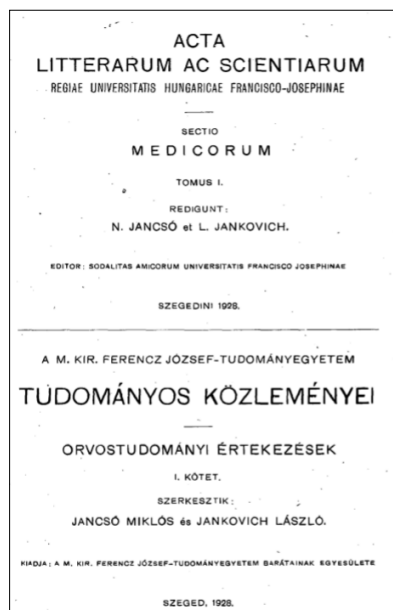
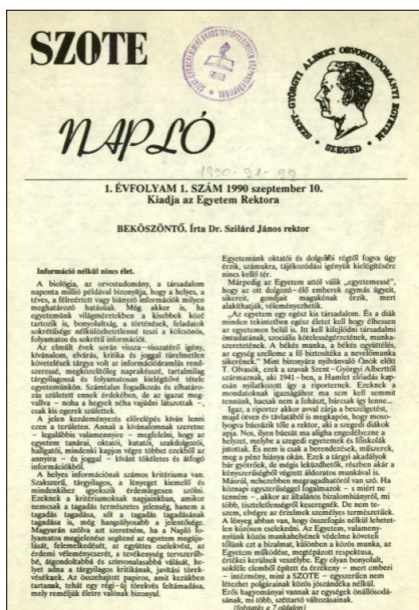
<http://univ.bibl.u-szeged.hu/>

http://univ.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/SZOTE_napl=F3/

http://univ.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/Szent-Gy=F6rgyi_Albert_Orvos-_=E9s_Gy=F3gyszer=E9sztudom=E1nyi_Centrum_h=EDrlev=E9l/

http://univ.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/Szent-Gy=F6rgyi_h=EDrlev=E9l/

2008 januárjától változatlanul havonta, de kizárólag on-line formában jelenik meg. Jelenlegi címe: *SZTE Általános Orvostudományi Kar Kari Hírlevél*.

Studia Medica Szegedinensia (1961-1993)

A Szegedi Orvostudományi Egyetem (1987-től Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem) acta jellegű, idegennyelvű, kismonográfia-sorozata.

Az egyes kötetek PDF-formátumban megtalálhatók könyvtárunk „Contenta” SZTE Egyetemi Kiadványok repozitóriumában. <http://acta.bibl.u-szeged.hu/>

http://acta.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/Studia_Medica_Szegedinensia/

Acta Medica Szeged (Acta Litterarum ac Scientiarum Regiae Universitatis Hungaricae Franciscus-Josephinae: Sectio Medicorum) (1928-1949)

A Ferenc József Tudományegyetem (1940-től Horthy Miklós Tudományegyetem, 1945-től Szegedi Tudományegyetem) monográfia sorozata.

Az egyes kötetek PDF-formátumban megtalálhatók könyvtárunk „Contenta” SZTE Egyetemi Kiadványok repozitóriumban.

http://acta.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/Acta_medica_Szeged/

http://acta.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/Acta_Litterarum_ac_Scientiarum_Regiae_Universitatis_Hungaricae_Francisco-Josephinae_3A_sectio_medicorum/

„Orvostudományi Beszámoló” (1947-1949)

A háború utáni első magyar referáló lap volt. A külföldi orvosi irodalom legfontosabb cikkeit referálta, évente két-háromezret. Az akkori viszonyok közt e lap nagy szerepet játszott az egyetem tudományos életének fellendítésében. Ezt a hézagpótló merész vállalkozást Ortutay Gyula, akkori kultuszminiszter is meleg szavakkal üdvözölte.

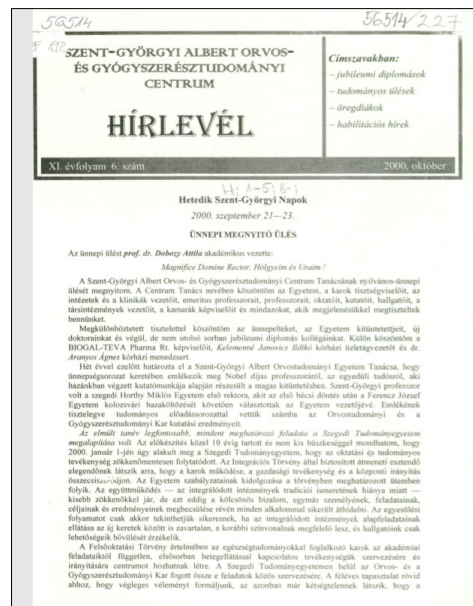
Acta Sana (2006 -)

Az *Acta Sana* az Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar lektorált folyóirata, amely összefoglaló közleményeket, eredeti tudományos munkákat és esetismertetéseket közöl az ápolói, védőnői, fizioterápiás és szociális munka elméletéhez és gyakorlatához, valamint képzéséhez kapcsolódóan. A Kar hallgatóinak az Országos Tudományos Diákköri Konferencián díjazott előadásait közlemények formájában mutatja be, illetve beszámolókat is leközöl országos és nemzetközi konferenciákról.

Az egyes kötetek PDF-formátumban megtalálhatók könyvtárunk „Contenta” SZTE Egyetemi Kiadványok repozitóriumban.

http://acta.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/Acta_Sana/

<http://www.etszk.u-szeged.hu/kutatas-tudomany/kari-tudomanyos>

„Szegedi Orvostudományi Egyetem Könyvtárának központi folyóirat katalógusa” (1964, 1967, 1971, 1975, 1979, 1993 - A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Könyvtárának központi folyóirat katalógusa)

Nem folyóirat, de talán ide illeszthető, az egyetem teljes periodika állományát retrospektíve tárta fel. E fontos segédkönyvvvel elsőként jelentkezett könyvtárunk az orvostudományi könyvtári hálózatban. Folyóirat állományunk ezáltal országosan ismertté lett és az egyre fontosabbá váló könyvtárközi kölcsönzésekben is komoly szerepet tudtunk vállalni.

– Írnak-e bele a könyvtárosok? Ha igen, akkor milyen témában?

Könyvtárosok közreműködésével létrejött írások:

- Marton János: Szent-Györgyi Albert, az oktató = Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum – Hírlevél, 2007. 18. évf. 4. sz. 9-10. p.
- Pap Kornélia – Marton János: Az ÁOK impakt faktor teljesítménye = Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum – Hírlevél, 2006. 17. évf. 8. sz. 12-14. p.
- Marton János: In memoriam dr. Zallár Andor (1928-2006) = Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum – Hírlevél, 2006. 17. évf. 2. sz. 25-26. p.
- Marton János: Szeged Szent-Györgyi Albertje = Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum – Hírlevél, 2005. 16. évf. 10. sz. 15-16. p.
- Marton János: A tudomány megbecsülése az Orvoskaron: a helyzet nem reménytelen, de a javítás kötelező = Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum – Hírlevél, 2002. 13. évf. 5-6. sz. 10. p.
- Zsigó Ildikó – Zallár Ildikó – Marton János: Az intézeti könyvtárak központosításáról = SZOTE Napló, 1995. 6. évf. 8-9. sz. 15. p.

Egyéb:

- „... majd csak kerül valahonnan pénz” – Marton János könyvtárigazgatóval beszélgetünk = SZOTE Napló, 1994. 5. évf. 10. sz. 1-2. p.

Könyvtárosok közreműködésével létrejött kötetek:

- Tibor Szabó – Andor Zallár: Albert Szent-Györgyi and Szeged (Tom. 15.)
- Andor Zallár (ed.): Essays and scientific papers of Albert Szent-Györgyi (Tom. 14.)
- Zallár Andor (ed.): Tudományos ülés Apáthy István születésének 125. évfordulóján (Tom. 13.)
- Zallár Andor (ed.): Albert Szent-Györgyi Medical University renaming celebration (Tom. 12.)
- Zallár Andor (ed.): In commemoration of Albert Szent-Györgyi (Tom. 11.)

Az egyes kötetek PDF-formátumban megtalálhatók könyvtárunk „Contenta” SZTE UnivHistória és SZTE Egyetemi Kiadványok repozitóriumaiban.

– Szerkesztőbizottságban benne vannak-e?

Nincsenek.

- Miben segíti az anyaintézményének a kiadványát a könyvtáros? Kéri-e a könyvtáros segítségét a megjelentetéshez, ha igen, akkor ki?

Open Journal System (OJS) folyóirat-platform; <http://www.ek.szte.hu/ojs/>

A Könyvtár egyetemi folyóirat-platformja az Open Journal System (OJS) nyílt forráskódú szerkesztőségi rendszerre alapozva az egyetemi acta jellegű folyóiratok számára egy szabványos és nyílt hozzáférésű (Open Access) megjelenési felületet biztosít. Amiben segítünk: tárhely, keretrendszer, technikai támogatás, külső megjelenítés kialakítása, oktatás.

„Contenta” repozitóriumok; <http://www.ek.szte.hu/Contenta-repoztoriumok/>

A Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtára által üzemeltetett repozitóriumok teljes szövegükben (ill. teljes képi, mozgóképi, hangi mivoltukban) tárolják, indexelik az oktató- és kutatómunka során keletkezett dokumentumokat, valamint tartalmazzák a Klebelsberg Könyvtár digitalizálási programjai során keletkezett digitális objektumokat, segítve ezzel akár a tudománytörténeti kutatásokat is. A digitalizálás egyben állományvédelmi célokat is szolgál.

Az SZTE Egyetemi Kiadványok repozitóriuma (<http://acta.bibl.u-szeged.hu/>) a Szegedi Tudományegyetemhez és jogelődjeihez köthető tudományos és szépirodalmi kiadványok adatbázisa. Már lezárt, illetve kurrens, ma is megjelenő egyetemi kiadványok lelőhelye. Többek között megtalálhatók itt az egyes szervezeti egységek régi és új bibliográfiai kiadványai is, melyek összeállításában a könyvtárosok is segítenek, illetve vélhetően segítettek (pl. Közlemények a szegedi kir. magy. Ferencz József-Tudományegyetem belgyógyászati klinikájáról; http://acta.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/K=F6zlem=E9nyek_a_szegedi_kir=2E_magy=2E_Ferencz_J=F3zsef-Tudom=E1nyegyetem_belgy=F3gy=E1szati_klinik=E1j=E1r=F3l/).

Az SZTE UnivHistória repozitórium (<http://univ.bibl.u-szeged.hu/>) a Szegedi Tudományegyetemhez és jogelődjeihez köthető egyetemtörténeti jelentőségű kiadványok (évkönyvek, tanrendek, egyetemi újságok, hallgatói lapok) adatbázisa. Egy érdekes példa A szegedi orvostanhallgatók évkönyve (http://univ.bibl.u-szeged.hu/view/full_volume/A_szegedi_orvostanhallgat=F3k=E9vk=F6nyve/).

Bár nem szegedi, illetve egyetemi kiadványok, de Egyetemünk munkatársai több orvosi és egészségügyi témájú folyóirat szerkesztői akár főszerkesztői, természetesen, ha bármely problémával hozzánk fordulnak, azonnal rendelkezésükre állunk.

- Könyvtári hírlevelet jelentetnek-e meg a kórház, stb. dolgozóinak?

Az SZTE Klebelsberg Könyvtár és ezen belül a PR-csoport arra törekszik, hogy minél szélesebb körben terjessze a könyvtár híreit. Az elektronikusan megjelenő SZTE Általános Orvostudományi Kar Kari Hírlevél Könyvtári Hírek rovata ezt a célt szolgálja. Más karokon levelezőlistákra küldjük el híreinket.

A Markusovszky Egyetemi Oktatókórház kiadványáról

Szigetváry Katalin

konyvtar@markusovszky.hu

Anyaintézményünknek – megszakításokkal ugyan –, de 2010-ig jelent meg kiadványa. 1994-ben indult *Horizont* címen, évi 6 számmal, különböző terjedelemmel (8, 12, 16 A/4-es fűzött oldal).

A felelős kiadó mindenkor a kórház főigazgatója volt. Induláskor a főszerkesztő egy sebész, helyettese az oktatási főelőadó. A szerkesztőbizottság tagjai: egy főorvos, egy igazgatási osztályvezető, a Közalkalmazotti Tanács elnöke, az ápolási igazgató, egy orvos, egy ápolónő, egy osztályvezető főorvos, a számítástechnikai osztályvezető és a gazdasági igazgató.

1999-ben már *Új Horizont*, 2001-től *Hírmondó*, 2002-től *GyógyHírmondó*-ra változott az elnevezése. Az impresszum szerint továbbra is az igazgató a felelős kiadó. A szerkesztőbizottság elnöke az oktatási és tudományos igazgató. Szerkesztő a megyei napilap egyik újságírója.

2010-ben – mint a közben nonprofit Zrt-vé alakult kórház lapja – *GyógyHírmondó* néven jelent meg utoljára. A felelős kiadó és a szerkesztőbizottság elnöke a kórházigazgató volt. A szerkesztőbizottság tagjai közt megtalálhatók az egyéb igazgatók, néhány osztályvezető főorvos és igazgatósági osztályvezető, az oktatási főelőadó és a fotós, aki egyben a felelős és

tervező szerkesztői feladatokat is ellátta.

A kiadvány nyomtatott formában, illusztrálva, 12-16 oldal terjedelemben jelent meg.

Tájékoztató az aktuális kórházi ügyekről, konkrét dolgozókról (kitüntetés, tudományos előléptetés, nekrológ, visszaemlékezés). Szerepelt a ki- és belépő dolgozók neve (orvos, gyógyszerész), és az egyéb dolgozók munkakör szerinti létszámváltozása. Általában olyan írások jelentek meg, amelyek bármely dolgozó, vagy a dolgozók bizonyos csoportját érintették, vagy érdekelhették.

Egy intézeti újság története

Kárpáti Zoltánné Tölgyesi Ágnes

Békés Megyei Központi Kórház Orvosi Könyvtára

E-mail: tolgayag@bmkk.eu

Egy intézmény kiadványa – amennyiben igényesen, jól szerkesztett – hű tükre az adott intézménynek, az ott folyó munkának, a benne tevékenykedő közösségnek. Éppen ezért nagy felelősség egy ilyen kiadvány szerkesztése. E sorok írója közel húsz éve végzi – kisebb pihe-nővel – ezt a tevékenységet, pontosan átérezve az említett felelősséget.

A Békés megyében – ma már az ország negyedik legnagyobb kórházaként – működő gyógyító intézményben 44 éves története van az intézeti újságnak. 1975. szeptemberi dátumozással jelent meg az akkor Békés Megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet üzemi lapja, a *Kórházi Híradó* első évfolyamának első száma. A nyomtatásban megjelent lap már első pillantásra korának ízlésvilágát tükröző igényességet mutat, megjelenésében, tartalmában, terjedelmében egyaránt. A 30 oldalnyi (A/4) anyag – bár tartalomjegyzéke nincs – jól áttekinthető, tagoltan követik egymást a '70-es évek elvárásainak megfelelő tartalmú cikkek a párt-, KISZ- és szakszervezeti életéről, politikai fórumról, közösségi eseményről, ünnepségről. Külön rovatot kapott a Szakmai Híradó, melyben az intézmény nagy tekintélyű belgyógyász főorvosa, az orvosi könyvtár orvos-tanácsadója, dr. Iványi János ír az orvostanhallgatók oktatásáról a gyulai kórházban. Egy másik, szintén nagynevű belgyógyász főorvos, dr. Deli László a hetvenes években még igen aktív testvérvárosi – ez esetben nordhauseni – küldöttségi látogatásról számol be. Érdekességgént említhető a Helyi problémáink, azok megoldásának keresése című írás, amely a már akkor, 1975-ben is jelen lévő állandó problémával, a munkaerő vándorlással foglalkozik. Ennek elsődleges okát az említett írás a lakáshiányban jelöli meg, mely főleg a családos orvosokat érinti. Hasonló fajsúlyú problémaként említi a szerző – Várdai György, az intézmény akkori személyügyi osztályának vezetője – az ápoló személyzet hiányát is, ami jelentősen megnehezíti a szabadnapok, szabadságok kiadását, a túlmunka megszervezését. Úgy tűnik, a világ változik – a probléma örök!

Az említett első lapszám írásainak szerzői szinte valamennyien főorvosok, osztályvezetők. A szerkesztőbizottság névsora is impozáns: a tíztagú szerkesztőség tagjai között hat főorvost és egy rendelőintézeti vezető asszisztent is találunk. A Köszöntő-ben az akkori igazgató főorvos, dr. Buda István a következőket írja: „A *Kórházi Híradó* is legyen egy olyan lehetőség, amely elősegíti a jobb kapcsolatokat az intézet egyes osztályai, részlegei között és az információ megosztását is szolgálja. Az egyes rovatokat úgy állítottuk össze, hogy az intézeti élet minden területéről jelenjenek meg cikkek, különféle hírek, amelyek minden dolgozó számára érdekesek, hasznos információt szolgáltatnak.” Intézetünk kiadványának szerkesztőjeként megállapíthatom, hogy a 44 évvel ezelőtt megfogalmazott célok, tervek ma is helytállóak.

A kezdeti lelkesedés – a könyvtárunk archívumában fellelhető példányok alapján – némileg alábbhagyni látszott, hiszen az 1975-ös 1. évfolyam 1. száma után nem találtam továbbiakat a tárgyévben. A 2. évfolyam első számának beköszöntője is előbbi megállapításomat igazolja: „Szeretettel köszöntünk minden Kedves Olvasót a *Kórházi Híradó* újbóli, s reméljük, most már folyamatos megjelenése alkalmából.” A továbbiakban olvashatunk az előző, 1975. évihez hasonló tervekről: „Szeretnénk, ha ez a néhány oldal pontos és érzékeny tükré lenne mindennapi életünknek, gondjainknak.” És valóban: a terjedelmét és a szerkesztőbizottság tagjainak számát tekintve felére csökkent, megjelenésében is kissé szerényebb minőségű kiadvány a mindennapi dolgokról, az 1978. évi költségvetésről, személyügyi gondokról és sikerekről – pl. a krónikus orvoshiány jelentős csökkentéséről –, az elmaradhatatlan, május elsején szokásos felvonulási rendről, szakszervezeti üdülések híreiről szólt. Néhány oldal jutott természetesen a szakmai tartalomnak is, ahol bemutatkozik az egészségügyi szakiskola, a személyügyi osztály pedig az új kollégák befogadásának, megtartásának fontosságáról ír. Itt érdemes idézni a cikkből: „Kérjük jelenlegi vezetőinket, hogy az eddigieknél ... jobban karolják fel a kezdő szakembereket. Tegyék tervszerűvé a frissen végzettek foglalkoztatását. Az osztályvezető főorvosok készítsenek a kezdők részére egy foglalkoztatási ütemtervet, melynek megvalósításához vegyenek igénybe egy-egy tapasztaltabb, idősebb orvost, aki segíti és fokozatosan vezeti be a kezdőket a sokrétű gyakorlati munkába. Ez a tervszerű foglalkoztatás két szempontból is hasznos. Egyrészt érzi a kezdő orvos, hogy számítunk a munkájára, rendszeresen foglalkozunk vele, ellátjuk feladattal. Másrészt sokkal hamarabb tud hasznos tagjává válni az őt befogadó közösségnek.” Négy évtized távlatából is megszívlelendő tanácsok! És végül a szerző – a kor szellemét követve – kiegészíti még az alábbiakkal: „Természetesen a szakmai tennivalókon túlmenően bízzuk meg társadalmi, KISZ és egyéb feladatokkal is.” Utóbbi mondatot biztosan sokan elnéző mosollyal olvassák, de akik visszaemlékeznek még a '70-es, '80-as évek közösségi életére, élénk klubmozgalmaira, a sokszor csak nevében politikai, tartalmában sokkal inkább közösséget formáló, legtöbbször nagyszámú látogatót vonzó rendezvényeire, azok érzik igazán a különbséget az akkori élvezhető, tartalmas, igényes közélet és a mai, online világba menetelő/menekülő, okos kütyük butító rabságában élő, valójában végtelenül magányos társadalom között.

Egy tíz évvel későbbi lapszámot kézbe véve lényegi névváltozások jelennek meg. Az intézet már Békés Megyei Tanács Pándy Kálmán Kórház-Rendelőintézet néven szerepel a címlapon, hiszen kórházunk 1987-ben felvette a nemzetközi hírű pszichiáter nevét, aki az 1899. november 1-jén átadott gyulai elmegyógyászati pavilonnak hat évig vezető főorvosa volt, és akinek életét e cikk szerzője az Orvosi Könyvtárak 2015. évi 4. lapszámában részletesen bemutatta. A kiadvány neve Kórházi Híradó-ról Kórházi Lap-ra változott. Terjedelme itt és a későbbiekben is átlagosan 16-18 oldal maradt, tartalma pedig öröndetesen egyre „szakmaibbá” vált. Egy-egy gyógyító osztály – még ha csak egy rövidebb időszakot felölelő – történetének bemutatása szó szerint pótolhatatlan értéké vált az idő múlásával, hiszen apró, évek/évtizedek mozaikjaiból összerakva lesz teljes a kép, egy intézmény életéé csak úgy, mint az egész emberiségé:

*Az évek múlnak, s múlhatatlan
nyomuk egymásba vész.
Életünk bomlik s bonthatatlan:
együtt csonka-egész.*

(Keresztury Dezső: Mélyülő örvény)

Az említett szám tartalmaz még egy részletes beszámolót is egy svájci tanulmányútról. Az ilyen írásoknak szintén jelentős hozadéka van, nem annyira turisztikai, sokkal inkább tudományos vonatkozásban, hiszen minden orvos nem juthat el minden nemzetközi kongresszusra/konferenciára. Egy kórházi lap hasábjain megosztva válnak közkinccsé az ott szerzett friss tudományos információk.

Tovább lapozva olvasható egy felemelő hír arról, hogy kórházi és egyházi összefogással felújításra került a kórház korábbi (1924-1935. közötti) igazgatója, Tauffer Emil gyulai emléktáblája. Ez is közös múltunk egyik fontos mozaikja, amit érdemes megőrizni az utókor-nak.

Még mindig ugyanitt találunk írást kitüntetett, kinevezett, nyugdíjba vonuló munkatársakról, továbbá egy köszönő levelet egy olyan kórházi dolgozótól, aki az intézetünkben le-dolgozott 35 évéért mond köszönetet a közösségnek és a kórház vezetésének. Hát igen, a sok panasz mellett ilyen írásnak is érdemes helyet adni egy kórházi lapban.

A következő két évben változatlan külsővel és belső tartalommal jelent meg a *Kórházi Lap*, mindössze az idő közbeni fenntartóváltás miatt változott a címlapon az intézmény neve Békés Megyei Képviselő-testület Pándy Kálmán Kórháza névre. Aztán 1993-ban a kiadvány címe módosult és először jelent meg *Kórházi Hírmondó* néven és maradt így hosszú éveken át. Szerkesztését átvette a PR csoport, és kialakult a maihoz leginkább hasonló megjelenése. Az előző évezred utolsó éveinek kiadványait átlapozva jól tükröződik az az állandó küzdelem, amellyel néha napjainkban is birkóznak, akik hasonló lap szerkesztését vállalják: ollóznak innen-onnan, „vicces” oldallal, receptekkel, horoszkóppal, reklámmal (rázós téma!) töltik meg az üres oldalakat. És persze írnak – mindenről, mindenki helyett. Nehéz szakma ez!

Az ezredforduló a *Kórházi Hírmondó* és vele e sorok írója életében is jelentős dátum: a *Kórházi Hírmondó* a '90-es évek óta igyekezett havilapként jelen lenni, mégis, 2000-ben csak februárban jelent meg az első szám, majd néhány hónap csend után júniusban követte a második – már új szerkesztőgárdával.

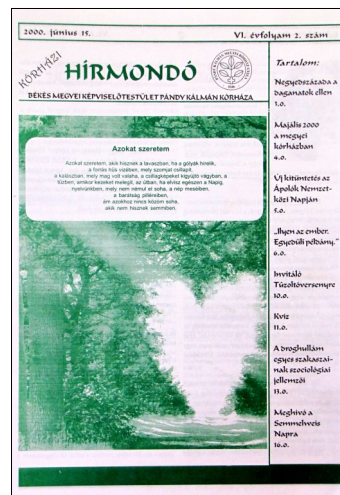
Itt indul az én szerkesztői történetem. Ekkor kért fel ugyanis a kórház menedzsmentje a lap szerkesztésére, melyet örömmel fogadtam el és nagy lelkesedéssel láttam munkához. Még néhány szakmai „különórát” is vettem a városi sajtó, a *Gyulai Hírlap* akkori főszerkesztőjétől, Pénzes Ferenctől, aki készségesen megosztott velem néhány újságírói fogást. Ezek ismeretében vágtam bele a nagy munkába. Új, színes köntösbe öltöztettem a címlapot

és a következő idézetet helyeztem el rajta, mintegy hitvallásként:

*„Azokat szeretem, akik hisznek a tavaszban, ha a gólyák hírelik,
a forrás hűs vizében, mely szomjat csillapít,
a kalászbán, mely mag volt valaha, a csillagképeket kigyújtó vágyban, a
tűzben, amikor kezeket melegít, az útbán, mely elvisz egészen a Napig,
nyelvünkben, mely nem némul el soha, a nép meséiben,
a barátság pilléreiben,
ám azokhoz nincs közöm soha,
akik nem hisznek semmiben.”*

(Maxim Tank: Azokat szeretem)

Az egyes számok címlapjain azóta is olvasható – mindig más, évszakhoz, tartalomhoz illő – idézetet ajándéknak/üzenetnek szánom olvasóinknak.

Az első magam szerkesztette számban – illő bemutatkozás után – megjelentettem az addig összegyűlt írásokat és mindjárt indítottam egy új rovatot Ilyen az ember, egyedüli példány címmel, amelyben olyan munkatársainkat helyeztem „reflektorfénybe”, akik valamilyen egyedi, különleges foglalkozást űznek kórházunkban. Első riportalanyom az akkor már két éve önálló státuszban nálunk tevékenykedő kórházlelkészünk volt. Később ugyanitt volt vendégem intézményünk csodálatos parkjának főkertésze, majd kórházunk fotósát, mosodavezetőjét, ételmezésvezetőjét és más, érdekes egyéniségeit, „egyedi példányait” mutattam be olvasóinknak.

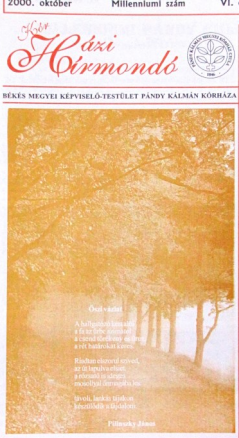
A második általam szerkesztett szám megjelenése hideg zuhanyként hatott rám! Hogy felülírjam az előző szám sikerét – és mert a tartalomhoz rengeteg képanyagot gyűjtöttem – hát gazdagon megtűzdeltem a cikkeket fotókkal. A végeredmény szörnyű lett! A történethez tartozik, hogy a lapszámokat kórházunk házi nyomdája nyomtatta ki, a legfinomabb megfogalmazás szerint is kőkorszaki körülmények között – bár nyomdászaink maximális jóindulatával. De attól a képek még felismerhetetlenségig „beégtek”, fekete pacaként ékelkedtek például egy olyan cikkben, amiért több száz kilométert utaztam. Abban az időben megyei összefogással gyűjtés indult egy új, korszakalkotó berendezés, a daganatterápiában alkalmazandó hypertermiás ág javára. Klinikai onkológiai osztályunk vezető főorvo-

sát kértem meg, hogy beszéljen az új módszer jelentőségéről, aki azt kérdezte, miért nem kérdezem magát a feltalálót – és azonnal be is jelentett hozzá! Így kerültem rövid (illetve végtelenül hosszú) úton az ország (nekem akkor úgy tűnt, a világ) túlsó, amúgy csodaszép végére, ahol a Gábor Dénes-díjjal kitüntetett prof. dr. Szász András, a hypertermiás ágy feltalálója barátsággal fogadott. Végigvezetett az egész üzemben, megmutatta és lelkesen magyarázta a gyártás folyamatát. Mivel nem csak a diktafonomat, de kórházunk fotósát is magammal vittem, boldogan tértünk haza a gazdagon illusztrált, tartalmas és egyedi anyag reményében. A tartalommal nem is volt baj, megszületett a cikk, sok jó fotó készült, de a megjelent kiadvány láttán elszorult a szívem: hát ez lett ennyi munka eredménye?

A következő számtól igyekeztem korlátozni a képes illusztrációkat. Bár tudtam, hogy nem ez a megoldás, de akkor nem volt más eszközöm az említett szörnyűség kiküszöbölésére. Ez a rossz emlék azonban később segített megbékélnem az online megjelenés kényszerével, felfedezve annak pozitív hozadékait – de erről egy kicsit később...

A millennium évében számos érdekes, értékes eseményről szóló írás töltötte meg a Kórházi Hírlap lapjait. A már említett hypertermiás ágy beszerzésére folytatott gyűjtés aktuális állása folyamatosan anyagot biztosított, de ezen túl is sok ünnep, jubileum, szakmai téma került megörökítésre kiadványunkban. Intézményünkben az október mindig a legkiemelkedőbb hónap, hiszen 1987 óta ekkor kerül megrendezésre kórházunk névadója születésnapján a Pándy-émléknep. 2000 októberében ezen túl is volt ok az ünneplésre. Millenniumi számunk az ezredfordulón a Pándy-émléknep kitüntetettjei mellett hírt adott a sikeres megyei adakozásból megvásárolt hypertermiás ágy átadásáról, amelyhez kapcsolódva interjú készült a feltaláló Szász professzorral és találmányának első, kezelésre váró betegével. Ezen túl örömmel adtunk hírt a szeptemberben elkészült orvosi könyvtári honlapunk első havi tapasztalatairól, a kórházunkban folyó beruházások alakulásáról, az Ausztráliát kerékpárral (!) bejáró munkatársunkról, bibliakörünk életéről, a városunkban is beindult Tíndzser Ambulanciáról. Apró csodák rovatunkban mindig egy különleges képességgel megáldott munkatársunkkal, ezúttal egy tükörírásra is képes adminisztrátorunkkal készült interjú.

2000. október	Millenniumi szám	VI. évfolyam 6. szám
		
Előszó	2	
Millenniumi Pándy Emőke	3	
2000. október 18.	3	
Elmernek „Pándy-műve”	4	
Pándy István megyei önkormányzat	8	
A hyperthermia az onkológiában	9	
Már nem tabu...	11	
„Jyén az ember, fejezd ki példány!”	12	
Sport – ifjúság – színház	14	
Beszélgetésünk kórházunk, fejezd ki példány	16	
Internetes aktualitás hírei	17	
Rövid hírek	18	
Kábelcsatlakozás, csatlakozási értékelés	19	
Képek	20	
Megjelenésünk 21. évfolyamán	21	
Egy felhőtlen vidám oldal	23	
2001. január 1-jétől kezdve a Pándy Kálmán Kórházban	24	

A 2001. év is hasonlóan bővelkedett ünnepekben. Mindjárt az első számunkban hírt adtunk arról, hogy új fejezet kezdődik kórházunk életében, ugyanis 2001. január 1-jétől dr. Kovács József (jelenleg parlamenti képviselő) főigazgatóként vezeti ezt a hatalmas intézményt egy újonnan felállt menedzsment élén. Természetesen interjú készült a leköszönő előddel, a tíz évig orvos-igazgatóként működő dr. Kander Zoltánnal is. A beszélgetés baráti, jó hangulata azért kiemelendő, mert riportalanyom amúgy zárkózott, szigorú ember hírében állt, ezért különösen megtisztelő volt számomra és kiadványunkra nézve is, ahogy elköszönt: „A Kórházi Hírmondó szerkesztőségének köszönöm értékes tevékenységét, kívánom, hogy a továbbiakban is hasonló színvonalon végezzék jelentőségteljes munkájukat.” És ezt így is gondolta!

2001. január	VII. évfolyam 1. szám
	
Közelről Olvasd!	2
Új év – új fejezet	3
Egy évforduló története	4
100 éves a gyulai Pándy Kálmán Megyei Kórház belgyógyászati osztálya	6
100 éves az Orvosi Könyvtár	8
Megjelent a Pándy-emlékkönyv	11
Utolsó karácsonyi advent	12
Az év nagy eseménye volt	13
Decemberi ünnepi programjaink	15
Pillanatok 2000. utolsó és 2001. első kiállításából a Pándy-galériában	18
Az egészség útjára a betegség kapujában	20
Köszönetnyilvánítás	20

Ugyanebben a számunkban jelent meg 100 éves belgyógyászati épületünk és az ugyancsak 100 éves Orvosi Könyvtárunk története. Írtunk arról is, hogy megjelent a kórházunk névadójának életéről szóló könyv, szerzője prof. dr. Szilárd János. 2015-ben bekövetkezett halálakor a fentebb említett, az Orvosi Könyvtárak-ban Pándy Kálmánról megjelent írásomat professzor úr emlékének ajánlottam. (<https://drive.google.com/file/d/0B96Kbp4w3kBDTmVUWG5NYm1MNHc/view>. Megannyi kedves, felemelő, megható, szomorú vagy épp vidám emlék. Minden megjelent írásnak története van, melyek most, e közlemény írásakor is úgy élnek bennem, mintha tegnap történtek volna. Állandó rovataink, az ünnepek, a rövid hírek, az aktuális világnapok apropóján a téma szakembere által

megfogalmazott hasznos közlemények, Pándy-Galériánk időről időre változó kiállításai, a nyári táborok, a téli síturák, az egészségmegőrző, sport- vagy kulturális programok és sajnos a mindennapjainkból távozó munkatársaktól vett búcsú – mind-mind egy közösség közös életét érintő dolgok, melyek folyamatosan megtöltötték és megtöltik ma is kiadványunkat. Bevallom, jóleső érzés volt e közlemény írására készülve átlapozni a nyomtatásban megjelent füzeteket. Büszke vagyok minden munkatársamra, aki vállalja, hogy írásával vagy önmagával hozzájárul egy tartalmas kiadvány életben tartásához.

A „csomagolás”, vagyis a megjelenés nem sokat változott 2000-től napjainkig. A címlap mindig az aktuális hónapot idéző kép, hozzáillő verssel vagy versrészlettel, a kiadvány szerkezetének kialakításában informatikus kollégám, Pintér István van segítségemre a kezdetektől, a folyóiratban megjelenő fotók nagyobb része kórházi fotósunk, Márton Gabriella munkája, a 2005-ig nyomtatásban megjelent számokat házi nyomdánk munkatársai készítették. Így állt össze a mi kis szerkesztőségünk. Néhány évig párhuzamosan online és nyomtatott változatban is megjelent kiadványunk, majd – forráshiány miatt – maradt az online megjelenés, később már az sem.

A 2016. év ismét nagy mérföldkövet jelentett intézményünk életében. A gyulai székhelyű Pándy Kálmán Megyei Kórház és a békéscsabai dr. Réthy Pál Kórház integrációja révén létrejött az ország negyedik legnagyobb kórháza. Ismét felmerült az intézeti kiadvány igénye, ekkor kaptam újbóli felkérést a szerkesztésre. 2017 januárjában jelent meg a most már *Békés Megyei Központi Kórház Házi Hírmondó* néven induló online lap első évfolyamának első száma. A kiadvány címe minimálisan változott (lemaradt a „kór”), ezzel jelezve az új „időszámítást”, azonban nem változtatva ezzel intézményünkben a házi híradás 44 éves hagyományának tényén. Két évig a korábbi évekből jól ismert külsővel jelentkezünk, új köntösbe azonban 2019-től öltöztettük kiadványunkat. Az új borítón a két tagkórház egy-egy jellemző épülete látható, a két képet a BMKK felirat köti össze. A *Házi Hírmondó*ban olvasható közlemények értékelését orvos- és ápolásszakmai lektorok, az anyaggyűjtést erre kijelölt munkatársak segítik. A tipográfia továbbra is informatikus kollégám munkáját dicséri és mindig számíthatok fotós kolléganőm igényesen készített fotóira is. Valamennyi számunk főigazgatói jóváhagyással kerül fel a világhálóra.

Itt térek vissza a korábban említett megbékélésemre az online verziót illetően. Felismerem, hogy a korábbi, nyomtatásban megjelenő lapszámok összes korlátja feledhető, a számítógépen megjelenő írások hossza és a tartalmat illusztráló képek száma és minősége már nem jelent akadályt. Ezt alátámasztandó szeretettel ajánlom minden érdeklődő figyelmébe az alábbi linket: <https://bmkk.eu/hirek/hazi-hirmondo/>, melyet megnyitva olvasható a *Házi Hírmondó* 2017 január óta megjelent valamennyi példánya.

A régi számok lapozgatása közben magam is rácsodálkoztam a mára feledésbe merült eseményekre, történetekre, régen elfeledett arcokra, épületekre. A múltidézés e formája megerősítette bennem a sokszínű, tartalmas intézeti lap szerkesztésének felelősségét. Tekintetjük ezt örökségnek, hiszen múltunkat őrizzük és örökítjük tovább kiadványunk lapjain a jövő generációi számára, mutatva a példát, hogy követhessenek. Kell ennél szebb küldetés? És ha mindezt (jó minőségű!) nyomtatott formában is megőrizhetnénk könyvtárunk

egyik polcán, akkor nem kellene többé tartanunk a technika ördögétől sem. A folyóiratok megjelenése körüli „print contra online” dilemma kapcsán nagy elődünk, Somkuti Gabriella (1929-2013) gondolatai jutnak eszembe, akit könyvtárosként, lapszerkesztőként talán nem tűnik szerénytelenségnek kollégámnak nevezni. Gabriellát könyvtárosként elsősorban a könyvtártörténet, különös tekintettel a magyarországi könyvtárak 18-19. századi története foglalkoztatta. Legtöbbet a Széchényi Könyvtár, a marosvásárhelyi Teleki-téka és a Ráday Könyvtár történetét kutatta. Munkásságát számos elismerés fémjelzi: Szocialista kultúráért kitüntetés (1973), Keresztúry Dezső-díj (1979), A Magyar Könyvtárosok Egyesületéért emlékérem (1985), Szabó Ervin-díj (1987), Füzéki István emlékérem (2006), Aranydiploma (2007), végül az OSZK által adományozott „Bibliothecarius emeritus” cím (2009). Történeti vonatkozású tanulmányait, cikkeit közölték az OSZK évkönyvei, a Magyar Könyvszemle, a Könyvtáros és utóda, a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros; a Könyvtári Figyelő, az OSZK Hiradó. Szerkesztői munkálkodásaként megemlítendő, hogy 1969-1970 között a Könyvtári Figyelő szerkesztője, 1963-tól megszűnéséig az OSZK Hiradó szerkesztőbizottságának tagja volt. Hivatása magas szintű művelése mellett verseket is írt, több kötete jelent meg. Egyszer olvastam valahol az alábbi versbe foglalt aggodalmát, amely kinyomtatva ma is ott látható könyvtárunk „üzenőfalán”, a kedvenc idézeteimnek helyet adó tartóoszlopon. Sőt, e közlemény „főszereplője”, a Házi Hírmondó idei januári számában, a könyvtárunkat, mint szakirodalmi műhelyet bemutató írásom végén is idézem, mert a sorok közé rejtett aggodalom ma is – sőt, kódokba zárt információink sebezhető világában egyre inkább – valószínű üzenet.

*Kőről pergamenre,
kódexek lapjairól papírra,
papírról az éterbe
mentettük át, mit lázas agyak
évszázadok során a tudásból építettek.
Kergetve az örökkévalóságot
a súlyosat a súlytalanra cseréltük,
kötéblák időtlen üzenetét
múló fényjelekre bíztuk.
Egy kattintás lett a tudás
és mindentudó minden csecsemő.
De ha egyszer az ég beszakad
az információk súlya alatt
és kártyavárként omlik össze
a hálózatok útvesztője
s a billentyűk a semmit kérdezik –
Ember! Mi lesz majd akkor?*

(Az írás története)

A Pécsi Tudományegyetem orvoskarának kiadványai

Dr. Gracza Tünde

E-mail: tunde.gracza@aok.pte.hu

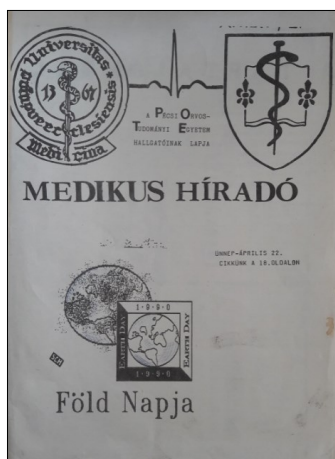
Az alábbiakban azokat a kiadványokat mutatjuk be röviden, amelyet anyaintézményünk – az orvoskar (ÁOK, 1961-1999-ig Pécsi Orvostudományi Egyetem, POTE) – jelentetett meg és amelyek könyvtárunk gyűjteményében megtalálhatóak. Valamennyi kiadvány első számában „beköszöntő” található. Ezekből készítettük el a kiadványok rövid bemutatását.

– *Medikus Híradó*: A Pécsi Orvostudományi Egyetem hallgatóinak lapja

A kiadvány egyetlen – 1990-ben megjelent – példányát találtuk meg, így a korabeli sajtóból gyűjtöttük össze az itt közölt információkat. Hogy a orvosok tervbe vették létrehozását, arról Kovácsvics József számolt be egy 1986. március 26-i rendezvényen.[a] Weninger Csaba 1989-ben az Universitas-ban – a Pécsi Tudományegyetem kiadványa – „Bemutatkozik a Medikus Híradó” címmel sok mindent elárult a megjelenéséről, a béli és a Gólyakalauz című különszámairól, tartalmáról, rovatairól és arról, hogy az „Aktivista Híradót” váltotta fel. A CONFABULA – alább mutatjuk be – 1992 tavaszán megjelent első számában találtunk egy újabb utalást a lapra: „Régóta szó volt arról, hogy jó lenne egy egyetemi újság, ami a megszűnt Medikus Híradót pótolná.”[b] A már említett egyetlen fellelt számát Ábrahám Hajnalka – napjainkban az ÁOK Orvosi Biológiai Intézet és Központi Elektronmikroszkópos Laboratórium intézetigazgató egyetemi docense – szerkesztette.

[a] Dunántúli Napló. 1986. 43. 85. 5.

[b] CONFABULA. 1992. 1. 1. 1.

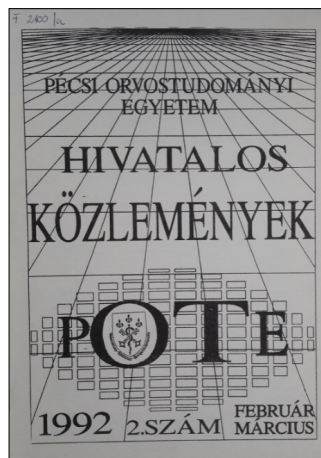
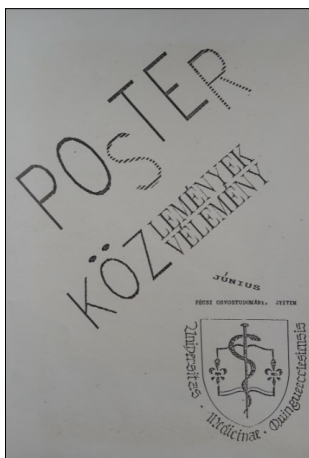
– *Confabula*: Orvostanhallgatók lapja

A lap 1992 tavaszán került ki a nyomdából. Első főszerkesztője Balatincz Péter volt. A szerkesztők célul tűzték ki, hogy pontos tájékoztatást nyújtsanak az orvosi egyetem „sorsát” alakító eseményekről, valamint a sportéletéről, a művészetről, egyéb észrevételekről, bírálatokról, sőt írnak a könyvtárunkkal kapcsolatos hírekről, új szolgáltatásainkról, a nyitvatartás változásairól. A magyar és az angol programos diákok írásait már az első

számtól kezdve közölték. A lap nem szűnt meg a 2000. évi egyetemi integrációkor. Szép szín-
 es külsőt kapott, formátuma kisebb lett, kari kiadványként működik – mind a mai napig
 – és szemeszterenként 2-3-szor jelenik meg. A lapról bővebben a [https://
 www.facebook.com/Confabula/](https://www.facebook.com/Confabula/) oldalon lehet tájékozódni.

– **Összekötő: A POTE Egészségügyi Főiskolai Képzés Információs Lapja**

A Pécsi Orvostudományi Egyetem e kiadványát az Egészségügyi Főiskolai szakok közös
 lapjaként mutatták be az akkor alig egy éves, egyszerre négy városban – Kaposvár, Pécs,
 Szombathely, Zalaegerszeg – működő intézmény munkatársai: Gaálné Póda Bernadette,
 Horváth Pálné, dr. Kiss Ilona, Kiss Judit és a felelős szerkesztő dr. Császár Piroska. Az
 1991-ben útnak indított Összekötő „szándéka kialakítani a POTE-hez méltó identitását ...
 A főiskolán belüli problémák egyike a földrajzi távolság a tagozatok és a központ között. Ke-
 veset tudunk egymásról, pedig – a tradíció nélküli útkeresésünkben – hasznos lenne ismerni,
 esetleg átvenni a kedvező tapasztalatokat. A megismerés, az információ csere segédeszköze
 kíván lenni az ÖSSZEKÖTŐ, számítva az őszinte megnyilvánulásokra, a probléma felveté-
 sekre.” A 2005-ben megjelent 14. évfolyamtól kezdődően a Pécsi Tudományegyetem Egész-
 ségügyi Főiskolai Karának, majd a következő évi, 15. évfolyamtól az Egészségtudományi
 Karának Információs Lapja volt. A 2014-ig megjelent valamennyi száma elektronikus for-
 mában megtalálható a <http://www.etk.pte.hu/kiadvanyok/osszekoto> oldalon.

– **Poster: Közlemények és közvélemény: A Pécsi Orvostudományi Egyetem lapja. Belső
 használatra**

Az 1989-es rendszerváltás a magyar felsőoktatásra is hatást gyakorolt. Intézményünkben
 az új Egyetemi Tanács megalakulásával kezdődően minden górcső alá került, így az okta-
 tás, a tudományos munka, a gyógyítás, a Szervezeti és Működési Szabályzat és még lehet-
 ne folytatni a sort. Mindezek szócsove kívánt lenni az 1991 januárjában útjára indított
 POSTER. (1991 októberétől címe POTE POSTER-re változott.) Dr. Sándor Attila, dr. Csala
 Béla és dr. Miseta Attila szerkesztők az egyetem rövidített nevét – POTE – címében rejtő
 lap célját így fogalmazták: „Amit szeretnénk: pártatlanul tükrözni az egyetem hangulatát.
 Mint címlapunk utal rá, Közlemény és Közvélemény akarunk lenni. Ezért kérjük olvasóin-
 kat, írjanak nekünk. Ütköztetni akarjuk az egyetemen dúló véleményeket, hogy tükör lehes-

sünk. Reméljük, hogy amit ma dűlás és ütközésként élünk át, hamarosan természetes vitának tekintjük és akkor a Reform sem aktuális mozgalom, hanem állapot lesz Egyetemünkön.” A szerkesztők által megfogalmazott kívánalmak ténylegesen megvalósultak az 1992 decemberéig megjelenő kiadványban, melyben a hallgatóság is kimondhatta véleményét.

– *POTE hivatalos közlemények*

Az 1986. június 3-án megjelenő első szám tartalmazta azt a dr. Bauer Miklós rektor által hozott utasítást, mely szerint szeptember 1-jétől rendszeresen megjelenő hivatalos tájékoztatót kell közreadni, melynek tartalmaznia kell:

- az Egyetemi Tanács, Elnökség határozatait,
- az egyetem rektorának, ill. vezetőinek – minden egyetemi polgárt érintő – utasításait, rendelkezéseit, fogadóóráit,
- az oktatással kapcsolatos, gyógyító munkára és a tudományos kutatómunkára vonatkozó rendelkezéseket,
- az egyetem tudományos szakosztály programját,
- az egyetemi oktatói és vezető beosztású dolgozók előléptetését, kinevezését,
- a fegyelmi határozatokat,
- a külföldi tanulmányutak megkezdését és befejezését,
- az intézetek és klinikák vezetői által szükségesnek ítélt közleményeket,
- az egyetemre érkező külföldi vendégek nevét,
- a tisztségviselők névsorát, esetleges változásokat,
- az egyetemi polgárok kitüntetéseit,
- a minisztériumi és főhatósági felhívásokat, rendelkezéseket,
- az egyetemi ünnepek, rendezvények meghívóját, programot, tantervet,
- a társadalmi szervek közleményeit, hirdetményeit, határozatait.

A kiadvány főszerkesztője az egyetemi főtitkár volt. Olyan fontos kiadványnak szánták, amit valamennyi vezetőhöz el kellett juttatni minden hó 15-ig. A pontos megjelenést az Egyetemi Nyomda biztosította úgy, hogy minden hónap 5-étől 10-éig más munkát csak a kiadvány elkészülte után vállalhatott. 1989-től az egyetemi címer, 1992-től további díszítőelemek kerültek a borítólapra. 1998-tól formátuma megváltozott, majd 1999 novemberétől színes borítót kapott. A színes borító és az elektronikus változat – ez utóbbi sajnos nem áll rendelkezésünkre – dr. Somoskeőy Szabolcs érdeme volt. Az 1993 januárja és 1999 decembere között megjelenő évfolyamokról az OSZK katalógusában is található rekord. Innen megtudható, hogy *„Ünnepi számaként a Confabula és a Konszenzus c. kiadványokkal közösen jelent meg különszáma Egyetemi napok címen (1994). Ünnepi számaként a Konszenzus c. kiadvánnyal közösen jelent meg különszáma Egyetemi napok címen (1997, 1999)”*.

– *KonSzenzus*

1993-ban dr. Kelényi Gábor, a POTE rektora arra kérte fel dr. Barthó Lorándot, a Gyógyszertani Intézet docensét, hogy indítsa újra az egyetem vitalapját. „... a Konszenzus nyitott fórumként mindenki lapja legyen, hasábjain viták alakuljanak ki azzal az eredménnyel,

amit a lap neve jelez. Két évvel ezelőtt úgy gondoltuk, hogy a nagy változások rövid időn belül elvezetnek elképzeléseink megvalósulásához. Ma világosan látjuk, hogy ez nem 1-2 évet igényel, inkább egy korszakot... A korábbi, sokszor túlélézett és politikai jellegű ellentéteket ma az a gondolat, törekvés váltja fel, hogy a meggyőzés, a viták, közös felelősségünk, a közös célok megvalósulásába vetett közös bizakodásunk és tettekre vezető elszántságunk fogják kialakítani pozitív jövőnket. Mindez azt jelenti, hogy Egyetemünk polgárainak egyetértésre, konszenzusra kell jutniuk a célkitűzésekben és fáradhatatlanul munkálkodniuk megvalósításukon.” Dr. Barthó Loránd az alábbi „programmal” vállalta el a felelős szerkesztői feladatot: „...A névadás azt kívánja jelezni, hogy a vélemények érvelő, kulturált ütköztetése nagyban elősegítheti a tisztánlátást, így az egyetértést is... Most úgy képzeljük, hogy idővel az anyag mind nagyobb részét fogják kitenni a spontán ’olvasói’ cikkek, levelek, megnyilatkozások, reflexiók, nyílt kérdések stb. Az írások másik része szintén közügyekben, szerkesztői fölkerésre születik... kíméljenek írásaiktól azok, akik nevüket velünk sem kívánják közölni, vagy hasábjainkat gyalázkodásra kívánják felhasználni... Messzemenően távortartjuk azonban magunkat a pártpolitizálástól.” 1998-ban könyvtáros – Gracza Tünde – is bekerült a Konszenzus szerkesztő- és terjesztőbizottságába. A lap az egyetemi integráció következményeként addigi formájában 1999 decemberéig jelent meg.

– *Y2K: A Pécsi Orvostudományi Egyetem informatikai értesítője*

Az egyetem informatikusai azért hozták létre az „Y2K projekt”-et, hogy a 2000. évi évszám-váltással kapcsolatos informatikai problémák ne okozzanak zűrzavart az intézmény működése, működtetése során. A felmerülő legfontosabb kérdések publikálására e kiadvány – a kiadásnak Ferenci József gazdasági főigazgató volt a felelőse – útjára indításával látták biztosítotttnak.

– *Orvoskari Hírmondó: Konszenzus oldalakkal*

A 2000-től elektronikusan is megjelent kiadvány – <http://aok.pte.hu/hu/hirmondo> – felelős szerkesztői dr. Róth Erzsébet, dr. Barthó Lóránd és dr. Buzogány István voltak. A Konszenzus oldalak szerkesztő- és terjesztő bizottságában könyvtáros munkatárs – Gracza Tünde – is volt. A kiadvány hiteles tudósítója kívánt lenni a Pécsi Tudományegyetem orvoskarának. „Elődeink” címmel indította meg dr. Benke József állandó rovatát, melyben a legnevesebb professzorok fotója és rövid életrajza került bemutatásra. A 2002-től évente egyszer majd 2004-től többször is megjelenő mellékletek témái közül az alábbiakat szeretnénk kiemelni:

- A pécsi egyetem nagy professzorai
- Nagy Lajos pécsi egyetemalapításának példaképei (és eredményeik az orvoslásban 1367 előtt)
- Anatómia a múlt századokban
- Évszakok Baranyában – Tám László Csokonai-díjas fotóművész
- VI. Egészségügyi fotópályázat díjnyertes képei – 2016. A POTE fotóklub kiállítása
- Fényfesztivál [Pécs, 2018.]

Rövid beszámoló az EAHIL Workshopról

Karácsony Gyöngyi

E-mail: gyk@lib.unideb.hu

Az Orvosi és Egészségügyi Könyvtárosok Európai Szövetsége (EAHIL) minden páros év júniusában konferenciát, a páratlan években pedig workshopot szervez – immár 1995 óta. 2019-ben a workshopnak a Bázeli Egyetem adott otthont az orvosi könyvtár szervezésében.

A június 17-20. között zajló esemény nyitó plenáris ülésén reprezentatív és inspiráló köszöntések hangzottak el prominens személyektől. Az Orvosi Kar dékánja köszöntötte az Európa számos országából, valamint a tengerentúlról (USA, Kanada, Ausztrália) összegyűlt 350 szakembert. Mit adhat a könyvtár a kutatásnak, kutatóknak a 21. században? – tette fel a kérdést Prof. Dr. Primo Leo Schär. Az Internet megjelenésével elfelejtettük a könyvtárakat – folytatta. A legújabb változásokkal azonban visszatérünk, hiszen tanácsra van szükségünk a hatékony kereséshez, a releváns információk megtalálásához, a publikáláshoz, az adatkezeléshez, a kutatás értékeléséhez – ezeket a régi kérdéseket újraértelmezzük, melyekhez nélkülözhetetlen a könyvtárak, könyvtárosok támogatása.

Teresa Lee, a programszervező bizottság elnöke a workshop mottójára hívta fel a figyelmet: Learn. Share. Act. Bridge Borders. – Tanuljunk, osszuk meg tudásunkat, cselekedjünk, lépjük át, kössük össze a határokat!

A svájci székhelyű WHO több tisztviselője is köszöntötte a résztvevőket. Ian Roberts (WHO Coordinator Library and Information Networks for Knowledge) szerint a hitelesség, kiszámíthatóság, a közegészségügyi bizonyítékok priorizálása kimagasló értékek a mai világban. A fejlődés a teljes mértékben digitalizált orvoslás és a mesterséges intelligencia irányába mutat.

A WHO Director General videóüzenetében a normákat, szabványokat hangsúlyozta, s üdvözölte a WHO céljait támogató tevékenységeket.

A vitaindító előadást a Bázeli Kórház klinikai kipróbálásokért felelős vezetője prezentálta. Arról beszélt, hogy bár a The Lancet series arról cikkez, hogy a klinikai kutatások 85%-a fölösleges, mégis szükséges például a félbemaradt klinikai kipróbálások összegyűjtése, hiszen ezek bőven szolgálnak tanulsággal, fontos információkkal. Bemutatta az INQUIRE keretrendszert, melynek megvalósításához nagy szükség van szakemberekre: adattudósokra, elemzőkre. Közös vízióra és küldetésre alapozva az érintettek széles körének bevonásával igyekeznek megváltoztatni a kutatási infrastruktúra értelmezési kereteit.

A rendezvényt – nevének megfelelően – workshopok alkották: nagyon kevés plenáris esemény szerepelt a programban.

EAHIL 2019

Learn | Share | Act | Bridge Borders

A workshopokra a konferencia-jelentkezés során regisztrálhattunk: összesen 35 lehetőség közül választhattunk, melyek nagy része interaktív módon dolgozott fel olyan izgalmas témákat, mint a felhasználóképzés, kutatási adatmenedzsment, vezetői kompetenciafejlesztés, megbízható információforrások kiválasztása, open access, predátor kiadók azonosítása, stb.

Legszívesebben a *“Better than presentations”* című workshopról számolok be. A három órás intenzív tréning a nem csak orvosi könyvtárosok számára rendkívül fontos facilitátor készségeket fejlesztette jókora adag útravalóval. Hat különböző tréning-módszert (gyors randi, world café, akvárium, brainwriting 6-3-5, fókuszcsoporthoz, álmodozás) ismertettek és próbáltattak ki velünk a workshop szervezői, majd a szünet után nekünk kellett kis csoportban kidolgozni egy-egy módszer segítségével valamely témát feldolgozó másfél órás tréning forgatókönyvét. Az EAHIL Council tagjaként ennek a workshopnak az értékelését is én végeztem. A tartalom és a kivitelezés 5-5 szempontja alapján bátran javasoltam a legjobb workshop címre.

Az esemény valójában számomra a nulladik napon, hétfő délután, az EAHIL Council (<http://eahil.eu/about-eahil/council/>) ülésével kezdődött, ahol a hivatalos napirend (bemutatkozás, elnöki beszámoló, előző évi jegyzőkönyv áttekintése, tanácsnoki beszámolók) után interaktív tanácskozás kezdődött az EAHIL 5 célkitűzése témakörében. Kiemelkedő téma a képzés- kompetenciafejlesztés, a kommunikáció, az együttműködés erősítése, az EAHIL és a nemzeti szervezetek kapcsolata – összességében az orvosi és kórházi könyvtárak megújításának elősegítése.

A workshop második napjának végén került sor a jövő évi, Lodz-ban (Lengyelország) megrendezésre kerülő konferencia programszervező-bizottságának első ülésére, ahol a 13 tag részvételével kialakítottuk a konferencia tematikáját, az előkészítés ütemtervét, és egyeztettük a Lodzban ez év végén megrendezendő következő ülés részleteit, ahol már a teljes program kidolgozása és a jelentkezések elbírálása lesz napirenden.

Bekapcsolódtam a képzésre, kompetenciafejlesztésre fókuszáló TrEDMIL munkacsoport (<http://eahil.eu/sig-2/training-education-development-group/>) tevékenységébe is. A munkacsoport célja a Medical Library Association (MLA) által kidolgozott kompetenciakészlet adaptálása Európába, személyes és online kompetenciafejlesztő programok felkínálása a tagság részére, továbbá az ERASMUS+ program keretében tapasztalatcsere-program kidolgozása. A kompetencia-lista elkészítése után tervezzük a tagországok szervezeteivel való kapcsolatfelvételt és a lista átadását, amivel az egyes országok könyvtárosképző szervezeteit meg lehet keresni, párbeszédet kezdeni a képzésbe való integrálásról, a kimeneti követelmények újrafogalmazásáról.

2020-ban az EAHIL tanácsnoki megbízatásom második fordulója is lejár, ezért a következő hónapok feladata, hogy a MOKSZ tagság köreiből új jelöltet állítsunk, aki Magyarországot képviseli majd a szervezetben.

Debrecen, 2019. 07. 05.

Palotai Mária – Kovács Beatrix

Hajnal Ward Judit: Tintásüveg. Történetek a tengerentúlról c. kötetének könyvbemutatóján jártunk május 6-án a Kossuth Klubban

E-mail: palotai.maria2012@gmail.com

Hajnal Ward Judittal már több, mint 10 éves szakmai (és baráti) kapcsolatban állunk.

Az Országos Egészségtudományi Szakkönyvtárban 1992-ben jött létre a Kábítószerügyi különgyűjtemény. Igen korán, már 1999-től bekapcsolódhattunk a gyűjteménnyel a nemzetközi kábítószer elleni küzdelemben részt vevő könyvtárak és dokumentációs központok együttműködésébe, így az ELISAD (European Association of Libraries and Information Services on Addictions) szervezetének a munkájába. A szervezet 2013-as megszűnéséig lehetőség nyílt – többek között – a tagkönyvtárak közötti dokumentumcserére, az éves értekezleteken való részvételre. 2009 októberében Budapest adott otthont az ELISAD 21. éves értekezletének, amit mi szerveztünk.[1]

Ekkor találkoztunk személyesen először Hajnal Ward Judittal, az amerikai Rutgers Egyetem (New Brunswick) Alkoholtudományi Központ könyvtárigazgatójával. A MOKSZ szakkönyvtárak munkatársai is jól ismerik őt. Az Informatio Medicata, majd az Egészség-Információ-Könyvtár konferenciákon több alkalommal hallhattuk élvezetes prezentációit, valamint szakfolyóiratunkban, az Orvosi Könyvtárakban is rendszeresen publikál.

Az ELISAD 2014-ben beolvadt a SALIS (Substance Abuse Librarians and Information Specialists) szervezetébe. A SALIS az alkohol, dohány és egyéb kábítószeres területeken működő könyvtárosok és információs szakemberek nemzetközi szövetsége. A SALIS 36. konferenciáját a Rutgers Egyetem Alkoholtudományi Központja rendezte, melyre mi is meghívást kaptunk. A konferencián előadássorozat foglalkozott, az „alkoholizmus atyjával” a részben magyar származású Elvin Morton Jellinekkel. Hajnal Ward Judit korábban felkért minket arra, hogy kapcsolódjunk be a Jellinekkel kapcsolatos kutatási témájukba. Anyaggyűjtésünk eredményéről posztot készítettünk, amelyet szóban is bemutathattunk a konferencián. Címe: E. M. Jellinek személyének és munkásságának jelenléte a magyar szakirodalomban („The impact of E. M. Jellinek’s personality and work in the Hungarian literature”).[2]

A Tintásüveg c. kötet megszületésének előzményeiről, egy addiktológiai biblioterápiás gyűjtemény összeállításáról már megjelent egy cikk az Orvosi Könyvtárakban.[3] Az Amerikai Könyvtári Szövetség (ALA) segítségével, pályázat keretében a Rutgers Egyetem Alkoholtudományi Központ könyvtárának munkatársai egy addiktológiai biblioterápiás gyűjteményt állítottak össze Reading for Recovery (rövidítve: R4R), Olvasás a gyógyulás érdekében címmel 2015-16-ban.

A két év alatt az amerikai kollégáknak segítettek a magyarok a hazai szakirodalom össze-

gyűjtésével. Az R4R gyűjteményhez elkészült 8 poszterből kettőt magyar szakemberek készítettek (Béres Judit: Reading for Recovery: Person-centered bibliotherapy és Palotai Mária-Kovács Beatrix: Reading for Recovery: Training bibliotherapist in Hungary). A poszterek nagy sikert arattak a SALIS Denverben tartott konferenciáján.

Az R4R gyűjtemény összeállítása azonban a munkában részt vevőkre hatalmas lelki terhet rakott, nehéz élethelyzetekkel kellett szembesülniük. Hajnal Ward Judit fontosnak tartotta, hogy kiírja magából ezeket a történeteket. Így egyfajta írásterápiát jelentett számára ezeknek a történeteknek a papírra vetése. A gyűjtemény tulajdonképpen „mellékterméke” Hajnal Ward Judit kötete.

A könyvet a L'Harmattan Kiadó jelentette meg a Sorsok és Szenvedélyek sorozatában.

A könyvbemutatón a szerző mellett közreműködött: Dr. Béres Judit, a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (PTE BTK) adjunktusa, a bevezető tanulmány szerzője [4] és Dr. Demetrovics Zsolt, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar (ELTE PPK) dékánja, a sorozat egyik szerkesztője.

Hajnal Ward Judit és Béres Judit a könyvbemutatón

A bemutatót Demetrovics Zsolt nyitotta meg, aki a sorozatról elmondta, hogy 2001-ben merült fel a sorozat indításának ötlete. A Jász utcai drogambulancián összegyűjtötték a szerhasználók által készített alkotásokat, rajzokat, írásokat. Ezeknek kötetbe történő rendezését és megjelentetését tervezték. Az első kötet 2003-ban jelent meg a l'Harmattan és a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet (NDI) közös kiadásában. Az NDI megszűnésével a sorozat megjelentetése is szünetelt. 2018-ban a Tintásüveg kiadását határozta el a l'Harmattan és az ELTE PPK. Demetrovics Zsolt hangsúlyozta, nagy öröm, hogy a sorozat újraindult és Judit könyve irodalomként is olvasható, nemcsak terápiás szakkönyv.

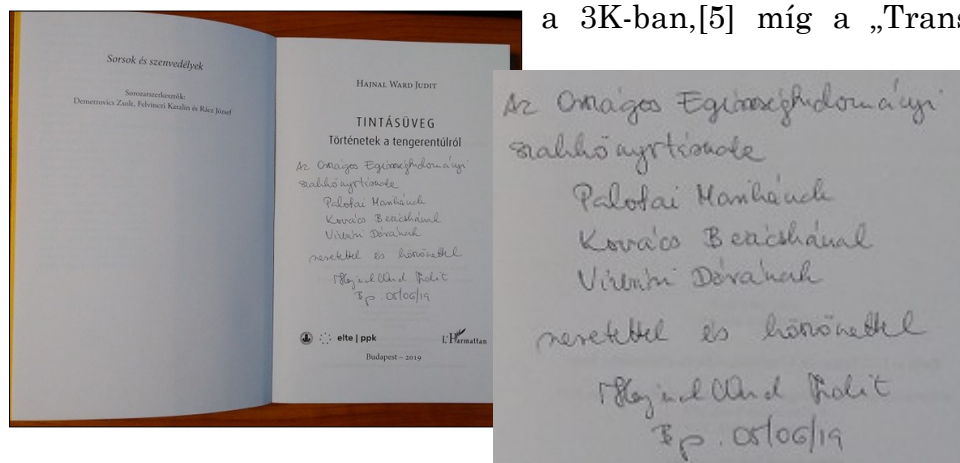
Béres Judit szerint a magyarok az amerikai, komoly múltta visszatekintő terápiás hagyományhoz hasonló próbálnak létrehozni. Irigylik, hogy nyitott az irodalomterápia felfogása az Egyesült Államokban. A magyarok általában a „magas” irodalmat használják terápiás célra, kifejezetten szépirodalom-orientált a magyar biblioterápiás gyakorlat. Ezzel szemben Amerikában bármilyen szöveg felhasználható terápiás céllal, a lényeg, hogy hasson, meg-
rázzon és jó irányba tereljen. Béres Judit örömmel jelezte, hogy a hallgatói és szociális munkások már elkezdtek a történeteket feldolgozni a terápiás csoportjaikban.

Hajnal Ward Judit Béres Judit kérdésére elmondta, hogy igazából a magyar olvasóknak készítette a könyvet. Bár amerikai a helyszíne a történetekben leírt eseteknek, de bárhol előfordulhatnak. Mindannyian érintettek vagyunk, ha nem is saját magunk, de a környezetünkben találhatunk ismerős példákat a könyvében leírtakhoz. Az álmatlansággal foglalkozó (Auróra) történet például egy olyan téma, ami szinte mindenkit érint. Az R4R összeállításakor előkerült az Anonim Alkoholisták Nagykönyve eredeti, 1939-ben megjelent kiadása. Judit nagyon meghatózott, amikor az Anonim Alkoholisták ülésére elvitték ezt a kötetet, és sorban álltak a megjelentek, hogy lássák, megérintsék ezt a könyvet, ami olyan sokat jelentett nekik a gyógyulásukban.

A könyvbemutató közönségéből is többen fordultak kérdéssel a szerzőhöz. Végezetül Hajnal Ward Judit mindenkit arra buzdított, hogy írjunk, például naplót, hosszú e-maileket.

A kötetet végigolvasva javasoljuk, hogy aki csak teheti, olvassa el a könyvet. Az egyes történetek kifejezetten nyomasztóak, de abban mindenképpen segítenek, hogy amikor nagyon sötétnek látjuk a saját helyzetünket, szembesítsen minket a leírt esetekkel, egyúttal a saját problémáink eltörpülhetnek.

A Tintásüveg c. kötet két története megjelent már és hozzáférhető szakcikkben. A „Nevem John” [3] az Orvosi Könyvtárak 2017-es 1. számában megjelent léklete.

Könyvtárszámá-cikk mel-

A nekünk dedikált kötet

Irodalomjegyzék

- [1] Kovács Beatrix – Palotai Mária: Nemzetközi kábítószerügyi konferencia könyvtárosoknak és információs szakembereknek. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2010. 1. sz. p. 45-49.
- [2] Kovács Beatrix – Palotai Mária: Amerikából jöttünk... = Orvosi Könyvtárak : a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja, 2014. 2. sz. p. 19-23.
- [3] Hajnal Ward Judit: Egyedül nem megy: gondolatok egy addiktológiai biblioterápiai gyűjtemény összeállítása közben. = Orvosi Könyvtárak : a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja, 2017. 1. sz. p. 18-28.

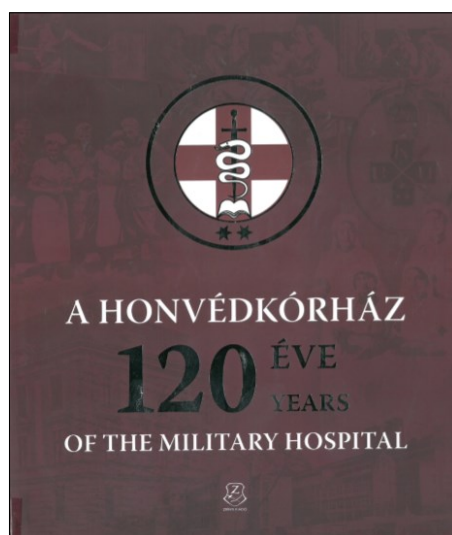
Egy különleges intézmény története A „Honvédkórház” 120 éve – Könyvbe foglalt történelem

Kárpáti Zoltánné Tölgyesi Ágnes

*Békés Megyei Központi Kórház Orvosi Könyvtára
tolgyag@bmkk.eu*

Pogányné Dr. Rózsa Gabriella (PhD) tanácsos a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Igazgatóság Tudományos Kutató és Laboratóriumi Intézet – ahogy mi ismerjük, a Honvédkórház, vagy az OSZK kódrendszerében B632 – Tudományos Könyvtárának vezetője. Neve ismerősen csenghet az *Orvosi Könyvtárak* olvasóinak fülében, hiszen az elmúlt években számos írásával gazdagította online kiadványunkat. A 2019-es MOKSZ tisztújító közgyűlésen neki is megszavazott bizalom alapján pedig már elnökségi tagként vállalta szövetségünk dokumentációjának megőrzésre alkalmas rendszerbe foglalását. Aztán nemrég kiderült, hogy nem csak cikkeket ír, hanem könyvet is. Nem kevesebbre vállalkozott, mint felkutatni és a kronológiát, mint rendező elvet választva az olvasó elé tárni munkahelyének, ennek az egyedi, „civiliek” számára igen izgalmas intézménynek a kialakulását, a létének szükségességét felvető történelmi háttértől elindulva.

A kiadvány címe – *A Honvédkórház 120 éve* – első ránézésre sugallja, hogy nagy út áll azok előtt, akik belevágnak, hogy felfedezzék az egészségügy e különös ellátórendszerét.

A könyv igényesen szerkesztett, minden apró részletében elegáns megjelenésű. A kéthasábos tördelés nem csak tipográfiai tetszetős és olvasóbarát, de funkciója is van: a bal hasáb magyar nyelven íródott, míg mellette a jobb hasáb angol tükörfordítással igyekszik követni a tartalmat, jó esélyt adva ezzel a külföldi értő közönség megcélzására.

Már a bevezető is számos érdekes információval ajándékozza meg és csábítja további történelmi kalandozásra az olvasót. Megtudhatjuk, hogy a szerzőnek egészen II. József uralkodásáig (1780-1790) kellett visszagombolyítani az idő fonalát, hiszen az ő nevéhez fűződik a Bécsben 1785-ben megindult katonatorvosi képzés, a József Akadémia megalapítása. Szin-

tén ő szervezte a katonai kórházak egész hálózatát a birodalomban. A kalapos király Budán és Pesten is alapított katonai kórházat, ennek indokoltságát a város és a helyőrség létszámának folyamatos növekedésében látta. II. József jelentős reformokat hajtott végre a katona-egészségügyben, többek között arról is gondoskodott, hogy a beteg katonák békeidőben is megfelelő egészségügyi ellátáshoz jussanak.

A bevezetőt követő nyolc fejezet jelentős történelmi korszakokra bontva mutatja be a katona-egészségügy történetét. Az első ezek közül az 1899. június 30-án átadott új létesítmény, a 16. helyőrségi kórház létrehozásának körülményeit, eseményeit tárja az olvasó elé, majd a következő öt fejezet a történelem nagy korszakait – a Nagy Háború végéig tartó évtizedeket, a két világháború közti éveket, a II. világháború utáni (1945-1956), majd az 1956-os forradalmi eseményeket, végül 1957-től a rendszerváltozásig terjedő időszakot – követve vezet végig a katona-orvostan, mint tudomány és a kórház, mint intézmény megszületésétől napjainkig. Az utolsó két fejezet egészen a mai napig nyújt betekintést ennek a különleges világnak a mindennapjaiba. A *Napjaink krónikája, 2013-2018* című részben olvashatunk személyi állományról, a kórház működéséről, telephelyeiről, tudományos tevékenységéről, jeles napjairól, a Védelem-Egészségügyi Igazgatóság feladatairól, a megújult *Honvédorvos*ról, missziókról, külszolgálatokról, katonai feladatokról, az MH EK társadalmi szerepvállalásáról, jelenlétéről a polgári életben. Mindezek valószínűleg sokunk ismereteiben „fehér foltot” jelentenek, ezért izgalmas olvasmányt ígérnek.

Végül egy rövid utóhangban foglalja össze a szerző az intézmény 120 éves múltjának jelentőségét: „[...], az intézménynek patinás históriája van, szép hagyományai, biztos gyökerei, jeles példaképei, amelyek támpontokat adnak szerteágazó feladatrendszer betöltéséhez. Korábbi és jelenlegi munkatársai szaktudására, elhivatottságára építve, a Zrínyi 2026-tal és az Egészséges Budapest Programmal, illetve majdani további projektekkal megtámogatva pedig szép és sokat ígérő jövője van a kórháznak és a hazai katona-egészségügynek. Van mire alapozni, van mire visszatekinteni – és van tennivaló is a jelen és a jövő számára.”

A fejezeteket lapozva különleges témák kerülnek felszínre: megismerkedhetünk a korabeli katonai rangokkal és azok mai megfelelőivel, olvashatunk katonanőről, katonaorvosnőről, katonaorvosi tudományos életről és természetesen a nekünk, könyvtárosoknak ismerős területről, a tudományos információs bázisról, a könyvtárról és múzeumról. Közben felelevenedik az orvosi könyvtárak számára méltán elismert *Honvédorvos* című kiadvány születésének története is. Mint megtudjuk, a lap már 1888-tól létezett, majd 1914-es átmeneti időre történő megszűnéséig a Gyógyászat című periodikum melléklapjaként jelent meg. „A *Honvédorvos* ekkoriban még nem rendelkezett külön szerkesztősséggel és indulásakor nem kötődött sem szakmai szervezethez, vagy katonai intézményhez azzal együtt sem, hogy szerkesztője dr. Szénágy Sándor ezredorvos volt. A legtöbb cikk szerzője azonban a magyar királyi honvédség katonaorvosa, de publikációs teret kaptak a folyóiratban a védelem-egészségügyi vonatkozású kutatási témával foglalkozó civil doktorok is, például a (katonai) pszichológia és pszichiátria olyan hírneves képviselői, mint Ferenczi Sándor vagy babarczi Schwartzer Ferenc” – írja a szerző. 1929 és 1944 között a *Honvédorvos* már önálló kiadványként látott napvilágot a Honvéd Orvosok Tudományos Egyesülete kiadásában, majd a II. világháború

utáni újrakezdést követően több névváltozás után végül 1957-ben kapta vissza immár végleges nevét. Ma is így találjuk meg többek között az intézmény honlapján, a kor elvárásainak eleget téve többnyire open access eléréssel.

A kötet 120 évet felölelő tartalmát és a kutatott anyag mennyiségét jól tükrözi a tekintélyes – 51 oldalas – jegyzetek gyűjteménye, további három oldal terjedelmű a legfontosabb vonatkozó források válogatott jegyzékét tartalmazó bibliográfia. Az újabb három oldalt elfoglaló rövidítésjegyzék a szerző figyelmes gesztusa a „civil” fülnek néha nagyon idegenül csengő, gyakran mókásan érthetetlen katonai szakzsargon megértéséhez. A könyv gazdag – 283 tételből álló –, értékes, korabeli felvételek sokaságát tartalmazó képanyaga az impresszumban felsoroltak szerint nyolc forrásból származik. Ennél is gazdagabb a kötetben említett neveket felsorakoztató négy oldalnyi névjegyzék. Megszámoltam: 568 nevet tartalmaz, ezért csakis a szerző szerénységével, teljességre törekvésével és szakmai alázatával magyarázható a bevezetőben olvasható megjegyzése: *„A rendelkezésre álló forrásbázis mennyisége és tartalma, valamint a munkára fordítható időtartam és a terjedelmi korlát tehát határt szab a feldolgozás mélységének. Sok mindent ki kellett hagynom és nem volt elegendő tér sokak érdemeinek kellő bemutatására...”*

Elgondolkodtam és kíváncsivá tett, kit, mit kellett kihagynia kutatásai során a szerzőnek, kik és milyen események megemlézése kellett volna még, hogy úgy érezze, mindent és mindenkit érdemei szerint méltatott? Milyen kár, hogy néha idő- és terjedelmi korlátok szabnak gátat a kutatásnak, a tudás átörökítésének. Talán egy következő kötetben...? Erre egy halvány utalás is olvasható az utószóban: *„A mai telephelyre költözést megelőző, az 1781-es évvel kezdődő történetével együtt már közel van az MH EK 240. jubileumához is.”*

Addig is, a következő beszélgetésben igyekszünk fényt deríteni néhány háttér információra.

K.T.Á.: *Kedves Gabi, mióta foglalkozol az intézeted múltjának kutatásával, mikor határozta el, hogy könyvet írsz erről?*

P.R.G.: 2017 őszen érkezett új parancsnokunk egyik első intézkedése volt a 2019-es jubileumi év meghirdetése. Az idei rendezvénysorozat annak állít emléket, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia közös (k. und k.) hadseregének 16. számú helyőrségi kórháza 1899. június 30-ai dátummal vette birtokba mai, Róbert Károly körúti telephelyét. Erre az eseményre utal az akkori és a mai parancsnoki épület bejárata fölötti nagy 1899-es évszám. Közvetlen felettesem ajánlására 2017 decemberében kaptam a megbízást (katonásan: feladatszabást) a kórháztörténet megírására. Eddigi kutatásaim jó része is (könyvtártudomány- vagy művelődés-) történeti volt, és amióta az MH EK munkatársa vagyok, azóta igyekeztem saját korábbi, inkább könyvtári témáimat munkahelyem érdekeltségével is ötvözni.

K.T.Á.: *Korábban is foglalkoztattak katonai vonatkozású témák, amelyek írásra késztettek?*

P.R.G.: Igen, ez egy kicsit korábbra datálható az életemben: a 2014-es, I. világháborús centenáriumi (még szombathelyi oktatóként megünnepeelt) Tudománynapi Konferenciára való felhívás is arra buzdított, hogy a Nagy Háború és minden jelentkező saját szakterülete

kapcsolatát vizsgálja, esetemben ez a metszéspont a hazai könyvtárak, könyvtárosok sorsa volt. Ezután – úgy szoktam mondani, hogy jókedvemből – jöttek a további katonai művelődéstörténettel, a könyvgyűjtés, a Tudományos és Kaszinóegyletek, a katonaorvos-képzés históriájával foglalkozó hosszabb-rövidebb cikkeim. Azért mindenesetre éreztem a feladat súlyát, hiszen egy katonai kórház története, és egy kicsit a hazai katona-egészségügy históriája ennél azért jóval komplexebb kihívás.

K.T.Á.: *Hogyan viszonyult az intézmény ehhez a nagy vállalkozásodhoz, miben támogattak? Milyen forrásokból merítettél anyaggyűjtésed során?*

P.R.G.: Alapvető kútforrás a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltárának, később az 1990 utáni források tekintetében Központi Irattárának anyaga volt – és ezek a gyűjtemények az én munkaidőmben tartottak nyitva. Parancsnoki támogató nyilatkozattal azonban mindkét helyen „a mi kutyánk kölyke”-ként az anyaggyűjtés meggyorsítására fényképeket készíthettem a fontos iratokról (napiparancsokról, parancsokról, ügydarabokról), összesen kb. 13.000 darabot. Közben olvastam nyomtatott és netes szakirodalmat, háborús visszaemlékezéseket, megnéztem minden létező katona-egészségügyi vonatkozású kiállítást. Szóval ebben éltem. Néha olyan érzésem volt a Kórház folyosóin jártomban-keltemben, hogy mindjárt találkozom dr. Bokor Győző parancsnokkal, aki 1945-ben a semmiből indította újra az intézményt, vagy akár az 1956-os forradalom és szabadságharc karizmatikus parancsnokával, dr. Radó Györggyel. Vagy dr. Hahn Dezsőné Dr. Herczogh Irma szemész szakorvos doktornővel, aki a Nagy Háború alatt az első orvosnő volt a katonai kórházban. Olyan volt ez számomra, mint egy hihetetlenül izgalmas szellemi kaland, időutazás, mint egy nagyon érdekes regényben való teljes alámerülés.

K.T.Á.: *Elnézést a nagyon laikus kérdésért, de miért kell a katonáknak külön katonakórház – főleg békeidőben? Mi oka, hogy külön képzés kell a katonaorvosoknak? Mennyiben más az ő feladatkörük, mint polgári kollégáiké?*

P.R.G.: A mai Honvédkórház tulajdonképpen – egy néhány évtizedes megszakítással – az 1810-es évektől „helyőrségi kórház”, még akkor is, ha 1947-től kezdődően nevében nem viseli ezt a rangot, és ha a mai NATO-s katona-egészségügy modern megnevezéseket használ a funkciórendszer megjelölésére. A gyógyító munka mellett mindvégig kötelessége volt a részvétel az alkalmasság-vizsgálatokban, a katonai közegészségügyi, járványügyi hatósági vizsgálatok folytatása, a tudományos tevékenység, a részvétel az orvos- és katonaorvos képzésben és a mai szóval élve szakdolgozók oktatásában, illetve a katonai kiképzések, hadgyakorlatok egészségügyi biztosítása. Mozgósítás (ez eredendően a hadiidőt jelentette, de épp így a természeti katasztrófák, árvizek, nemrégiben a határnál kialakult „migráns-helyzet”) idején pedig meghatározott alakulatok és földrajzi régiók tekintetében a teljes tábori katona-egészségügyi rendszer kiépítése, működtetése, személyzettel, eszközökkel való ellátása, logisztikai támogatása. Ez a komplex, hat pillére tagolódó feladatrendszer jellemzi ma is az intézményt, vagyis mostani terminológiával az egészségügyi haderővédelem (prevenció, alkalmasságvizsgálat, egészségfejlesztés), az egészségügyi kiképzés, logisztika, kiürítés, a gyógyítás, és a vonatkozó kutatás-fejlesztés. A Honvédkórház ebből a gyógyítás legmagasabb szintjét (NATO szaknyelven ROLE 4) képes biztosítani, része van a kutatás-

fejlesztésben, az egészségügyi logisztikában és a kiürítésben is.* A katonaeorvosok és egészségügyi szakdolgozók, egészségügyi tisztek békeidőben nagyrészt ugyanúgy élnek és ugyanazt teszik, mint civil társaik, de az intézménynek és a munkatársaknak is tudniuk kell, hogy mi a feladatuk valamilyen éles helyzetben. Az elsősegélynyújtást vagy az önsegítést pedig a más alakulatok katonáinak is meg kell tanítani. És – ahogyan régóta – most is számos katonaeorvos és szakdolgozó szolgál külföldi egészségügyi támogató missziókban. Ezért kell nekik nem mást, hanem mást is tudniuk, mint a polgári kollégáiknak.

K.T.Á.: *Érdekes lenne egy rövid statisztika arról, hogy hány órát/napot/hetet töltöttél levél- és irattárakban, hozzávetőleg hány dokumentumot lapoztál át, mire összeállt az anyag?*

P.R.G.: Azt nem számoltam össze, hogy mennyi időt töltöttem a könyv megírásával, de azt tudom, hogy sok-sok munkanapot, vagyis „hivatalból távol voltam”. És amíg levéltárastam, majd később írtam, írtam, írtam, addig közvetlen kollégáim vitték a könyvtárat. Köszönet nekik. És a családomnak is, mert nem sok időm maradt rájuk. Volt pár hét, amikor vasárnap este rájöttem, hogy a munkaidőm mellett egy másik állásnyit a kórház történettel töltöttem. De bármikor újrakezdeném!

K.T.Á.: *Mikor és hogyan történt a könyved bemutatása?*

P.R.G.: A jubileumi rendezvénysorozat „csúcspontja” az MH EK Gála volt 2019. június 27-én. Ez az időpont esett legközelebb a beköltözés napjához, június 30-ához. A kórház kommunikációs osztályának munkatársai a gála előtti délutánra időzítették a könyv sajtóbe mutatóját (a honvédségi sajtó és az MTV 1 meghívásával). Először parancsnokunk, Dr. Kun Szabó István vezérőrnagy úr szólott az intézmény vezetőségéből és néhány kórházhoz közeli katonai szervezet képviselőiből álló közönséghez, utána Dr. Isaszegi János nyugállományú vezérőrnagy úr, a kiadványt méltó formába öntő Zrínyi Kiadó vezetője ismertette a kiadás folyamatát, illetve a mostanában megjelenő honvédségi jubileumi kötetsorozatot. Utánuk kaptam lehetőséget magam is arra, hogy a munkámról, a kötetről és a jubileum fontosságáról szóljak. Jelentős jubileum ez – honvédelmi miniszteri „Az 1899-es alapítást elismerő okirat” bizonyítja –, hiszen ekkor „érkezett haza” a kórház, de nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a legkorábbi jogelőd megszervezésének évfordulója 2021-ben lesz, méghozzá a kétszáznegyvenedik. A jubileumok mindig lehetőséget teremtenek a visszatekintésre és értékelésre is. Nagy megtiszteltetés és a sors különös kegye, hogy egy ilyen patinás intézménynek lehetek munkatársa, amely már majd' 240 éves és 120 éve végzi „nagykorú”, érett, kiteljesedett szakmai munkáját. Olyan ez, mint egy fa, amely kezdetben csak néhány piciny levéllel rendelkezik, gyökérzete is csak néhány ágacska számol. Egy viharokban edzett hatalmas fának, amely védelmez minket esőtől, hőségtől, azonban akkor a gyökérzete van a föld alatt, mint amekkora lombkoronája a föld felett. Épp így egy igazán erős intézménynek is vannak gyökerei, hagyományai és szükség van ezek ismeretére.

K.T.Á.: *Mi lesz a könyv sorsa? Találkozhatunk-e vele a könyvesboltok polcain?*

* Ezúton is köszönöm szépen Dr. Kopcsó István orvos dandártábornok, MH egészségügyi főnök úrnak a ki-egészítést, terminológiai pontosítást.

P.R.G.: A kiadvány kereskedelmi forgalomba nem kerül, az MH EK vezetősége diszponál a kötetek felett. Elosztása „protokoll-célú”, ezért is jelent meg két nyelven a történet, és nagy megtiszteltetés számomra, hogy külföldi (pl. NATO katona-egészségügyi vezetők) is olvasói lesznek a munkámnak. A „civil” és katonai kötelezpéldányok eljutnak majd a könyvtári rendszerbe, illetve az Egészségügyi Központ teljes könyvtárhálózata minden telephelyen rendelkezik példányokkal.

És a könyv utóéletéhez tartozik, hogy még 2019. július közepén megkaptam az újabb feladatszabást a 240-es jubileumi emlékkönyv megírására. Azt még nem lehet tudni, hogy önálló könyv lesz, vagy „második kiadás”, két nyelven vagy külön magyar és angol változatban. De én már – néhány kisebb tematikus kitérő után – visszatértem a kórházhoz és ehhez a korszakhoz gyűjtöm a forrásokat. Magamban egy kicsit már vártam a feladatot, ez az életem rendje.

Kedves Gabi, örülök, hogy megerősítetted a most megjelent könyved utószavában sugallt hírt, miszerint máris elindult a második kötet anyaggyűjtése. Érdeklődéssel várjuk! Már „csak” néhány száz nap és ugyanennyi álmatlan éjszaka, néhány tízezer dokumentum felkutatása, rendszerezése és két év múlva megjelenhet az új kötet, amely a mostaniba foglalt 120 év után – stílusosan szólva, egy huszárvágással – immár 240 évet ölel majd fel. Hiába, a katonavilágban nem csak a szakzsargon más, de az idő múlása is. Rohamléptekkel halad. Katonásan!

Utóirat:

*Nyilván ez a hatalmas vállalat és a kitűnő végeredmény – a megjelent könyv – is benne van abban az elismerésben, melyet kolléganőnk 2019. június 25-én Budapesten, a Stefánia Palota – Honvéd Kulturális Központban megtartott ünnepi állománygyűlésen vehetett át. Az Egészségügy Napja alkalmából rendezett eseményen **Pogányné Dr. Rózsa Gabriellát tanácsossá** nevezték ki.*

Kedves Gabi! Szeretettel gratulálunk – könyvhöz, kinevezéshez egyaránt!

Könyvbemutató 2019. június 27-én – Ruzsa István felvétele

A szakterületek közötti különbség avagy a Source Normalized Impact per Paper bemutatása

Horváth Patrik

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

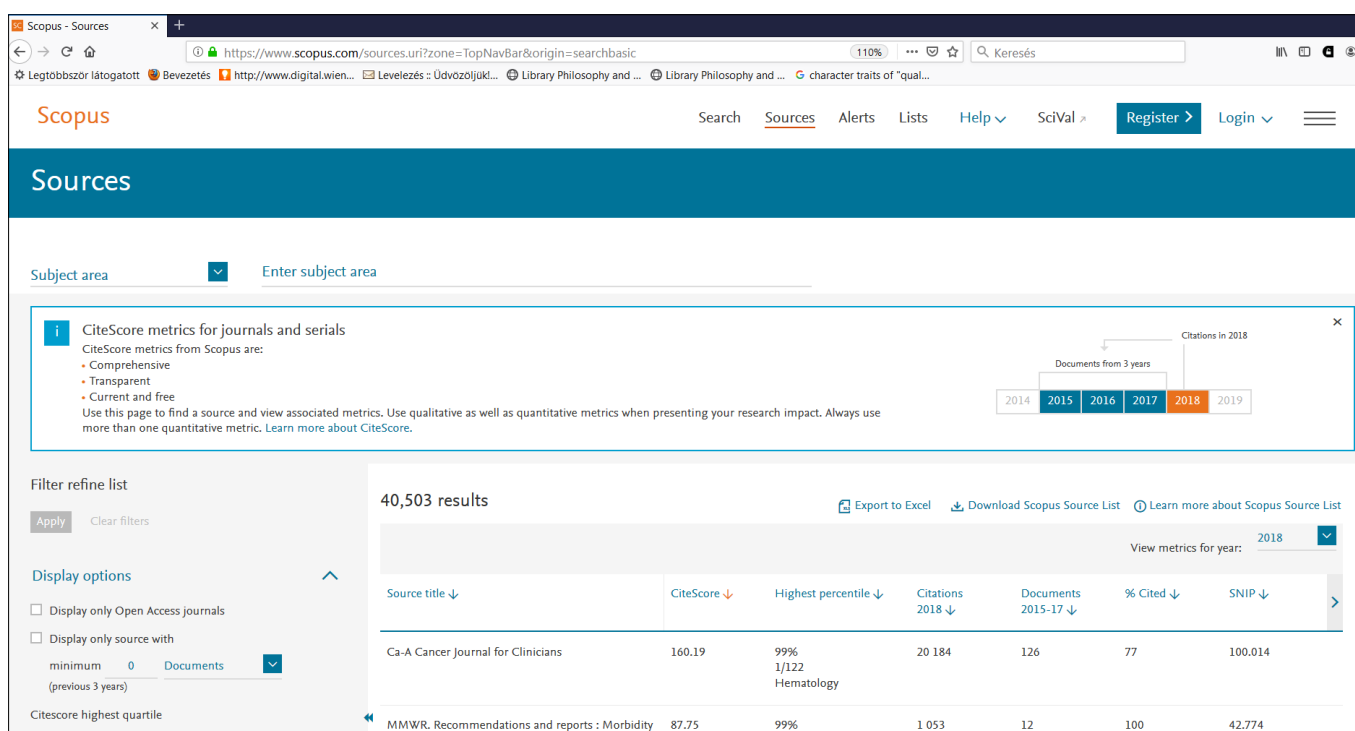
Pekár Mihály Orvosi és Élettudományi Szakkönyvtára

E-mail: horvath.patrik@lib.pte.hu

A Source Normalized Impact per Paper (SNIP), egy olyan eszköz, mely segítségével egy újabb szempont alapján mérhetjük folyóirataink értékét. Az eddigi módszerekkel szemben, mint például a SCImago Journal Rank (SJR), vagy Journal Impact Factor (JIF), a SNIP megpróbál egy pontosabb értéket számítani az adott témakörön belül. Ez megoldás lehet az olyan jellegű problémákra, ha egy szakterületen jelentősen kevesebb cikk jelenik meg a szakfolyóiratokban, mint egy másikban. A kevesebb cikk kevesebb hivatkozást, értékelést kaphat, így torzulhatnak a különböző számítások, értékek.

A SNIP-et Henk Moed professzor fejlesztette ki a Leideni Egyetem Tudomány és Technológia Szakán 2010-ben. Moed professzor később az Elsevier tanácsadója, illetve a bibliometriai kutatás projekt alapítója és vezetője lett. Így érthető, hogy adott folyóirat SNIP értékét a Scopus adatbázisban találhatjuk meg a CiteScore, SJR értékekkel együtt.

A SNIP számításakor Moed professzor abból indult ki, hogy a lassabban változó tudományterületekkel foglalkozó periodikumok ugyanolyan értékkel rendelkezhetnek, mint a gyorsan frissülő szakterületeket publikálók, ám az eddigi algoritmuson alapuló számítások ezt nem reprezentálják. Tényleges példának a matematikát hasonlította össze a biológyszerészettel.

A www.scopus.com oldalon, a jobb felső részen a „sources” fülre kattintva, elérhetővé válik az az ingyenes adatbázis, ahol SNIP értékek alapján lehet keresni. Magam – egy véleményem szerint gyorsan változó területre – a biokémia szakterületen böngésztem. Az itt található „Annual Review of Biochemistry” című szaklap CiteScore értéke 25.59, (ez az érték az idézések számát osztja el a dokumentumok számával), SNIP értéke pedig 6.645, amely ha az azonos témakört nézzük teljesen átlagos. A másik témakörhöz – a matematikához – tartozó szaklap a „Developments in Mathematics” volt, amit szemügyre vettem. A folyóirat CiteScore értéke 0.07, ami egészen alacsonynak tűnik, viszont a SNIP értéke viszont 9.927. Ez Moed professzor észrevételét igazolja: a lassabban fejlődő szakterületekkel foglalkozó lapok értékét alacsonyabbra számítja ki a rendszer, pedig ugyanolyan tudásértékkel rendelkeznek a saját szakterületükön belül.

Összességében a SNIP egy jó elgondolás annak ellenére, hogy sok-sok pro és kontra érv láttat napvilágot vele kapcsolatosan.

Előnyei közül:

- Jobb értéket számít a multidiszciplináris folyóiratoknak.
- Több folyóiratot vesz számításba, mint a Journal Citation Reports.
- A megszokott 2 év helyett 3 évre visszamenőleg végzi a számításokat.
- A folyóiratokat a saját témakörükben méri, így pontosabb „presztízs”-értéket biztosít.

Hátrányai közül:

- Komplexebb algoritmuson alapul.
- Az önidézést nem veszi számításba.
- Nem veszi figyelembe az adott tudományterület fejlődését.
- Nem veszi figyelembe, ha egy adott témakörből egy másik témakör idéz.

Felhasznált források:

- Leydesdorff, Loet & Opthof, Tobias. (2010). Scopus's Source Normalized Impact per Paper (SNIP) Versus a Journal Impact Factor Based on Fractional Counting of Citations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*.
- Moed, Henk: Curriculum Vitae (2018) <https://uniroma1.academia.edu/HenkMoed/CurriculumVitae> (2019.07.09.)
- Gorraiz, J., Gumpenberger, C., Glänzel, W. et al. *Scientometrics* (2011) (https://www.scientometrics-school.eu/images/GJ_%20esss_JIM.pdf)
- <http://libguides.anu.edu.au/c.php?g=465149&p=3180827> (2019. 07. 09.)
- <https://www.elsevier.com/authors/journal-authors/measuring-a-journals-impact> (2019. 07. 09.)
- <https://lib.guides.umd.edu/bibliometrics/SNIP> (2019.07.09.)
- <https://www.journalindicators.com/> (2019. 07. 09.)

**A magyarországi gyógyfürdők bibliotékái 1885-ben
(György Aladár Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben
c. statisztikai összeállítása alapján)**

**Libraries of the health spas of Hungary in 1885
(Based on the statistical work „Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben” of Aladár György)**

Pogányné Dr. Rózsa Gabriella (PhD)

Magyar Honvédség Egészségügyi Központ VEIG TKLI Tudományos Könyvtár

E-mail: prg1971.05.29@gmail.com

Rezümé

György Aladár (1844-1906) híres opusza, a „Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben” című összeállítás tekinthető a hazai könyvtári statisztika kezdetének. Az önkéntes adatszolgáltatáson alapuló kiadványban hét korabeli magyarországi gyógyfürdő: Borszék, Buziás, a Mehadiai Herkulesfürdő, a Székelyudvarhely melletti Szejke fürdő, Szliács, Újtátrafüred és Tátrafüred fürdőkönyvtárainak adatai szerepelnek. E néhány ilyenfajta gyűjtemény is elég heterogén képet mutat méretben, nyelvi és tartalmi összetételben, de a korszak már mindenképpen ezen könyvtártípus dinamikus fejlődésének kezdete.

Kulcsszavak

gyógyfürdőügy – fürdőkönyvtárak – Magyarország – XIX. század vége

Abstract

The book of Aladár György „Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben” („Public and private libraries of Hungary in 1885”) means the beginning of the statistics of libraries in Hungary. There are data of 7 libraries of health spas (Borszék, Buziás, Herkulesfürdő, Szejkefürdő, Szliács, Újtátrafüred, Tátrafüred) published in the work. These few collections are really heterogeneous considering size, language and thematic complexity, but in the last decades of the 19. century this type of libraries had a dynamic period of development.

Keywords

Health spa – library – Hungary – end of the 19. century

György Aladár (1844-1906) híres opusza, a „Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben” című összeállítása köztudottan az első hazai – bár önkéntes adatszolgáltatáson alapuló, de – rendszeres könyvtár-statisztikai összeállítás. A hazai könyvtárügy története, vagy akár a tágabb tudományterület, a művelődéstörténet iránt érdeklődő kutató azonban mind a mai napig haszonnal forgathatja az 1886-ban megjelent korpuszt. Egy történeti érdeklődésű orvosi könyvtáros számára pedig magától értetődően vetődött fel könnyed nyári kutatási témául a György Aladárnál szereplő fürdőintézeti könyvtárak számbavétele.

A vízgyógyászat és a fürdők

A balneológia, vagy ahogyan a XIX. században nevezték, a vízgyógyászat ókori gyökerekre vezethető vissza, a gyakorlati tapasztalatok alkalmazása a XVIII. században már Európa-szerte elterjedt volt, de a szakterület önálló tudománnyá válása csak a XIX. században történt meg. Ebben a folyamatban jelentős szerepe volt Vinzenz Priessnitznek (1799-1851), aki 1820-tól Gräfenbergben működtetett gyógyfürdőt. Tevékenységét orvosi végzettség nélkül, megfigyeléseire alapozva folytatta, így számos támadás érte kuruzslás vádjával, ám eredményei őt igazolták és fürdőhelye jelentős ismertségre, eljárása hivatalos elismertségre tett szert.[1] (A hálás utókor ezenfelül neki köszönheti a lázcsillapítás meglehetősen kellemetlen, bár kétségtelenül hatékony módját, gyermekkorunk rémét, a priznicet.) Természetesen a balneológia számos további korai jeles művelőjéről sem szabad megfeledkeznünk.

1. ábra Vinzenz Priessnitz[2]

„Ettől az időtől fogva a vízgyógyászat véglegesen bevonult a gyógyítás fegyvertárába. Sok helységben hozzáláttak hasonló vízgyógyintézetek alapításához és sok helyütt hivattak (okleveles) orvosok is kezdtek vele foglalkozni. A hydrotherapia és a balneológia divattá lettek a XIX. század második felében, és a betegek egyre nagyobb számban keresték fel a fürdőhelyeket, egyre újabb gyógyhelyek keletkeztek. Amikor pedig (eleinte szintén empiriásan) meggyőződtek arról, hogy az éghajlatnak is lehet gyógyító hatása, kezdtek éghajlati üdülőhelyeket alapítani és építeni. Párhuzamosan sok helyütt tudományos kutatások indultak meg azzal a céllal, hogy kimutassák, miként és miért hat a tiszta, az ásványi víz, a hegyi, a havasalji, a tengeri éghajlat.” – olvasható Szumowski Ulászló (Wladislaw Szumowski 1875-1954) és Herczeg Árpád (1890-1957) által társszerzőként jegyzett orvostörténetében.[3]

A hazai orvospépzésbe úgyszintén hamar beépültek ezen ismeretek, 1832-től kezdődően készültek orvostudományi disszertációk e témában a Magyar Királyi Tudományegyetem orvoskarán.[4] Török József (1813-1894) pedig 1848-ban tette közzé Beimel Józsefnél Pesten „A két magyar haza első rangú gyógyvizei és fürdőintézetei” című munkáját, amelyben 112 magyarországi gyógyvízről és fürdőről tesz említést; az 1859-es második kiadásban pedig már 130 helyet mutat be.[5] Ekkoriban azonban még a legtöbb gyógyfürdő infrastruktúrája meglehetősen kezdetleges volt, az Osztrák-Magyar Monarchia és Magyarország területén a

fürdőélet jelentős fejlődése csak az 1890-es években következett be. Ebben jelentős szerepe volt az 1876. évi XIV. törvénycikknek, amely a közegészségügy kérdései között a gyógyfürdők ügyét is szabályozta. Így gyógyfürdő elnevezést csak alapos vízvizsgálat után kapott egy intézmény, a fürdőidény alatt pedig az állandó fürdőorvos és gyógyszerár biztosítása mellett alapvetően fontos volt a megfelelő útviszonyok, posta, szálláshelyek, vagyis a teljes infrastruktúra kiépítése. A gyógyfürdőkkel kapcsolatos beruházások honorálására az állam húsz évnyi adómentességet adott.[6]

1896-os adatok szerint egy-egy fürdőben már több orvos is dolgozott; a legnagyobb helyeken, Pöstyénben és Trencsénteplicén hat-hat doktor volt szolgálatban, Herkulesfürdőn négy, Buziáson és Szliácson három, de a borszéki intézetben csak egy orvos gyógyított.[7]

A fürdőkönyvtárak

A XIX. század utolsó évtizedeire már a gyógyfürdőzés nem csupán a gyógyítást, gyógyulást szolgálta, hanem a társasági és kulturális élet fontos színterei is voltak a fürdőhelyek. A bőrén érzékelheti ezt mindenki, aki például Balatonfüredre látogat; a villák, a történelmi és kulturális emlékek, tradíciók túléltek háborút, a régi világ megtagadásának korát és törekvéseit; a mai idegenforgalom pedig boldogan és sikerrel épít a korábbi fürdőélet hagyományaira.

A gyógyfürdők kiépülésével infrastrukturális fejlesztésükkel egyre több helyen alakítottak ki könyvtárakat is. Ezek egy része természetesen a gyógyító munkát szolgáló orvosi, természettudományi, leginkább vegytani orientációjú szakkönyv-gyűjtemény volt, hamarosan megjelentek azonban a kúrák résztvevői számára összegyűjtött bibliotékák (fürdőkönyvtárak, betegkönyvtárak), és ezekre néhol kifejezetten a gyógyulás, a testi-lelki felüdülés eszközeiként tekintettek.

Dr. Mangold Henrik (1828-1912), aki a Balaton-környéki gyógyvizek és fürdők jó ismerője és jó hírének elkötelezett terjesztője volt,[8] az olvasást, a szellemi kikapcsolódást még a kezeléseknél is fontosabbnak tartotta,[9] de a korabeli szakirodalom – mai fogalmainkkal élve – a biblioterápiára az irodalomnak csak meghatározott szegmenseit ítélte alkalmasnak. „Az olvasmány csak érdekes szépirodalmi, de nem izgató könyvekből s időszakai, de nem politikai vagy vallásos, hanem tisztán csak társadalmi folyóiratokból állhat; szigorúan kerülendő minden tudományos tanulmány, mélyebb gondolkodás vagy képzelem izgatása, melyek által a szellemi és testi élet harmóniája zavartathatnék.”[10] Hasonló tanácsokat fogalmaz meg Závory Sándor, Gleichenberg fürdőorvosa is: „Kellemes társaság, könnyűhumorisztikus olvasmányok, zene, kártyajáték (de szabadban és nem pénzre), séták, kirándulások nagyon jó hatással vannak a fürdői kúra sikerére. De az érdekfeszítő rémregényektől óvakodni kell!”[11]

A gyógyfürdőkben való kúra, pihenés és az olvasás egyre szélesebb körben vált egymáshoz tartozó jelenséggé, erre utalnak a korabeli újságokban olvasható felhívások. Balatonfüred fürdőkönyvtáráról nem szerepel ugyan még adat György Aladár összeállításában, mindazonáltal nem véletlenül emeltem ki példaként a település jelentős fürdő-tradícióit.

1887-ben maga Jókai Mór karolta fel a fürdőkönyvtárak létesítését támogató mozgalmat elvállalva a bizottság elnöki tisztjét. (Jókai először 1857-ben jár Balatonfüreden, utóbb pedig az 1870-es 1880-as években nyaranta itt is lakott,[12] villája a füredi turisták egyik kedvelt célpontja.) Az említett társaság a Fővárosi Lapokban tett közzé „Meleghangú fölhívást ... az összes hazai fürdők igazgatóságaihoz s rámutatva, hogy míg külföldön csaknem minden fürdőben van könyvtár, addig hazánkban az ilyesmi ritkaság; egyúttal kiemeli, hogy a célszerűen fölhasznált könyvtárak nagyban emelhetik a fürdő jó hírét s így a ráfordított költség kamatostul megtérül. A bizottság ajánlja, hogy tombola s mulatság rendezésével vessék meg a létesítendő könyvtár alapját. Szükségesnek látja továbbá, hogy a fürdőkönyvtár legalább túlnyomó részben magyar munkákból álljon s a jelesebb magyar szépirodalmi műveken kívül különösen a fürdő környékére vonatkozó földrajzi, történeti és képzőművészeti munkák legyenek képviselve benne. A bizottság ajánlkozik, hogy a könyvek megválasztásában szívesen szolgál a fürdőigazgatóságoknak tanácscsal.”[13] Az Ország-Világ híradásából az is kiderül, hogy hová lehet fordulni a könyvtárszervezésben igényelt tanácsokért. „A fürdő-könyvtárak. Fürdőink közönsége gyakran reá szorul a szórakoztató könyvekre s így éppen idején való a könyvvásárlás előmozdítására alakult bizottságnak felhívása a hazai fürdők igazgatóságához, melyben a fürdő-könyvtárak létesítését ajánlja úgy a tulajdonosok, mint a vendégek figyelmébe. A könyvtár berendezésére s a művek megválasztására a bizottság szívesen ad felvilágosítást (Nemzeti Színház bérháza «Írók és Művészek Társasága»).”[14]

Nem tudható, hogy a fentebb említett és Jókai által is támogatott mozgalom tagjai saját tapasztalataikra alapozták-e, hogy a hazai fürdőkben kevés helyen van bibliotéka, netán ismerték, átolvasták György Aladár könyvtárstatisztikáját (melyben összesen hét fürdőkönyvtár adatai szerepelnek) és ebből szűrték le következtetésüket. Az azonban biztos, hogy maga György Aladár is elnöke volt egy bizottságnak, mely a hazai „könyvvásárlás előmozdítására alakult” és amely 1887-ben többek között a magyarországi fürdőket is körlevélben hívta, szólította fel könyvtárak szervezésére. A bizottsági ülés beszámolója szerint „a körlevelekre eddig több helyről érkezett válasz, sőt Palicson és Máriavölgyben fürdőkönyvtárt is létesítettek”. [15] A fürdőkönyvtárakban való jelenlétben idővel a kiadványok, leginkább a sajtó a reklám lehetőségét is meglátta.

A kiadóhivatal postája.	
Lapunk a fürdő idény alatt a következő fürdőhelyek olvasótermében felfalálható:	
Alsó Tátrafüred	Pöstyén
Új Tátrafüred	Bártfa
Ó Tátrafüred	Herkulesfürdő
Tátra-Lomnicz	Abazzia
Poprád-Husz-Park	Kaltenleutgeben
Siófok	Ischl
Balaton Füred	Karlsbad
Balaton Földvár	Vöslau (Bellevue)
Parád	Baden
Czirkvenicza	Trencsén Teplicz

2. ábra Vadász és Versenylap (1900. július 21. p. 369.)

Ezen könyvtártípus elterjedése és fejlődése tehát a XIX. század utolsó évtizedeiben megindult, több gyógyfürdőről tudható a korabeli sajtó alapján, hogy rendelkeztek bibliotékával; a régi századfordulótól kezdődően pedig már több magyarországi fürdőintézet könyvtári katalógusa nyomtatásban is napvilágot látott.[16]

Fürdőkönyvtárak György Aladár munkájában

György Aladár könyvtárstatisztikája – mivel önkéntes adatszolgáltatáson alapul – semmiképpen sem tekinthető teljesnek e könyvtártípus vonatkozásában (sem), hiszen mindösszesen csak hét gyógyfürdői bibliotékáról tájékoztat: Borszék, Buziás, a Mehadiai Herkulesfürdő, a Székelyudvarhely melletti Szejke fürdő, Szliács, Újtátrafüred és Tátrafüred kollektíóiról érkezett jelentés a kiadvány számára. (Ezek közül az első négy a mai Románia, utóbbi három pedig ma Szlovákia területén található.)

Az egyes könyvtárak ismertetésében nem adom meg a Magyarország köz- és magánkönyvtáraiban található összes számszerű adatot, ezek jelen közlemény mellékletében táblázatszerű összefoglalásban tekinthetők át.

Borszék

„A Nílusról mondják, hogy a ki egyszer a vizéből ivott, leküzdhetetlen vággyal visszavágyik mellé. Bizonyos vagyok benne, hogy a kik csak egyszer is látták Borszéket, Tusnádot... sat., ezen csodás helyeket, melyeket a természet remekben alkotott, kik ittak vizeikből, azok nem csak hogy nem lesznek e helyekhez soha sem hűtelenek, hanem mint e fürdők ügyének apostolai száz meg száz embert fognak rábírní Erdély fürdőinek, káprázatos szép vidékeinek felkeresésére, beutazására.” – olvashatjuk Hankó Vilmos erdélyi fürdőket bemutató írásában. Valóban igaza volt Hankó doktornak, hiszen a fürdő teljes XIX. század végi infrastruktúrája mintegy nyolc évtized alatt épült ki; ennyi időbe telt, hogy Alexandriától kezdve Konstantinápolyon át egészen New Yorkig ismertté vált a borszéki szénsavas-vasas és számos más fontos elemet tartalmazó gyógyvize. A fürdő népszerűségében jelentős szerepet játszott Dr. Szilvássy János fürdőorvos, aki újabb és újabb módszerek, gyógymódok bevezetésével vonzott újabb vendégeket, emellett a környék látnivalói, természeti és kulturális értékei is fontos szerepet játszottak a kúra helyszínének megválasztásában, illetve „az olvasó, billiárd, zongora és játszó termekkel kibővített bálház”. [17]

3. ábra Borszék látképe[18]

A fürdő 1884-ben még meglehetősen kicsiny, mindösszesen 280 kötetet számláló könyvtára Ditró és Szárhegy községek tulajdonában és kezelésében állt, önkéntes könyvtárosa pedig Lázár Gerő gazdatiszt volt; György Aladár leírása szerint mindenképpen nagyobb gyűjteményre lenne szükség, hiszen a környéken nincs jelentősebb bibliotékával rendelkező település. Az apró, nagyrészt szépirodalmi, részben történelmi művek gyűjteményének fele magyar nyelvű, és 1884-ben 20 könyvtárhasználója 70 kötetet kölcsönzött. A községi fenntartású könyvtár mellett azonban a fürdő saját hírlapolvasóval is rendelkezett.[19]

Buziás

Borszékhez hasonlóan szintén a XIX. század első évtizedeiig vezethető vissza a buziási fürdő története; az ásványvíz gyógyhatását 1809-ben igazolták először hivatalosan, a vegyi elemzést ekkor Kitaibel Pál végezte és 1819-ben már a fürdő kiépítése is megkezdődött. A XIX. század utolsó évtizedeiben Trefort Ágoston (1817–1888) kultuszminiszter támogatásával jelentős előrelépés történt a fürdő felszerelésében, a Temesvár és Buziás közötti vasútvonal kiépítésében és a helyi kulturális intézményrendszer bővítésében. 1883-ban, még életében kapott szobrot a mecénás a fürdőtelepüléstől, amelyet 1918-ban, a román uralom kezdetén ledöntöttek.[20]

4. ábra Buziásfürdő. Marillavölgy. Olvasóterem[21]

Mindazonáltal a fürdő könyvtárán nem érződött e dinamikus fejlődés, 1884-ben összesen 61 szépirodalmi mű 94, nagyrészt német nyelvű kötete alkotta a tékát.[22] A póré adatok nem csupán az utókor szemszögéből hagynak bőven kívánnivalót maguk után; a kollekció megítélése a kortársak körében sem mondható pozitívnak. Példa erre a Budapesti Hírlap egyik 1884-es számában megjelent írás: „A buziási fürdői könyvtár megbotránkozta-tó állapotát panasolja el egyik levelezőnk. Fölveti a kérdést, vajon a könyvtár is alapítvá-nyi tulajdon-e úgy, mint a fürdő, vagy pedig a szolgabíró úr magán vállalata. Előbbi eset-ben megbocsáthatatlan bűn, utóbbi esetben vétkes könnyelműség, hogy ez előkelő fürdőnk közönségének szellemi táplálékául Zola-féle regényeket szednek össze, a magyar irodalom képviselőit pedig franciából fordított ocsmány regényekben s holmi „Pikáns könyvtár”-ban látják. Jókai, Eötvös, Arany, Petőfi hiánya a könyvtár gondviselőinek föl sem tűnik. Avagy azt gondolják, a magyar irodalom nem való a fürdői közönség lelki épülésére, más irodal-mak szennyével jobban föl lehet villámozni a gyöngült idegeket?”[23]

Herkulesfürdő

Bizonytalán elégedettebbek voltak a herkulesfürdői könyvtár olvasói, hiszen 1884-ben 48 könyvtárhasználó összesen 514 kötetet (az 1723 tomus több mint egynegyedét) kölcsönözte ki kúrája ideje alatt. Bár a poliglott (német, magyar, francia és piciny részben angol) állománynak döntő hányada a német nyelvű, a György Aladár által közölt beszerzési adatok tanulsága szerint magyar irodalomra 1884-ben már többet költöttek.[24] A Fővárosi Lapokban olvasható cikk kiemeli, hogy a tékában „megtaláljuk a legjobb magyar írók munkáit”. [25]

5. ábra Mehádiai tájkép a fürdővel, 1840 körül[26]

A tisztán szépirodalmi kölcsönkönyvtár mellett azonban a gyógyszerházban kialakított folyóirat-olvasó is szolgálta a kúrák résztvevőit, azokat, „kik nem táncolnak esténkint, vagy épp sohasem táncolnak”. A sakk, a beszélgetés és a kártya mellett a hazai lapkínálat jó válogatásából a Pesti Napló, az Egyetértés, az Ellenőr, a Hon, a Fővárosi Lapok, a Kolozsvári Közlöny, a Borsszem Jankó, a Bolond Istók és a Temesi Lapok járt a fürdőbe, mellettük 12 német újság, valamint a Times, a Republique Francaise, a Figaro és a Fanfulla szolgált a világ híreivel. De több romániai, egy görög, egy szerb és egy „héber” periodikumból szintén tájékozódhattak a nagyvilág híreire éhezők.[27]

Szejkefürdő

Szejkefürdő 1866-tól báró lengyelfalvi Orbán Jánosné, 1871-től pedig fiabáró lengyelfalvi Orbán Balázs (1830-1890) tulajdona volt[28], aki fiatal emberként Konstatinápolyban 150 katonát verbuvált a magyar forradalom támogatására[29] és akinek neve a Székelyföld leírása[30] című monumentális műve alapján ismert.

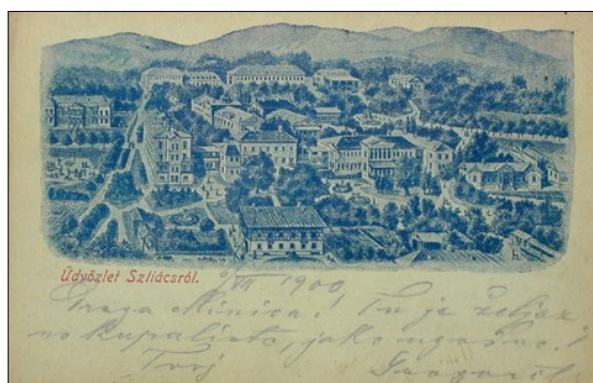
6. ábra A szejkefürdői borvíz töltése[31]

A fürdő jelentős fejlődése ebből a korszakból származik, egykori híres tulajdonosára az elhanyagolt és összedőlt kriptá helyett ma már csak sírja, illetve a székelykapuk sora emlékeztet.

Orbán Balázs báró részletező számadatokat nem közölt a fürdőkönyvtárként is funkcionáló magángyűjteményéről György Aladár felhívására, mintegy 500 kötetes kollekcijáról azonban a statisztikai összeállítás szöveges része alapján tudható, hogy „Túlnyomólag történeti s szépirodalmi művek; megvannak benne a nevezetesebb magyar regényírók s költők összes művei, a történeti társulat összes kiadványai, országgyűlési irományok s egy pár nevezetesebb földrajzi s ethnographiai mű”. A fürdő olvasótermében elhelyezett magán-, mondhatni tudóskönyvtár láthatóan nem könnyed nyári olvasmányokat tartalmazott,[32] de előre meg nem tervezett keretből gyarapítása „tervszerűleg” történt.[33]

Szliács

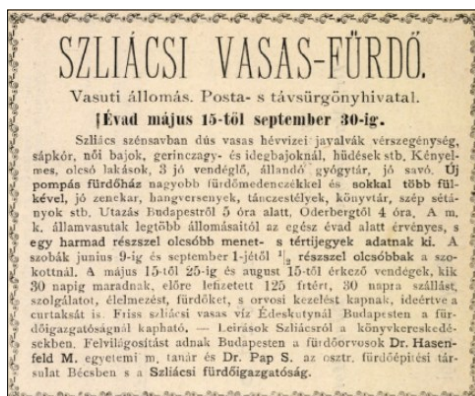
1860 és 1893 között Szliács fürdőorvosa a „merészen önmagán kísérletező” Hasenfeld Manó (1835-1905) doktor, akinek ottani működése idején vált a fürdőhely lokális jelentőségűből országosan ismert gyógyintézeté és üdülőhellyé.[34] Az 1880-as években a fürdőnek svájci tulajdonosa volt[35]. 1884-ben – éppen a „Magyarország köz- és magánkönyvtárai”-nak szóló adatszolgáltatás esztendejében – már a Budapesti Hírlapban is megjelent írás a fürdőről mint Zólyom megye két büszkeségének (a főispán Radvánszky Béla báró és a „híres vasas fürdő”) egyikéről. Ekkert Antalné beszámolója „a magyar Franzensbad”-ról mindenre kiterjed, méltatja a fürdő egyik orvosát, Szemere Albert doktort is és a gyógyintézet ismertetése mellett természetesen ír a divatról, öltözködésről, a híres vendégekről, valamint a kulturális élet eseményeiről. „A kávéházban csak az az egy a baj, hogy a sok vendéghez képest kevés lap jár ide, de a fürdő könyvtára, magyar, német és francia művekkel — kárpótolja e részben is a közönséget. Hetenkint kétszer tombola s vasárnaponként tánc is van, csak táncos nem igen, lévén ez női fürdő s a férfi, — különösen a táncoló, ritka, mint a fehér holló.”[36]

7. ábra Szliács[37]

Mindazonáltal a Fővárosi Lapok tanúsága szerint számos egyéb szórakozási lehetőség is várta a gyógyulni vágyókat Szliácscon vendégszereplő művészek, például „a budapesti Lippne Károly-féle négytagú társulat[a] ... tréfás couplettjaival, humoros szavallataival” vagy a főtéri zenepavilon koncertjei, a fürdő rezesbandájának játéka. „A ki pedig nem bírja

a járást, megvonul a »Pest« [szálló] épületében levő társalgóteremben s olvashatja a hírlapokat vagy a fürdő több száz kötetre menő könyvtárát használhatja»[38], ahol zongora és folyóiratok is vannak.[39]

8. ábra A fürdő hirdetése[40]

A szliács fürdő könyvtárát 1870-ben alapították, az ekkor majd másfél évtizedes gyűjteményről katalógus még nem készült, a tisztán szépirodalmi könyvtárban 500 mű 982 kötet nagyrészt német olvasnivalóval szolgált. A tékát 1884-ben 156 olvasó látogatta, kölcsönzésről azonban nem közöltek adatot a fürdőből.[41]

Tátrafüred / Ótátrafüred

Tátrafüred fürdőjét Posewitz Sámuel (1780-1871) doktor, a Szepesség főorvosa alapította 1839-ben Priessnitz módszerét követve.[42] György Aladár kötetének megjelenésekor, 1878-tól negyedszázadon keresztül dr. Jármay László (1850-1932) volt a fürdőorvos, akit hegy-mászóként és hegyimentőként is jegyez az utókor.[43]

A Schmeks-nek, a német „schmeckt es”-ből (ízlik, jó ízű) alakult néven is említett gyógyhelyen a vendégek kulturális és sporttevékenységére is gondoltak, sétányok, társalgó, kávéház előfizetett hírlapokkal, zene, kirándulások, külön „férfi és női tekepálya, 2 lawn-tennis, lövölde, croquet”[44] állt rendelkezésükre. 1857-ben pedig fürdőkönyvtár is szerveződött, amely 1884-re már 766 kötetet számlált és amely több, mint felerészben szépirodalmat, illetve vegyes tematikájú szakirodalmat, ezen belül jelentősebb történeti kollekciót is tartalmazott, majdnem azonos mennyiségben magyar és német nyelven, illetve 40 angol nyelvű opuszt. Az 52 olvasó 184 kölcsönzése felívelő bibliotékát sugall.[45]

9. ábra A tátrafüredi fürdő hirdetése[46]

Újtátrafüred

1876-ban Újtátrafüred gyógyintézetének alapítása és egyben az első hazai tudószanatórium megszervezése dr. (id.) Szontágh Miklós (1843-1899) nevéhez fűződik, aki a fürdő igazgatása mellett több turistakalauzt és Tátravidék címen 1883 és 1885 között lapot adott ki, mentőképzést szervezett.[47] Saját tapasztalatai, tuberkulózisának gyógyulása alapján ismerte fel a tátrai klíma jótékony hatását a tüdőbetegségek kezelésében.[48]

10. ábra Az újtátrafüredi Szontágh Szanatórium[49]

Szontágh doktor neve a fürdőkönyvtár okán is megörökítést nyert; György Aladár munkájából ismeretes, hogy a doktor a vendégektől könyvtári célra külön díjat szedett, amelyet a gyűjtemény fenntartására és gyarapítására fordított; „olvasó-szoba van, melyet azonban inkább lapok olvasásakor használnak; a könyveket részben óvadék mellett adják ki. A könyvtárt a fürdő segédorvosa, dr. Pekár Lajos, díj nélkül kezeli”.[50] A téka alapja Szontágh saját könyvtára lehetett, hiszen gyökerei az intézetnél korábbra, egészen 1868-ig nyúlnak vissza; ezt igazolja az is, hogy az összesen 677 kiadvány 939 kötetéből 495 mű 572 tomusa természettudományi témájú. A szépirodalom a bibliotéka közel egynegyedét tette ki, a fennmaradó részen 7 előfizetett lap és a többi tudományterület osztozott. A gyűjteményben több magyar könyv volt, mint német, de az olvasók angol és francia kiadványokkal is találkozhattak. Érdeemes megjegyezni, hogy nagyjából ugyanannyi könyvtárhasználó, mint (Ó)Tátrafüreden százzal több tomust vett kölcsön.[51]

Összegzés

A fenti – meglehetősen töredékes – adatokból is látszik, hogy a XIX. század utolsó évtizedeiben a fürdőéletnek a testi gyógyulás rituáléi és gyakorlatai mellett a szellemi/lelki rekreáció is fontos eleme volt. A fürdők vezetői, tulajdonosai lehetőségeikhez képest igyekeztek a napi- és hetilapok mellett olvasmányokkal, könyvekkel szintén szolgálni a betegek, vendégek számára. A korabeli nyelvtudásnak és az egyes intézetek látogatói köre nemzeti-ségi megoszlásának megfelelően volt túlsúlyban a magyar vagy a német irodalom a gyűjteményekben, a szépirodalom mellett pedig több helyen törekedtek tudományos, ismeretterjesztő kiadványokkal is szolgálni.

A fürdőkönyvtárak ügye nem csupán a György Aladár kimutatásában szereplő hét településen indult jelentős fejlődésnek az 1880-as években, így láthatóan jócskán a XIX. szá-

zadban gyökerezik e könyvtártípus, bármennyire is szerette volna az utókor – korabeli politikai célokat szolgálva – a dicsőséges tanácsköztársaságnak tulajdonítani ezen érdemeiket: „1919 nyara! A Tanácsköztársaság a dolgozó nép birtokába adta a Balatont is. Sportpályák épültek, proletárgyerekek serege üdült a legszebb fürdőhelyeken, megnyíltak az első fürdőkönyvtárak és üdülőétkezdék. Egyetlen nyárra. Hogy két- és fél évtizedes sötétség után végleg azoké legyen, akiket megilleti.”[52]

Melléklet

György Aladár adatközlése a magyarországi fürdők könyvtáiról [53]

	Borszék	Buziás	Herkules	Szejke	Szliács	(Ó-) Tatra-Füred	Új-Tatra-Füred
Alapítás					1870	1857	1868
Jegyzék		van					
Vásárlási alap (Ft)	van		van			van	van
Beszerzés 1884 (Ft)	131		65		172	24	
Kötetszám	280	94	1723	500	982	766	939
Magyar mű	141	13	152		180	230	332
Német mű	9	48	528		300	266	272
Francia mű	1		55		20	2	36
Angol mű	1		2			44	34
Latin mű							2
Egyéb/polig.	1						1
Gyarapodás 1884	53		29		100	11	1
Magyar gyarapodás (Ft)	104		46		100	27	
Olvasók száma 1884	20		48		156	52	51
Olvasott művek 1884	70		514			184	263

	Borszék	Buziás	Herkules	Szejke	Szliács	Új-Tátra-Füred	Tátra-Füred
Nyelvészet mű (kötet)						13 (14)	
Bölcselet						4 (9)	7 (7)
Történelem	14 (20)					16 (22)	69 (110)
Államtudomány						1 (3)	8 (20)
Természettudomány						495 (572)	21 (30)
Enciklopédia						13 (47)	33 (53)
Hírlapok						7 (17)	
Szépirodalom	89 (180)	61 (94)	737 (1723)		500 (982)	118 (244)	3370 (512)
Tankönyv							
Vegyes	50 (80)					10 (11)	34 (34)
Összes mű	153	61	737		500	677	542
Összes kötet	280	94	1723	500	982	939	766
Összes füzet							

Jegyzetek

- [1] Priessnitz, Vinzenz. In: Österreichisches biographisches Lexikon : 1815-1950. Bd. 8. Wien : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1983. p. 278.
- [2] Metcalfe, Richard: Life of Vincent Priessnitz, founder of hydropathy. London : Simpkin, Marshall, Hamilton, Kent & Co., 1898. előzőkoldal
- [3] Szumowski Ulászló - Herczeg Árpád: Az orvostudomány története. Budapest : Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, 1939. p. 527.
- [4] Vö. Bugyi Balázs: A Priessnitz-féle hidegvízkezelés korai hazai története. In: Orvostörténeti közlemények. 81. Budapest : Medicina, 1977. p. 90-94
- [5] Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Budapest : Holnap, 1999. p. 34.
- [6] Jobst Ágnes: Fürdői lapok – a balneológia szolgálatában. In: Orvosi Hetilap. 1995. p. 2066.
- [7] Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Budapest : Holnap, 1999. p. 31.
- [8] Kapronczay Károly: Magyar orvoséletrajzi lexikon. Budapest : Mundus, 2004. p. 183.
- [9] Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Budapest : Holnap, 1999. p. 237.
- [10] Mangold Henrik: Balaton-füred gyógyhatányai és gyógyhelyi viszonyai orvosok és gyógykeresők számára. Budapest : Grill, 1899. p. 55. Idézi: Jancsikity Erzsébet: Olvasáskultúra a Monarchia-beli fürdőhelyeken. In: Kaleidoscope. 2016, 12. p. 184.
- URL: http://epa.oszk.hu/02300/02316/00012/pdf/EPA02316_kaleidoscope_2016_12_178-218.pdf

- [11] Závory Sándor: Gleichenberg klímája, gyógyvizei és gyógycélra szolgáló berendezése. Budapest, 1882. p. 60. Idézi: Jancsikity Erzsébet: Olvasáskultúra a Monarchia-beli fürdőhelyeken. In: Kaleidoscope. 2016, 12. p. 184.
URL: http://epa.oszk.hu/02300/02316/00012/pdf/EPA02316_kaleidoscope_2016_12_178-218.pdf
- [12] Jókai Mór Emlékház. In: Füredkult. <http://kultura.balatonfured.hu/jokai-emlekhaz/>
- [13] Fürdőkönyvtárak létesítése... In: Fővárosi Lapok. 1887. július 5. p. 1345.
- [14] Ország-Világ. 1887. július 9. p. 457.
- [15] A könyvterjesztés : Bizottsági ülés. In: Pesti Hírlap. 1887. október 27. p. 4.
- [16] Vö. Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Budapest : Holnap, 1999. p. 238-239. és Jancsikity Erzsébet: Olvasáskultúra a Monarchia-beli fürdőhelyeken. In: Kaleidoscope. 2016, 12. p. 185.
URL: http://epa.oszk.hu/02300/02316/00012/pdf/EPA02316_kaleidoscope_2016_12_178-218.pdf
- [17] Hankó Vilmos: Az erdélyrészi fürdők és ásványvizek leírása. Kolozsvár : Erdélyrészi Kárpát-Egyesület. 1891. p. 16., 38., 41., 66.
- [18] Borszék : grafika. OSZK Digitális Képtár. DKA-083542.
URL: <http://dka.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=083542> (letöltés dátuma: 2019. július 15.)
- [19] György Aladár: Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben. Budapest : Athenaeum, 1886. p. 121., 124-125., 128-129. [a továbbiakban: György A.]
- [20] Jancsó Árpád: Egy híres temesközi fürdőváros, Buziásfürdő története. In: Korunk. 2009, augusztus. URL: <http://epa.oszk.hu/00400/00458/00152/index5fe0.html> (letöltés dátuma: 2019. július 22.)
- [21] Buziásfürdő. Marillavölgy. Olvasóterem. Manda
URL: <https://mandadb.hu/tetel/341415/MarillaLesesaal> (letöltés dátuma: 2019. július 15.)
Balatoni Múzeum Digitális gyűjtemény: 2015.47866.Adf-BM.
- [22] György A. p. 128-129.
- [23] Budapesti Hírlap. 1884. augusztus 10. p. 5
- [24] György A. p. 126-127., 130-131.
- [25] Hygéa: A Herkules-fürdőből : (Csevegés). In: Fővárosi Lapok. 1882. július 18. p. 1017.
- [26] Mehádiai tájkép a fürdővel, 1840 körül. In: Balneológiai emlékek I. rész.
URL: http://www.balneologia.hu/upload/balneologia/document/balneologiai_emlekek.htm (letöltés dátuma: 2019. július 15.)
- [27] Hygéa: A Herkules-fürdőből : (Csevegés). In: Fővárosi Lapok. 1882. július 18. p. 1017.
- [28] Katona Zoltán: Orbán Balázs „borvizes” öröksége őrzi a Székelyföld ízét : Ásványvíz- és fürdőmúzeum Szejkézfürdőn. In: MúzeumCafé 30. URL: <http://muzeumcafe.hu/hu/orban-balazs-borvizes-oroksege-orzi-szekelyfold-izet/> (letöltés dátuma: 2019. július 25.)
- [29] Orbán Balázs. In: Magyar életrajzi lexikon.2. kötet. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1982. p. 319.
- [30] Orbán Balázs: A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismeii szempontból. 1-6. Pest : Ráth, 1868-1873.
- [31] A szejkézfürdői borvíz töltése. <http://korabelierdely.uw.hu/szejkefurdo.html#> (letöltés dátuma: 2019. július 12.)
- [32] György A. p. 123.
- [33] György A. p. 123.
- [34] Kósa László: Fürdőélet a Monarchiában. Budapest : Holnap, 1999. p. 31.
- [35] Ekkert Antalné: Fürdő-szezon. A szliácsi fürdőből. In: Budapesti Hírlap. 1884. július 22. p. 2.

- [36] Ekkert Antalné: Fürdő-szezon. A szliácsi fürdőből. In: Budapesti Hírlap. 1884. július 22. p. 2.
- [37] <http://www.bedo.hu/kepek/adat/kepeslap/65/1008.jpg> (letöltés dátuma: 2019. július 12.)
- [38] Munkácsi Kálmán: Szliácsi levél : (Jun. 21.). In: Fővárosi Lapok. 1885. június 23. p. 943.
- [39] Szliácsról : (Július végén). In: Fővárosi Lapok. 1891. augusztus 3. p. 1568.
- [40] Szliácsi vasas-fürdő : [hirdetés]. In: Orvosi Hetilap. 1882. április 30. col. 434. Ugyanez számos országos napilapban is megjelent.
- [41] György A. p. 126-127., 130-131.
- [42] Kapronczay Károly: Magyar orvoséletrajzi lexikon. Budapest : Mundus, 2004. p. 217.
- [43] 80 éve hunyt el dr. Jármay László. In: Magas-Tátra Info. URL: <http://www.magas-tatra.info/2012/02/80-eve-hunyt-el-dr-jarmay-laszlo.html> (letöltés dátuma: 2019. július 25.)
- [44] Szontagh Miklós: Tátrakalauz : Útmutató a Magas Tátrába s a Tátravidéki fürdőkbe. Budapest : Singer és Wolfner , 1896. p. 103.
- [45] György A. p. 126-127., 130-131.
- [46] Vasárnapi Újság. 1880. május 30. p. 364.
- [47] Kapronczay Károly: Magyar orvoséletrajzi lexikon. Budapest : Mundus, 2004. p. 297
- [48] Mit rejtenek a pusztuló százéves épületek? – Hotel Európa.
URL: <http://www.magas-tatra.info/2018/12/mit-rejtenek-pusztulo-szazeves-epuletek.html> (letöltés dátuma: 2019. július 17.)
- [49] Puntigán József: Korabeli barangolás a Tátra városaiban.
URL: <https://korkep.sk/cikkek/tortenelem/2016/07/30/korabeli-barangolas-a-tatra-varosaiban/> (letöltés dátuma: 2019. július 17.); Nagy Zoltán: A felvidéki fürdők lexikona. Dunaszerdahely ; Bp. : Nap Kiadó, 2018. p. 117.
- [50] György A. p. 123.
- [51] György A. p. 130-131.
- [52] Vö. Turi András: Százéves gőzmozdony üvegbúra alatt : Fürdőtörténeti kiállítás Keszthelyen. In: Esti Hírlap. 1962. augusztus 11. p. [3].
- [53] Vö. György A. p. 124-127., 28-131.

Botanikus macskák – macska növénynevekben

Dr. Szabó László Gy. emeritus professor

PTE GYTK 'Lárencz László' Gyógyszerésztörténeti Kutató Csoport

E-mail: szabol@gamma.ttk.pte.hu

Szobámban – hogy értelmet adjon
Neki – mindig legyen egy asszony,
Egy cica a könyvek között,
S mindig baráti szó marasszon;
Mert nem élhetek nélkülök.

Guillaume Apollinaire – CICA
Somlyó György fordítása

A magyar népi növénynevek gazdagsága is bizonyítja, hogy az ember mennyire együtt él(t) környezetével. Magyarországon különösen sok népi gyógynövénynevet használunk. A szakembernek azonban tudnia kell, hogy mi a kérdéses és botanikailag azonosított növény-faj tudományos neve. Gyakran több, néha sok neve van ugyanannak a fajnak. A magyar elnevezés sokszor a növény felhasználásával, alakjával vagy lelőhelyével kapcsolatos. Hiteles tájékozódásra máig a legalkalmasabb Csapody és Priszter[1] kisszótára, valamint Priszter növénynévszótára[2]. Híres növényábrázoló botanikusunk, Csapody Vera cédulákon lejegyzett növénynév-gyűjteménye ma is feldolgozatlan. Reuter Camillo pécsi természetvédelmi erdőmérnök és amatőr nyelvész szeretne volna feldolgozni, de a tervet korai halála megghiúsította. Értékes összeállítás még Halmai János gyógyszerész-professzor 1948-ban megjelent könyve[3]. Nyelvészeti szempontból kiemelkedő munka Vörös Éva történeti-etimológiai szótára[4].

Néhány példa olyan népi növénynevekre, amelyek hatásra utalnak: *Achillea ptarmica* – bolhafű, tetűfű, *Aegopodium podagraria* – podagrafű (podagra = köszvény), *Alkanna tinctoria* – báránypirosító, *Anthyllis vulneraria* – sebhely, *Aquilegia vulgaris* – gelesztafű, *Atropa belladonna* – álmhozófű, bolond bingó, farkas cseresznye, *Carthamus tinctorius* – olajzöld, *Centaurium minus* – epefű, hideglelésfű, *Chrysanthemum cinerariifolium* – rovarölő aranyvirág, *Citrullus colocynthis* – epetök, purgáló tök, *Eupatorium cannabinum* – májgyógyítófű, *Euphrasia rostkoviana* – szemvígasztalófű, *Galega officinalis* – pestisölőfű, *Glycyrrhiza glabra* – cukorkóró, mézgyökér, *Leonurus cardiaca* – szíverősítőfű, torokgyíkfű, *Mentha pulegium* – köszvénymenta, *Potentilla erecta* – vérhasgyökér, *Sanguisorba minor* – vérállítófű, *Sempervivum tectorum* – fűfű, fülbefacsaró, *Sisymbrium officinale* – toroktisztítófű, *Tanacetum vulgare* – gilisztavirág, *Veratrum album* – prüszentőfű, tyúkbolondítófű. Sok gyógynövényt szentekről neveztek el, ilyen szent: János, György, Antal, Iván, László, Ilona, Róbert, Benedek, Magdolna. Általában a magyar népi vallási szokásokhoz kapcsolódó szentek.

Érdekes, hogy sok állatnév is szerepel a növények elnevezésében. Nagyságra utal a ló pl. lógesztenye, lóbab, lóhere (virágzata nagyobb), vagy erős mérgező hatásra utal pl. a

farkasölő sisakvirág, vagy a farkaskutyatej. A kutya előtag arra utal, hogy nem az igazi, pl. kutyabogyó (csucsor), kutyabúza (csormolya), kutyafa (ördögcérna), kutyakapor (nehézszagú pipitér), kutyalaboda (büdös libatop), kutyapázsit (csillagpázsit) stb. A rokon értelmű eb szó az ebszékfű (vagy kutyakamilla) elnevezésben kifejezi, hogy nem az értékes orvosi székfűről van szó. Hasonló, kissé „elmarasztaló” jellegű nevekben a szamár is szerepel (pl. nagyra nővő, szúrós gyom a szamárbogáncs vagy a szintén szúrós szamárlenyer).

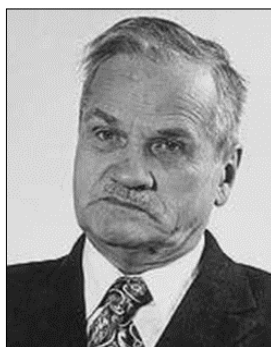
Anélkül, hogy állást foglalnánk a kutya és macska tábor véleménye mellett, annyit elfogultság nélkül el kell fogadnunk, hogy a macska a növénynevekben többnyire valamilyen szép (színes, formagazdag) vagy kellemes (illat) tulajdonsággal jár együtt, pl. a levél tagozódása hasonlít a macska farkához (a cica szó pl. a cickafark vagy cicafark névben: *Achillea millefolium*). Legtöbbször az ilyen növények virágzata összetett, fürtös vagy füzéres, illata pedig bódító, vonzó.

A macska szeretetre méltó tulajdonságairól könyvtárnyi szépirodalom és szakmai értékelés látott napvilágot magyar nyelven is. Nem célom a mélyreható elemzés, maradok a „hasznos” növények nevénel, s ezekre hozok példákat.

Botanikatörténeti szempontból meg kell említeni, hogy a magyar növénytan kiemelkedő alakja, báró berei Soó Rezső kedvenc állatai macskák voltak. Az Illés utcai egyetemi botanikus kert területén lakott, ahol a Pál-utcai fiúk regény jelenetei játszódtak. Az emeletes ház felső lakásában nagyjából 20 macska élte minden napját. A kétszeres Kossuth-díjas professzor növényrendszertanból úgy vizsgáztatott lakásán, hogy a szoba minden szegletében cicaszemek csodálkoztak. Mindegyiknek tudta a nevét, mindegyik hallgatott rá.

Álló, fekete mezőben könyvön ülő macska – linometszet, ex libris Charlotte Andersson, Soó Rezső ajándéka a Helikon Múzeum részére

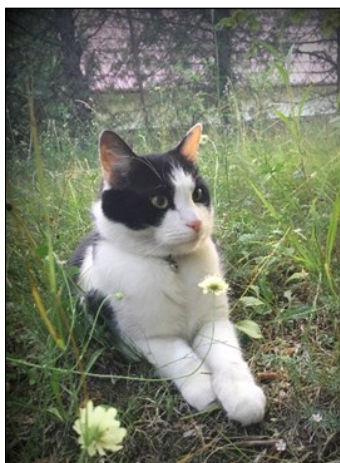

Soó Rezső (1903 Székelyudvarhely – 1980 Budapest) kétszeres Kossuth-díjas botanikus akadémikus, a fejlődéstörténeti növényrendszertan és a magyar flóramű alkotója, a macskák „szerelmese”, ex libris és bélyeggyűjtő, Ady Endre életmű-kutató

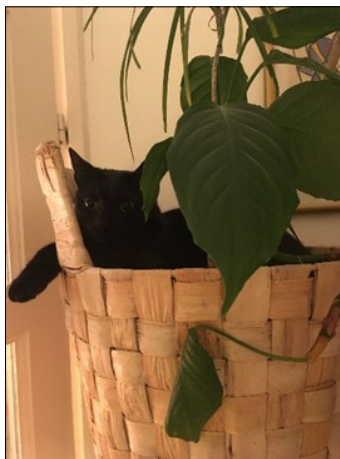
Közismert, hogy a macskák szeretik a szép környezetet, legyen az virágos kert vagy szép bútor, lehetőleg puha párnával. Különös vonzalmat éreznek a botanikus kertek iránt. Szeretik a fűvet rágcsálni, ezzel könnyebbé válik emésztésük, elkerülik a szőrös, szúrós hajtásokat, legfeljebb lepkékre (szenderekre), madárfiókákra, gyíkokra nézve veszélyesek (a ragadozás ősi tulajdonságuk). A legtöbb városi macska nem látott valódi egeret vagy pockot, annál inkább megkergeti a legyeket. A cicák ismert szokása, hogy bemutatják a prédát, majd szabadon engedik. Virágvázából szeretnek állott vizet inni, de tudnunk kell, hogy vannak mérgező növények, amiktől óvnunk kell őket (pl. kerti liliumok).

*A lilium fajok ritkán mérgezést okozhatnak, jobb, ha óvjuk a macskákat tőlük.
A cicák inkább a szálcsúszkát rágcsálják, elősegíti emésztésüket.*

*A macska is kaphat növénynevet, pl. Mandula. (A réti virágok között az előtérben, vajszerű
ördög szem látható.)*

*Áfonya szereti a cserepes növényeket, még a gyökereire is kíváncsi, de megtanulta,
hogy a leveleket tilos rágcsálni.*

A bemutatott növények neveinek etimológiai vonatkozásait Vörös szótára[4] alapján közlöm.

– Macskamenta, macskafű – *Nepeta cataria*

Egyéb népi nevei: illatos macskamenta, macskacsipkepity, macskaméhfű, macskamézfű, macskanádra, macskafül

A macskacsipkepity Diószegi-Fazekas alkotása. A macskafű a német Katzenkraut tükörfordítása, de a névadásra hatással lehetett a latin catta (= macska) szó is.

Magas termetű, évelő lágyszárú, rendszerint elterülő, jó mézelő. Kellemes illatú és nyáron virágzó hajtásait vadméhek és szenderek látogatják. A macskák szeretik, hemperegnek benne, akkor is, ha szárított szénája áll rendelkezésükre.

Sokféle kerti változatát telepítik kertekben. Krónikus légcsőhurut kezelésére alkalmazzák herbateáját.

Macskamenta – Nepeta cataria

– Macskafarkú veronika – *Veronica spicata*

Érvényes magyar neve: szürke fürtösveronika (újabban külön nemzetségbe sorolják)

Vadon igen ritka, viszont sokféle kerti változatát termesztik. Rokona, a *Veronica officinalis*, amelynek herbája köptető légcsőhurut esetén.

Macskafarkú veronika – Veronica spicata

– Macskafark – *Equisetum arvense*

Hivatalos magyar neve: mezei zsurló

Nedves réteken élő zöld, sterilis hajtásait megszárazítják. Hivatalos, vizelethajtó drog. Összetéveszthető a mérgező mocsári zsurlóval, amelynek sima tapintású szára jellegzetes és jól megkülönböztethető a mezei zsurló érdes tapintású szárától.

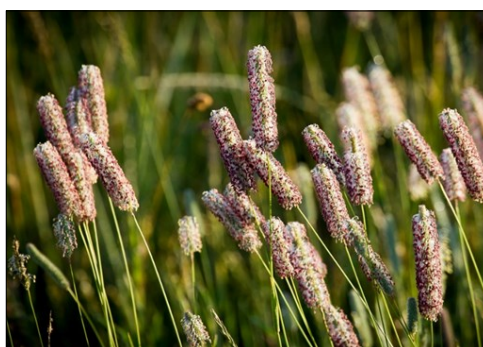

Macskafark – *Equisetum arvense*

- Macskafarkú perje – *Phleum pratense*

Hivatalos magyar neve: mezei komócsin

Réti fű, természetű, takarmányértékű. A házi macska falusi kaszálókon gyakran találkozik vele, bizonyára ezt is szívesen rágsálja emésztési zavar esetén.

Macskafarkú perje – *Phleum pratense*

- Macskatők, macskagödölye, macskahere – *Glechoma hederaceum*

Hivatalos magyar neve: kerek repkény. A népi nevek a kandúr heréjéhez való hasonlóság alapján kaphatták nevüket.

Vegyes gyepek egyik leggyakoribb illatos növénye, indái miatt könnyen terjed. Erdők szélén nagyobbra is megnő. A herbából készült teát a népi orvoslásban köhögéscsillapítóként használják.

Macskatők, macskagödölye, macskahere – *Glechoma hederaceum*

- Macskagyökér, macskagyökönke – *Valeriana officinalis*

A macskagyökér a német Katzenwurzeln tükörfordítása. A gyökönke Diószegi-Fazekas alkotása, a névadás alapja, hogy a növény gyökere sűrű, sokszorosán elágazó („meggyökönt”).

Fehér vagy rózsaszínű virágjai sátorozó ernyőben tömörülnek, kellemes illatúak. A drogot a gyökér szolgáltatja, ami száraz állapotban erős szagú, vonzza a macskákat. Különösen a kandúrok kedvelik és jelölik nagy szorgalommal. A szagot az egyik kémiai összetevő, az izovaleriánsavas bornil-észter okozza. Nyugtató hatóanyagaiból gyógyszer készül. Elősegíti az elalvást. Veszélytelen, nem hozzászokható.

Macskagyökér, macskagyökönke – Valeriana officinalis

– Macskaköröm – *Calendula officinalis*

Hivatalos magyar neve: kerti körömvirág

Görbe termése a macska karmához (körméhez) hasonló.

Nálunk kerti dísznövény, hivatalos droga a virág. Gyulladásgátló, fekélygyógyító. Teadrog és ipari alapanyag.

Macskaköröm – Calendula officinalis

– Macskahere – *Phlomis tuberosus*

A Magyar Középhegységben gyakori, máshol ritka. Évelő lágyszárú, álörveiben sok rózsaszínű pártájú ajakos virág található. Megdörzsölve kellemes illatú, de nem használják gazdasági célokra.

Macskahere – Phlomis tuberosus

– Macskahere – *Trifolium arvense*

Hivatalos magyar neve: mezei here

E bársonyosan szőrözött virágzatú, kistermetű herefajt is macskaherének nevezik, a macskák szívesen játszadoznak benne. Takarmányértékű, főleg alföldi réteken él, szénaalkotó pillangósvirágú faj.

Macskahere – Trifolium arvense

– Macskaláb – *Salvia verticillata*

Hivatalos magyar neve: lózsálya

Évelő lágyszárú, száraz gyepekben gyakori. Az álörvökben számos, pirosaslila pártájú ajakos virág található. Több rokona gyógynövény. Közülük legfontosabb az orvosi zsálya.

Macskaláb - Salvia verticillata

– Macskanádra – *Polypodium vulgare*

Hivatalos magyar neve: édesgyökerű páfrány

Macskanádrának a macskamentát is nevezik, ugyancsak az orvosi pemetefűvet. A szláv eredetű nadra anyaméhet jelent. Mindkettőt fürdők készítéséhez használták női bajok (méh panaszai) esetében.

Macskanádra – Polypodium vulgare

Az édesgyökerű páfrány gyökere édes ízű a benne igen kis mennyiségben található szaponintól (osladin). Erdei növény, a termőhelyek védelme miatt ma már nem gyűjtik, noha epehajtó is (ilyen gyógynövény bőven van!).

– Macskanadrág – *Eriophorum latifolium*

Hivatalos magyar neve: széleslevelű gyapjúsás

Virágzata éréskor fehér üstököt képez. Évelő, lágyszárú, minden rokonfajával együtt védeni kell, mivel termőhelyeik, üde láprétjeink erősen pusztulóban vannak.

Macskanadrág – *Eriophorum latifolium*

– Macskacsana – *Lamium galeobdolon*

Hivatalos magyar neve: sárga árvacsalán

Több rokonfajjal együtt önálló nemzetségbe sorolható. Évelő lágyszárú növények, árnyas, üde, nedves erdőkben, parkokban található. Sárga pártájú ajakos virágai álörvökben helyezkednek el.

Macskacsana – *Lamium galeobdolon*

– Macskaszem – *Viola tricolor*

Hivatalos magyar neve: vadárvácska

A névadás alapja az, hogy a virágok macskafejhez hasonlítanak (vö. angol cat's face).

Apró, mezei faj. A virág karotinoid-összetételéről megjelent publikációt (szerzők: Molnár Péter és Deli József pécsi professzorok) német szerzők idézik (Drogenkunde, Stuttgart). Szalicil-glikozidot tartalmaz, a herbateája nátha, meghűlés esetén alkalmazható.

Macskaszem – *Viola tricolor*

- Macskatalp, macskagyopár – *Antennaria dioica*

Hivatalos magyar neve: parlagi macskatalp

A német Katzenpfötchen macskatalpacskát jelent. Alapja a növény fehéres, szőrös levele.

A gyopár és szalmagyopár rokona. Sarjtelepes, indás növényke, a levél fonákja sűrűn molyhos, a több sorban álló fészkepikkelyek fehérek vagy rózsásak. Mészkerülő, hegyi réteken egyre ritkább, védeni szükséges. Dísznövényként sok változatát forgalmazzák.

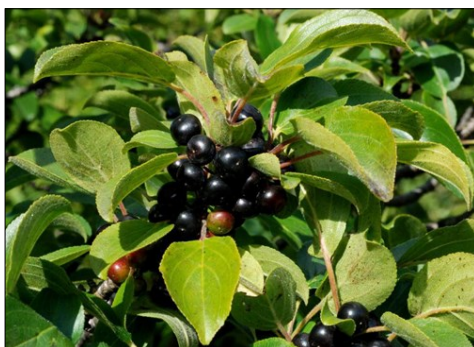

Macskatalp, macskagyopár – *Antennaria dioica*

- Macskatövis – *Rhamnus cathartica*

Hivatalos magyar neve: varjútövis benge

Erdeinkben helyenként gyakori bokros növény. Tövisei szúrósak, termései éretten feketék. A kérget a népgyógyászatban enyhe hashajtóként használták. A hivatalos gyógyászatban rokona, a kutyabenge (*Frangula alnus*) kérge a drog. Itt a kutya előtag nem jelent másodlagos értéket.

Macskatövis – *Rhamnus catharticus*

– Macskatüske – *Eryngium campestre*

Érvényes magyar neve: mezei iringó

Egyéb népi neve: ördögszekér (az elszáradt hajtást felkapja a szél, s tovagurul)

Nálunk is gyakori, áttelelő lágyszárú, száraz gyepekben, legelőkön fordul elő. Szaponin tartalma miatt köptető légcsőhurut esetén.

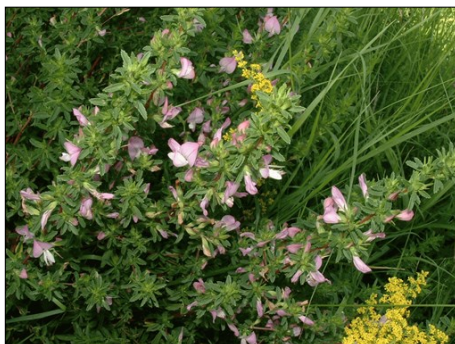

Macskatüske – Eryngium campestre

– Macskatüsök – *Ononis spinosa*

Érvényes magyar neve: tövises iglice

Évelő, lágyszárú, félcserje jellegű, üde réteken, legelőkön gyakori. Enyhe vizelethajtó. A tövistelen mezei iglice is gyűjthető és felhasználható. A hivatalos drogot a gyökér adja.

Macskatüsök – Ononis spinosa

– Macskatüsök – *Tribulus terrestris*

Erősen tüskés, szúrós növény, ezért ezt is néhol macskatüsöknek nevezik.

Érvényes magyar neve: királydinnye

Egyéves lágyszárú, talajon szétterülő. Főleg az Alföldön, homokos talajokon terjed. A termését használják a népgyógyászatban vizelethajtóként, erősítőként

Macskatüsök – Tribulus terrestris

– Macskakarom – *Uncaria tomentosa*

Idegenföldi gyógynövény, nálunk csak a drogja és a belőle készült gyógytermék miatt vált ismertté.

A buzérfélék családjába tartozó, nagyra növő lián, Dél-Amerika esőerdőiben él. Kapaszkodó szárképletei karomszerűek. Indol-alkaloidokat tartalmaz, erős hatású. Vírusellenes, citosztatikus és immunstimuláns hatását sokan leírták. Gyógyszerek készítésére használják.

Macskakarom - Uncaria tomentosa

A rövid jellemzésekből kitűnik, hogy a legtöbb macska-előtagú növénynév az ajakosvirágúak családjába tartozó fajok közül került ki. Ezekre jellemző a kellemes illat (mint pl. citromfű, bazsalikom, levendula, menta, orvosi zsálya, rozmaring, csombor, szurokfű, majoránna, kakukkfű stb.) és a jó mézelőkéesség. A macskáknak a Valeriana gyökere is vonzó illatú. A szép virágokat a macskák különösen szeretik. A növények másik része olyan formájú szerveket képez, amelyek hasonlítanak a macska bizonyos testrészéhez (farok, here, láb, talp, karom, köröm, szem).

Befejezésül érdemes arra gondolni, hogy a macskákat a varázslással kapcsolatos növények kapcsán gyakran ábrázolják. A „titokzatosság” hozzátartozik jellemükhöz. Pl. vajon hogyan magyarázzuk meg azt a „transzcendens” kapcsolatot, ami az érzékeny idegrendszerű, világhírű magyar versenyló, Kincsem és legkedvesebb társa, a fekete-fehér nőtény macska, Csalogány között alakult ki? Mint ismeretes, Kincsem Csalogány nélkül egyetlen versenyére sem volt hajlandó elindulni.

Irodalom

- Csapody V., Priszter Sz. 1966. Magyar növénynevek szótára. Mezőgazd. Kiadó, Budapest
- Priszter Sz. 1998. Növényneveink – a magyar és a tudományos növénynevek szótára. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Halmai J. 1948. Kossuth-csillag Vénusz-sarucska – gyógynövények, növények, drogok magyar, népies és latin nevei. Magyar Gyógyszerészek Centenáris Bizottsága, Budapest
- Vörös É. 2008. A magyar gyógynövények neveinek történeti-etimológiai szótára. A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 85. szám, Debrecen

Az általános megfogalmazás csapdája a könyvtári közbeszédben

Dr. Horváth Sándor Domonkos

Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér

E-mail: hsd@gyorikonnyvtar.hu

Milton Erickson óta jól tudjuk, hogy az általános megfogalmazások rendkívüli módon alkalmasak az egyetértés megteremtésére, hiszen egy általános fogalom magában foglal számos speciális jelentést, valamint sokféle egyéni értelmezési lehetőséget. Triviális példával: ha felmerül egy közösség tagjai közötti szeretet fontossága, akkor olyan erős az egyetértés, hogy azt akár egy társasházi lakógyűlés is egyhangú határozatba foglalná. Azonban, ha azt egy baráti társaság keretében úgy boncolgatnánk, hogy a közösség mely tagja, tagjai érdekesek jobban vagy kevésbé jobban a szeretetre, valószínűség szerint komolyabb vitának néznénk elébe. A szeretet fogalmát nem kell definiálni ahhoz, hogy szeressünk, azonban mindenki számára kicsit eltérő a jelentéstartalom, a kedvelés magasabb fokától a halálos ölelésben történő másokra telepedésig bezárólag.

Mi könyvtárosok, bizonyos gyakorta használt kifejezéseinkben sem vagyunk kivételek ebből a szempontból. Amikor kimondjuk például, hogy „fontos a szakma”, akkor ezzel mindenki egyetért, hiszen a „szakma” alatt a többség azt a könyvtári területet érti, amelyben dolgozik, valamikor dolgozott, vagy amelyikhez egyéb módon rálátása, napi kapcsolata van.

Tehát ha különféle könyvtárak munkatársaiból létrehozunk egy csoportot, és felteszünk nekik olyan kérdéseket, amelyek a szakma egészére vonatkoznak, akkor vélhetően egybehangzó válaszokat kapunk. Ilyen kérdés lehet: fontos-e a szakmai stratégia? Fontosak vagyunk-e a társadalom szempontjából? Értékteremtő, értékközvetítő szervezetnek tekinthető-e a könyvtár? – Ezekre a felvetésekre vélhetően sűrű bólogatás lenne a válasz.

Ha azonban megkérdeznénk, hogy a beszélő pontosan mit ért „szakma” alatt, alighanem egy közkönyvtári területen dolgozó kolléga főként a közkönyvtárakban dolgozókra gondolna, egy régikönyves területen dolgozó munkatárs számára elsősorban a muzeális gyűjtemények munkatársai jelentenék a domináns halmazt, és így tovább.

Elmondható tehát, hogy „a szakmáról” avagy „a szakma értékeiről” lehet, és kell is beszélni, ugyanakkor ez a diskurzus csak akkor lehet eredményes, ha olyan átfogó témák kerülnek szóba, amelyek a hazai könyvtárügy valamennyi területét többé-kevésbé érintik. Az általános „könyvtárpolitikai közbeszéd” jelentősége, hogy ilyen vagy olyan formában hatást gyakorol a könyvtárpolitikai döntésekre is, amelyek némelyike forrásallokációkban, szabályozási aktusokban fejt ki hatását a könyvtárak életére, fejlődési lehetőségeire.

Az általánosítás alapja a számosság, tehát óhatatlanul előfordul, hogy olyan általános igazságok fogalmazódnak meg a szakmai közbeszéd kapcsán, amelyek a véleményt nyilvánítók

többségi álláspontját képezik, figyelemmel sajátos helyzetükre és érdekeikre. Ez látszatra demokratikusnak tűnne, ha homogén, nagyjából azonos feladatokat ellátó könyvtárak többségi véleményének érvényesüléséről lenne szó, azonban gyakorlati kockázatot jelent az a tény, hogy funkcióiban, működési körülményeiben, szolgáltatási filozófiájában nem igazán lehet a közkönyvtárak mellé helyezni a szakkönyvtárakat, felsőoktatási könyvtárakat, iskolai könyvtárakat, muzeális gyűjteményeket, stb.

Felmerül tehát egyfajta általános/speciális ellentmondás, amelyet úgy lehetne áthidalni, ha az általánost nem a többség tapasztalata és véleménye, hanem egy mindenkire érvényes értékelemzés határozná meg, és ehhez képest mindenki más speciális megítélés alá kerülne. Példával illusztrálva: a könyvtárügy stratégiájának át kell fognia a valamennyi könyvtár tekintetében méltányolható értékeket, érdekeket és igényeket, és ehhez képest nagyon markánsan meg kellene jeleníteni specialitásként a közkönyvtári, szakkönyvtári, felsőoktatási könyvtári, iskolai könyvtári, muzeális könyvtári szakterületpecifikus eltéréseket, és ezen különbségekből levezethető értékeket, érdekeket és igényeket. Az átfogó koncepciókban, stratégiákban, fejlesztési tervekben pedig ezen specialitásokra ki kellene térni, igen komolyan véve azt az elvet, hogyha a könyvtárügyet egyfajta szolgáltatáskomplexum foglalataként értelmezzük, akkor ennek a komplexumnak a teljeskörű fejlődése csak akkor valósítható meg, ha annak minden elemét rendkívül komolyan vesszük, és egyetlen szakterületét sem hanyagoljuk el.

A forrásallokáció tulajdonsága az, hogy képtelen valamennyi igényt optimálisan kielégíteni, azonban ez nem ment fel bennünket azon felelősség alól, hogy belássuk: az elmúlt, közel harminc év sem volt elegendő ahhoz, hogy meghatározzuk azt, hogy milyen jövőt, kifutást, ezekhez milyen támogatást kell elérnie illetve megkapnia a közkönyvtáraknak, szakkönyvtáraknak, stb., azért, hogy korszerű, és társadalmilag hasznos intézményként funkcionálhassanak.

Az elemző megközelítés, egyeztetések sokaságán kialakuló jövőképpel szemben – szubjektív véleményem szerint – az utóbbi évtizedekben a helyzeti előnyök/hátrányok, valamint az individuális lobbierők dominálnak, aminél sokkal rosszabb, hogy ez a rövidtávú, túlélésre játszó stratégia (amely bizonyos tekintetben érthető jelenség), a szakma vakfoltjába tereli úgy az általános, mint a szakterület-specifikus jövőkép, stratégiák tervezését, megvalósítását, azaz egy össztársadalmi hasznossággal bíró, folyamatosan fejlődő, eltérései ellenére is viszonylagos szinergiában működő kulturális és információtudományi alrendszer egészséges fejlődését.

95 éve született Grastyán Endre élettanász

Dr. Gracza Tünde

E-mail: tunde.gracza@aok.pte.hu

A Pécsi Tudományegyetem legendás professzorára dr. Lénárt László emlékezett az Általános Orvostudományi Kar honlapján (<http://aok.pte.hu/legendas-professzoraink-grastyan-endre>). A cikk érdekessége, hogy elérhető onnan az az interjú, amelyet a Magyar Televízió Pécsi Körzeti Stúdiója első adásában sugárzott dr. Grastyán Endréről.

Rövid életrajzát régi egyetemi kiadványokból gyűjtötték össze könyvtárunk munkatársai és Szabolcsi Csilla tette elérhetővé az *Orvosi Könyvtárak* 2018. évi 4. számában bemutatott Munkatársi Archivumon keresztül.

Dr. Grastyán Endre Óriszentpéteren látta meg a napvilágot 1924. február 25-én. Orvosi diplomáját 1951-ben a Pécsi Orvostudományi Egyetemen szerezte. Ezután az Élettani Intézetben helyezkedett el. A Lissák Kálmán (1908-1982) vezette intézetben már 1948-ban demonstrátor, majd 1950-től gyakornok volt. Az intézetben dolgozott 1953-tól 1988-ig. Tanársegéd 1952-ben, adjunktus 1958-ban, docens 1961-ben lett. 1978-1988 között mint az Élettani Intézet vezetését bízták rá.

Az orvostudományok kandidátusa 1958-ban lett, majd a doktori fokozat következett 1975-ben.

Külföldi tanulmányútjainak helyszínei Prága (1948), Moszkva (1956), Marseille és Párizs (1957), USA (1959, 1971-72) voltak.

Kutatási területe: A motiváció, emóció, homeostaticus szabályozási folyamatok és a tanulás központi idegrendszeri mechanizmusának tanulmányozása elektrophysiológiai, psychophysiológiai és magatartási módszerekkel.

„Homo Ludens”-ként emlegetik, amit 1983-ban megjelent kötetének címe „*A játék neurobiológiája*” magyaráz.

Tudományos társasági tagsága: Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja (1982). MTA Neurobiológiai Bizottság; Leopoldina Német Természettudományos Akadémia; , Nemzetközi Agykutatási Szervezet (IBRO) központi bizottsági tag, Szovjet Physiológiai Társaság - tiszteletbeli tag, Szocialista Országok Agykutatási Szervezete (INTERMOZG) Motiváció című kutatási témájának nemzetközi koordinátora, INTERMOZG nemzetközi bizottság elnöke, European Brain Research Organisation, European Neuroscience Association, Orvostudományi Társaság, Magyar Psychológiai Társaság, Magyar Élettani Társaság, Magyar UNESCO Természettudományi Bizottság, TIT Baranyai Szervezet (elnök), TIT Psychológiai Szakosztály országos választmányának tagja - helyi csoport elnöke. Elnöke volt a PAB Biológiai-Mezőgazdasági Munkabizottságának, az MTA Neurobiológiai Bizottságának, a PAB Biológiai Szakbizottságának, a TIT Psychológiai Szakosztályának, s a TIT Baranya Megyei Szervezetének. Az Academia Leopoldina külföldi tagja (1964); a Pavlov

Fiziológiai Társaságtiszteleti tagja (1972). 1974-1979-ig az International Brain Research Organization kormányzó tanácsának tagja volt.

Pécsett hunyt el 1988. július 17-én.

A pécsi köztemetőben 1995 októberében avatták fel nagyon különös síremlékét, melyet Rétfalvi Sándor Munkácsy-díjas érdemes művész készített. A csaknem életnagyságú alkotás nem csupán Grastyán professzort ábrázolja, de még a laikus számára is kifejezi a nagy kutató tudományos munkásságának területeit az agykutatást, az állatkísérleteket, a játék-elméletet.

Horváth Patrik

könyvtáros

PTE EK TK Pekár Mihály Orvosi és

Élettudományi Szakkönyvtár

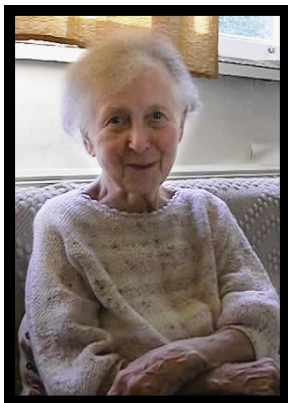
E-mail: horvath.patrik@lib.pte.hu

2018-ban végeztem a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karán informatikus-könyvtáros BA szakon, azóta könyvtárosként dolgozom. Jelenleg – és remélhetőleg még sokáig – a Pekár Mihály Orvosi és Élettudományi Szakkönyvtár munkatársa vagyok. Könyvtárosi pályafutásom alatt az egyik gyerekkori álmomat is sikerült megvalósítanom, mivel újságíró szerettem volna lenni. Eddigi munkám során már 3 cikket is sikerült közzétennem, mondhatni „újságírtam”. Ez ösztönzött, hogy jelentkezzem, és megszerezsem a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán a sajtótechnikusi szakképesítést. Utólag egyáltalán nem bánom, hogy nem tudtam elhelyezkedni a médiumok világában, hiszen a Pekár Könyvtárban jó munkahelyem van, és még újságíróként is tevékenykedhetek olykor.

Aki egy kicsit is ismer engem, az biztos tudja, hogy rajongásom célpontjában a *felis catus*, azaz a macska áll. Talán a gyerekkori macskákkal való játszadozás folyamán összedett *Toxoplasma gondii*[1] tehet róla, de egyszerűen imádom őket. Rajongásomat macskás pólók viselésével, bögrék és kanalak használatával fejezem ki, ha éppen nem a saját kiskedvencemmel – Luciferrel – foglalkozom. Úgy vettem észre, hogy jómagam is rendelkezem a macskák legfőbb tulajdonságaival, ugyanis szabadidőmet legszívesebben a három kedvenc tevékenységgemmel: alvással, étkezéssel és játékkal töltöm.

A könyvtárhoz való vonzódásom gyermekkoromban alakult ki. A szélessávú internet akkoriban még nem terjedt el, így a könyvtárban elhelyezett számítógépeket „faggadtam” a nagyvilág dolgairól. Valahogy így lettem könyvtárhasználó. Ez befolyásolt amikor úgy döntöttem, hogy informatikus könyvtáros képzésre jelentkezem. A tanulmányaim során megtetszett a könyvtárosi munka, elhatároztam: „*ha nagy leszek... könyvtáros leszek*”. Biztos sokakban él az a tipikus könyvtáros alak, akinek ha fogalmazhatok, én az elmentéte vagyok. Szeret olvasni, szemüveges, kötött kardigánban ül egy asztal mögött és az egyetlen feladata, hogy a hangos emberekre rászóljon. És természetesen könyvtáros néni az illető... nem pedig bácsi. Szerencsére már tapasztalatból mondhatom, hogy nem csak én, de kollégáim sem mondhatók tipikusnak...

[1] A *toxoplasma gondii*, egy a csak macskákból szaporodó endoparazita, mely – bár az emberekre gyakorolt hatása nem teljesen tisztázott – a szabadba, majd onnan más emlősbe jutva fejt ki hatását. A hatás pedig, hogy az állatok, rágcsálók agyi tevékenységét átírja egy kicsit. Pont annyira, hogy a macskáktól való félelem lecsökken, avagy mondhatni „elkezdni szeretni a macskákat”.

In memoriam Dr. Benda Mária (1921. május 25-2019. július 3.)

*„Egy csillag kialudt -
s egy pillanatra sötétebb lett a világ -
egy élet ma megállt
a végtelenség zenitjén, hova a sors
kifürkészhetetlen keze helyezte,
mint egy izzó, lángoló üstököst,
hogy tűzében égesse el magát!”*

(Kovácsy József)

Dr. Benda Mária (Szepike) több mint negyven éven keresztül, 1950-1993 között dolgozott az Orvostudományi Dokumentációs Központban (MEDINFO). Fordítóként kezdte, később könyvtáros, osztályvezető, majd főigazgató-helyettes lett az intézetben. 1988-as nyugdíjazása után is segítette a MEDINFO-t szaktanácsadóként. Orvosi könyvtárak hálózatalapítója volt, az MKE Műszaki Könyvtáros Szekció orvosi könyvtáros csoportjának alapító elnöke.

1969-ben egyetemi doktori, 1980-ban kandidátusi címet szerzett, 1975-ben Szabó Ervin-émlékéremmel tüntették ki.

Bécsi tanulmányúton 1965-ben
Dr. Rúzsás Lajosnéval (balról)

Saját szavaival így mesélt a kezdetekről:

„1950-ben, amikor Beregszászról átköltöztem a gyerekeimmel Budapestre, és akkor az akkori ODK-hoz (úgy hívták, Orvosi Dokumentációs Központ) kerültem többnyelvű fordítónak. Akkor még egyáltalán nem könyvtárüggyel találkoztam, hanem az orvosi szövegek fordításával. De pár hónap múlva már kezdett bosszantani, hogy a fordítók meg az irodalomjegyzéket összeállítók állandóan keresgéltek alapl műveket, nem tudták hol van a könyv, a folyóirat vagy a szótár, és akkor, miután az ODK egy

Zoltán utcai lakás második emeletén volt, és volt egy használatlan cselédszoba, abba a cselédszobába vétettem néhány polcot, és ott csináltam tulajdonképpen egy kis könyvtárat, úgy, hogy kinek-kinek az íróasztalából kiszedtem a könyveket, felállítottam egy leltárkönyvet – mert az sem volt –, meg katalógusokat csináltam. Utána mindenki visszakapta az alapl műveit. De itt először nem volt, csak 200 könyv, kb. 15 folyóirat, és innen fejlődött tovább. De nagyon lassan!”

(Részlet Földvári Rózsa beszélgetéséből Dr. Benda Máriával, Könyvtárak 50 éve az egészségügy szolgálatában. Jubileumi emlékkönyv. Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége, Budapest, 1999.)

Forrás: <http://www.moksz.org/hirek/>

Szepi néni emlékeimben

Sikertelen felvételi, fűtői és ruhatárosi állás az Egyetemi Könyvtárban, rövid kitérő gyári segédmunkásként a pécsi Mechanikai Laboratóriumban (Műszergyár). Ezek után sikerült 1981-ben állást kapnom a Pécsi Orvostudományi Egyetem, közismerten POTE, Központi Könyvtárában.

Az addigra már jól kiépített orvosi könyvtári hálózat hatékony segítője tudott lenni az oktató, kutató és gyógyító szakembergárdának. A hálózat szakmai felügyeletét, akkori nevén az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, az OOIHK látta el. Így találkoztam először Szepesiné dr. Benda Máriával, Szepi nénivel. Ő, mint az OOIHK egyik vezetője, rendszeresen látogatta a hálózat könyvtárait, főnökkasszonyommal, dr. Rúzsás Lajosné dr. Faluhelyi Veronikával különösen jó szakmai és emberi kapcsolatokat ápolt. Máig emlékszem, milyen lelkesen beszélt az intézmény egy éves szaktanfolyamának hasznosságáról, nekünk, fiataloknak, az „utánpótlásnak”, mindketten bíztattak az elvégzésére. Előbb Péter Zsuzsanna kolléganőm, majd 1984-ben magam, jó eredménnyel végeztünk Budapesten. A képzés lényegre törő és gyakorlatias volt – tanultunk például orvosi terminológiát is a könyvtári szaktárgyak mellett – olyan, amilyen kép Szepi néni személyiségéről kialakult bennem néhány későbbi találkozásunk során. Veronka nénivel együtt mindkettőjüket jellemezte az újdonságok iránt való kíváncsi, érdeklődő nyitottság. Legyen szó a számítástechnika könyvtári berkekben elég korai alkalmazásáról, vagy a modern „információ” kifejezés megjelenítéséről az OOIHK nevében. A szakmai ismeretek mellett Szepi néni mindig odafigyelt a szakmát gyakorló könyvtárosokra is, beosztottakra, vezetőkre egyaránt, ápolta emberi kapcsolatait.

Az OOIHK tanfolyamon kialakult barátságot egy kedves, immár nyugdíjas debreceni kollégámmal máig tartom, és már ősülő halántékkal, de ugyanabban a könyvtárban dolgozom a mai napig.

Hálás tisztelettel gondolok Szepi nénire, amiért egyike volt azoknak, akik elindítottak a könyvtárosi pályán.

Nyugodjék békében!

*Kiss Tamás
PTE EK TK Pekár Mihály Orvosi
és Élettudományi Szakkönyvtár*

A folyóirat célja:

Az Orvosi Könyvtárak folyóirat célja aktuális orvosi könyvtárosi, könyvtárszakmai és egészségügyi témájú információk közzétele. Ezen belül megjelentet eredeti és összefoglaló közleményeket, beszámolókat, híradást ad szakmai képzési lehetőségekről, úti jelentéseket, MOKSZ tagkönyvtárakat érintő híreket közöl, valamint az orvos és könyvtáros szakma képző intézményeinek hallgatói számára publikálási lehetőséget biztosít, közli a hallgatók írásait, illetve azok kivonatát. A kéziratok elbírálásának, illetve elfogadásának joga a szerkesztőséget illeti. Az eredeti közlemények elbírálása peer-review rendszerben történik.

Kéziratok beküldése:

A kéziratokat a szerkesztőség a gracza.tunde@lib.pte.hu e-mail címen fogadja. Az eredeti közlemények Orvosi Könyvtárakban való publikálásának feltétele, hogy a cikk korábban még nem jelent meg és az Orvosi Könyvtárakhoz való benyújtással egy időben máshova még nem került beadásra, valamint a kézirat benyújtását valamennyi szerző jóváhagyta és a közlemény a Helsinki deklaráció (1975, revízió 2008) előírásainak megfelel.

Az eredeti közlemények szerkezete:

A címdoldalon magyar és angol nyelvű cím, szerző(k) neve és munkahelye(i) (a szerző neve mellett felső indexszel jelölve); magyar és angol nyelvű összefoglaló max. 80-80 szó terjedelemben, megfogalmazásában a közlemény lényegét megragadó és annak szerkezetét követő; magyar és angol nyelvű kulcsszavak (max. 4-4); rövidítések jegyzéke (angol nyelvű rövidítések lehetőség szerinti lefordításával); szöveg (bevezetés, cél, módszer, eredmények, discussio/megbeszélés); irodalomjegyzék (Vancouver stílus); táblázatok, ábrák; táblázatok és ábrák jegyzéke; levelező szerző elérhetősége.

A folyóiratban megjelent közlemények a Creative Commons 4.0 nemzetközi licenc feltételeinek megfelelően használhatóak fel. (<https://creativecommons.org>)

A Szerkesztőség címe: 7624 Pécs, Szigeti út 12.

A megjelent közlemények tartalmáért a szerzők felelnek.

For the content of the articles the authors are responsible.

Készítette és fotózta: Kárpáti Zoltánné Tölgyesi Ágnes

Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének
negyedévenként megjelenő hivatalos lapja
ISSN 2061-036X (nyomtatott)
ISSN 2061-0378 (online)
Honlap: <http://moksz.org>
Facebook: <https://www.facebook.com/orvosikvtarak>
Kiadja: A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége
1125 Budapest, Diós árok 3.
Tel: +36 30 5888203
Lapigazgató:
Szluka Péter – MOKSZ elnök
E-mail: moksz.orvosikonyvtarak@gmail.com
Szerkesztőbizottság:
Dr. Gracza Tünde
E-mail: gracza.tunde@lib.pte.hu
Kárpáti Zoltánné Tölgyesi Ágnes
E-mail: tolgyag@bmkk.eu
Pogányné Dr. Rózsa Gabriella
E-mail: prg1971.05.29@gmail.com
Szerkesztőség címe:
7624 Pécs, Szigeti út 12.
E-mail: gracza.tunde@lib.pte.hu
Adószám: 18230082-1-42
Nyomtatásban megjelenik 50 példányban
DOI: 10.18424/OK.2019.3